

2014

Projekt „Instrument Szybkiego Reagowania”

**ANALIZY WYKONANE W KOMPONENCIE
MAKROEKONOMICZNYM I MIKROEKONOMICZNYM
PROJEKTU ISR – RAPORT ŁĄCZNY XI**

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej
Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
Kraków, styczeń 2014 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

SPIS TREŚCI

SYNTEZA.....	4
WPROWADZENIE.....	6
I. BIEŻĄCE UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE KONDYCJI SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW.....	10
1.1 Uwagi wprowadzające	10
1.2 Główne elementy sytuacji makroekonomicznej Polski.....	10
1.3 Pozycja cykliczna polskiej gospodarki	14
1.4 Potencjał ekonomiczny sektora przedsiębiorstw.....	20
1.5 Koniunktura w sektorach polskiej gospodarki	24
1.6 Wiodące tendencje w gospodarce światowej.....	28
II. PERSPEKTYWY POLSKIEJ GOSPODARKI – PROGNOZY ŚREDNIOOKRESOWE	30
2.1 Uwagi wprowadzające	30
2.2 Główne trendy rozwojowe procesów gospodarczych w ujęciu zagregowanym – szeregi miesięczne.....	30
2.3 Krótkookresowa cykliczna prognoza PKB.....	31
2.4 Krótkookresowa prognoza PKB z wyłączonym elementem cyklicznym.....	36
2.5 Krótkookresowa prognoza PKB w oparciu o model VEC.....	38
2.6 Analiza jakości prognoz	39
III. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA PRZEDSIĘBIORSTW	44
3.1 Uwagi wprowadzające	44
3.2 Pełna zbiorowość REGON.....	45
3.3 Postępowania upadłościowe i skreślenia z rejestru.....	48
3.4 Zagrożenie upadłością – bieżący okres	50
IV. PROGNOZY ZAGROŻENIA UPADŁOŚCIĄ	52
4.1 Uwagi wprowadzające	52
4.2 Mikroekonomiczna prognoza zagrożenia upadłością	53
4.3 Makroekonomiczna prognoza zagrożenia upadłością	59
V. OBSZARY ZAGROŻENIA UPADŁOŚCIĄ.....	60
5.1 Zagrożenie upadłością w działach PKD	60
5.2 Zagrożenie upadłością w przekroju regionalnym.....	64
5.3 Top 10.....	66
SŁOWNIK POJĘĆ I TERMINÓW	87

Raport łączny jest materiałem syntetyzującym, na tle ogólnych uwarunkowań gospodarczych, wyniki jedenastej edycji: *Raportu z oceny stopnia zagrożenia przedsiębiorstw upadłością – komponent mikroekonomiczny* (przygotowanego przez Zespół w składzie: mgr Kamil Fijorek, Ekspert ds. metody i narzędzi monitorowania w kompetencji mikroekonomicznej¹, dr Jarosław Kaczmarek, Ekspert wiodący ds. analiz mikroekonomicznych², dr inż. Konrad Kolegowicz, Ekspert ds. przetwarzania danych mikroekonomicznych³, dr Paweł Krzemiński, Ekspert ds. analiz mikroekonomicznych⁴) oraz *Analiz wykonanych w kompetencji makroekonomicznej projektu ISR* (przeprowadzonych przez Zespół w składzie: dr Łukasz Lenart, Ekspert ds. sektorowych analiz makroekonomicznych⁵, dr Błażej Mazur, Ekspert ds. sektorowych analiz makroekonomicznych⁶, mgr Krystian Mucha, Ekspert ds. sektorowych analiz makroekonomicznych⁷, prof. UEK dr hab. Mateusz Pipień, Ekspert wiodący ds. analiz makroekonomicznych⁸, dr Justyna Wróblewska, Ekspert ds. sektorowych analiz makroekonomicznych⁹). Opracowania tekstu dokonał dr Piotr Boguszewski – Ekspert wiodący ds. badań projektu ISR.

¹ Katedra Statystyki, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

² Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

³ Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁴ Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁵ Katedra Matematyki, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁶ Katedra Ekonometrii i Badań Operacyjnych, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁷ Katedra Makroekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁸ Katedra Ekonometrii i Badań Operacyjnych, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁹ Katedra Ekonometrii i Badań Operacyjnych, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

W ostatnich trzech kwartałach gospodarka Polski znajdowała się wciąż w niepewnym otoczeniu zewnętrznym, nie wykazującym wyraźnych oznak poprawy sytuacji gospodarczej. Obserwuje się zaledwie słabe sygnały ożywienia w strefie euro. Zdecydowanie bardziej optymistyczny obraz, choć też niepozbawiony rys, zaobserwować można w USA. Trudno tu jednak powiedzieć, czy jest to już tendencja trwała. W takiej sytuacji odczyty danych o wzroście z III kwartału 2013 r. dla polskiej gospodarki należy uznać za dość dobre; zwłaszcza względem innych gospodarek europejskich. Wskazywać mogą one na ożywienie gospodarcze, przewidywane już w poprzednich edycjach raportu. Nie jest też znaczące, co sygnalizowaliśmy już wcześniej, prawdopodobieństwo wystąpienia recesji. Zaobserwowane nowe dane oraz analizy modelowe upoważniają do przedstawienia pozytywnego scenariusza prognostycznego, w którym spodziewać się należy w najbliższych kwartałach ożywienia wzrostu gospodarczego, zintensyfikowania produkcji i rozwoju handlu. Wynikająca z prognoz poprawa sytuacji i powrót na ścieżkę silniejszego wzrostu są jednak nadal obarczone dużą niepewnością.

Prognozujemy poprawę sytuacji w roku 2014. Zgodnie z parametrami położenia rozkładów predyktywnych najniższy wzrost zanotowaliśmy w I kwartale 2013 r. Przyjmując wariant prognoz z czynnikiem cyklicznym wbudowanym w opracowany model, w kolejnych kwartałach roku 2013 obserwować powinniśmy wyższe tempo zmian PKB r/r – zgodnie z obecną wersją raportu: 2,84% w IV kwartale br., 3,49% w I kwartale 2014, 4,49% w II kwartale 2014 roku oraz aż 5,07% w III kwartale 2014 r. Prognozy w wersji modelu z wyłączonym czynnikiem cyklicznym również wskazują na ożywienie, jednak słabsze.

Przedstawiając te ścieżki należy jednak wskazać na ryzyka, jakie ujawniają stosowane modele. Zwraca uwagę m.in. to, że wykresy wachlarzowe rozkładów predyktywnych dla kategorii makroekonomicznych o kwartalnej częstotliwości obserwacji są lewostronnie asymetryczne. Oznacza to możliwość wystąpienia z większym prawdopodobieństwem scenariusza gorszego niż wynikający ze ścieżki centralnej z prognoz. Przy ocenie ryzyka prognozy na uwagę zasługuje jednak słuszność scenariusza przedstawionego w poprzedniej edycji raportu – w przypadku danych kwartalnych zaobserwowane wartości wszystkich prognozowanych kategorii: to jest tempa zmian PKB, eksportu netto, popytu oraz wartości dodanej brutto w przemyśle, zostały bardzo precyzyjnie przewidziane.

W przypadku analiz dla produkcji ogółem ostatnie punkty zegara dla wszystkich rozważanych parametrów wyglądających λ znajdują się nadal w trzeciej ćwiartce układu współrzędnych. Wskazuje to na pozostawanie obecnie sektora produkcji w stanie pogorszenia koniunktury. W poprzednich edycjach raportu pogorszenie się koniunktury było mniej wyraźne. Choć w chwili obecnej obraz sektora produkcji charakteryzuje obniżona aktywność, jednak stan ten trwa już na tyle długo, że perspektywy rozwojowe sektora pod koniec bieżącego roku i w roku przyszłym powinny być lepsze.

Hipotezę taką wspierają m.in. analizy – na podstawie szeregów czasowych produkcji o częstotliwości miesięcznej – koniunktury oraz prognozy sytuacji w działach produkcyjnych. Prognozą objęto dwunastomiesięczny horyzont czasowy (podobnie jak dla agregatów produkcji i sprzedaży). Wyraźną fazę recesji, będącą bądź kontynuacją stanu wskazanego w poprzednich raportach, lub nowym zjawiskiem, które ujawniło się w ciągu ostatnich trzech miesięcy, można zaobserwować w mniejszej liczbie działów produkcji w porównaniu z poprzednim raportem. Stanowi to pozytywny sygnał. Oceniając jego znaczenie trzeba jednak zwrócić uwagę, że wyraźniejszej fazy ekspansji w działach należy się spodziewać dopiero z początkiem przyszłego roku.

W kontekście jakościowej analizy wygenerowanych prognoz, analogicznie jak w poprzedniej wersji raportu, wyróżniono sytuację prognozowanego *a posteriori* wyraźnego wzrostu, wyraźnego spadku oraz sytuację pośrednią, jako stabilizację tempa zmian produkcji i dużą niepewność, co do rozwoju branży. Pomimo diagnozy o pozostawianiu wielu działów w bieżącym okresie w fazie spowolnienia, prognozy wskazują na rozwój i ekspansję już w tym roku, a analiza *ex post* prognoz wykonanych w poprzednim raporcie dla działów produkcji wskazuje na dobre własności prognostyczne stosowanych narzędzi.

Pomimo widocznych oznak poprawy koniunktury gospodarki i jej podmiotów w III kw. 2013 r., dokonana ocena stopnia zagrożenia – tak w ujęciu retrospektywnym, jak i sporządzonych prognoz – nie uprawnia jednak do wycofania sygnału ostrzegawczego. Sugerują to wykonane analizy w zakresie zmian stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw według rodzaju działalności, wybranych działów GN (sekcji PKD) oraz klas wielkości badanych firm. Diagnozę taką uprawniają także doświadczenia międzynarodowe, z których wynika, że wyraźniejszy spadek zagrożenia upadłością występuje dopiero wówczas, gdy tempo wzrostu PKB trwale przekroczy 3% r/r. Zgodnie z prognozami makroekonomicznymi sytuacji takiej można się spodziewać dopiero po I kw. 2014 r. Prognozowane tempo rozwoju polskiej gospodarki sugeruje jednak, że mało prawdopodobne jest wystąpienie scenariusza pesymistycznego zagrożenia upadłością ogółem. Sygnał ostrzegawczy należy też interpretować jako ocenę poziomu zagrożenia upadłością, który do końca pierwszej połowy roku wciąż może być jeszcze dość wysoki, a nie – oczekiwanej dynamiki liczby upadłości. Tu model makro sugeruje spadek tej liczby.

Zagrożenie upadłością w poszczególnych działach i sekcjach PKD może jednak odbiegać od takiego obrazu ogólnego. I tak w przypadku Produkcji czy Przemysłu nie przewiduje się wzrostu stopnia zagrożenia upadłością nawet w scenariuszu pesymistycznym prognozy. Nie widać też wzrostu stopnia zagrożenia upadłością, w porównaniu do stanu obecnego, dla scenariuszy neutralnego i optymistycznego: w całej populacji firm (Ogółem) oraz w przypadku Handlu i Usług. Pogorszenie może natomiast jeszcze nastąpić w Budownictwie. Trzeba jednak stwierdzić, że z wyjątkiem Przemysłu, nawet w tych analizowanych tu przekrojach, w których przewiduje się spadki stopnia zagrożenia upadłością – stan tego zagrożenia jest wciąż historycznie wysoki.

Pilotażowy projekt systemowy „Instrument Szybkiego Reagowania” jest realizowany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w partnerstwie z Małopolską Szkołą Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w okresie od 1 kwietnia 2009 r. do 30 czerwca 2014 r. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet II: „Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących”, współfinansowanego ze środków EFS.

Celem ogólnym projektu jest wsparcie przedsiębiorstw i pracowników, nakierowane na złagodzenie negatywnych skutków spowolnienia gospodarczego. Jednym z zasadniczych elementów tego systemu jest, tzw. Instrument Wczesnego Ostrzegania, którego podstawowym zadaniem jest określenie poziomu ryzyka wystąpienia w skali gospodarki krajowej oraz w poszczególnych jej sektorach takich zakłóceń, które uzasadniają podejmowanie przez rząd i jego agendy szczególnych działań prewencyjnych i pomocowych. Ponieważ zakłócenia te mogą ujawniać się zarówno w sferze zjawisk mikro-, jak i makroekonomicznych, prace prowadzone w ramach komponentu badawczego nad systemami wczesnego ostrzegania odnoszą się do obu tych obszarów.

Prezentowany materiał jest syntezą (tzw. Raport Łączny) jedenastego cyklu analiz całościowych, wykonanych w ramach komponentów mikro- i makroekonomicznego, których celem jest m.in. zarówno określenie kluczowych trendów makroekonomicznych i innych zewnętrznych uwarunkowań procesów upadłości przedsiębiorstw, jak i identyfikacja zjawisk ekonomicznych na poziomie branż, mających istotne znaczenie dla konstrukcji działań w ramach instrumentów szybkiego reagowania.

Jego podstawą są finalne wyniki analiz, wnioski i rekomendacje, szerzej omawiane w przekazanych PARP – w ramach tej fazy projektu – następujących opracowaniach:

- Raporcie metodologicznym, zawierającym charakterystyki metod i narzędzi monitorowania gospodarki w komponentie mikro- i makroekonomicznym, a także zasady kierunkowe integracji obu komponentów,
- Raporcie z oceny stopnia zagrożenia przedsiębiorstw upadłością – komponent mikroekonomiczny¹⁰ (wersja pełna – XI Edycja),
- Raporcie z analiz wykonanych w komponentie makroekonomicznym projektu ISR¹¹ (wersja pełna – XI Edycja).

¹⁰ Cytowanym w Raporcie Łącznym jako Raport Mikro.

¹¹ Cytowanym w Raporcie Łącznym jako Raport Makro.

W opracowaniu przyjęto – zgodne z istotą systemów wczesnego ostrzegania – zasady ustalania tzw. punktu cut-off. W ramach takich systemów kluczowe jest możliwie wczesne wykorzystywanie relewantnych informacji. O doborze tego punktu decydowały więc wyłącznie właściwości/ograniczenia stosowanych narzędzi – w tym filtrów, które zazwyczaj nie mają dobrych właściwości na końcu próby – a także dostępność danych i możliwości czasowe ich przetworzenia oraz analizy. Analizy makro bazujące na danych o częstotliwości kwartalnej zaktualizowano dodając obserwacje z III kwartału 2013 r., zaś dla danych miesięcznych – dane z lipca, sierpnia i września 2013 r. W tym kontekście warto również przypomnieć, że analizy mikro w znaczącym stopniu prowadzone są na danych półrocznych.

Warto podkreślić, że począwszy od obecnej edycji całość prac analitycznych, będących podstawą wnioskowania i budowania ocen zagrożenia upadłością w ramach podejścia mikroekonomicznego została oparta na bazach danych jednostkowych, opracowanych i przetwarzanych z zachowaniem zasad tajemnicy statystycznej (dane pierwotne, indywidualne), a pochodzących ze statystyki publicznej (GUS w Warszawie). Wykorzystano też, podobnie jak i wcześniej, zbiory danych mikro, stworzone poza systemem statystyki publicznej.

Umożliwiło to zbudowanie i wykorzystanie unikatowych w skali kraju modeli regresji logistycznej, których miarą jest stopień zagrożenia upadłością (MW). W wyniku zastosowania oszacowanych modeli regresji logistycznej uzyskano indywidualne dla każdego przedsiębiorstwa objętego badaniem, ustalone w warunkach bieżącego okresu badawczego (zgodnego z okresem danego raportu badawczego) i bieżącego stanu kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw, wartości prawdopodobieństw wystąpienia stanu upadłości przedsiębiorstw w perspektywie jednego roku. Agregacja indywidualnych prawdopodobieństw była podstawą wyznaczenia wartości odsetka upadłości przedsiębiorstw, skalowanego względem liczby sądowych postępowań upadłościowych.

Raport łączny otwiera analiza aktualnego stanu otoczenia polskich przedsiębiorstw. W ramach bloku makroekonomicznego scharakteryzowano bieżący stan polskiej gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem źródeł wzrostu oraz sytuacji na rynku pracy. Przeanalizowana została pozycja cykliczna polskiej gospodarki – zarówno w odniesieniu do PKB i jego składowych, jak i wybranych danych miesięcznych. Wprawdzie te ostatnie dane nie odzwierciedlają sytuacji w całej polskiej gospodarce, są jednak wcześniej i z większą częstością dostępne niż informacje nt. PKB. Do określenia stanu aktywności gospodarczej wykorzystano zegary cyklu koniunkturalnego oraz metody formalno-statystyczne do ekstrakcji składnika cyklicznego (opisane w części metodologicznej Raportu). W ramach tego rozdziału omówiono również kondycję sektora przedsiębiorstw ze względu na te jego charakterystyki, które mogą być szczególnie istotne z punktu widzenia zagrożenia upadłością. Osobną uwagę poświęcono rynkowi pracy. Opis został wzbogacony o krótką charakterystykę sytuacji w sektorze finansów publicznych, wykorzystanie środków unijnych, a także zmienne nominalne, takie jak stopy procentowe i poziom inflacji. Część tę kończą rozważania na temat podstawowych ele-

mentów sytuacji w bezpośrednim otoczeniu zewnętrznym, obejmujące zarówno gospodarkę strefy euro, jak również inne aspekty gospodarki światowej.

Przedmiotem drugiego rozdziału są perspektywy średniookresowe (6 najbliższych kwartałów) polskiej gospodarki. Jego podstawą są prognozy o takim horyzoncie PKB i jego komponentów, a także wybranych danych miesięcznych. Rozdział zawiera także analizę *ex post* prognoz zamieszczanych w poprzednich wersjach Raportu.

Kolejny rozdział Raportu łącznego poświęcony jest sytuacji demograficznej polskich przedsiębiorstw. Jest ona oparta na możliwie szerokim wachlarzu dostępnych źródeł – bazie danych REGON GUS (półrocznej), statystyce postępowań upadłościowych (która może być śledzona praktycznie na bieżąco), a także informacjach dotyczących próby badawczej ISR (dane kwartalne i półroczne). Warto podkreślić, że w statystyce gospodarczej brak jest uniwersalnych i obiektywnych danych, które by dobrze syntetyzowały zjawiska bankructw przedsiębiorstw. Konieczne zatem jest wykorzystywanie różnych źródeł. Podstawowym celem tego rozdziału jest zbadanie intensywności procesów kreacji i likwidacji przedsiębiorstw – ogółem i w wybranych przekrojach – gdyż intensywność ta ma znaczący wpływ na zagrożenie upadłością w przyszłości. Dane takie pozwalają również na retrospektywną ocenę tych procesów.

Rozdział IV Raportu poświęcony jest prognozom zagrożenia upadłością. Wykorzystywane są tu zarówno metody mikroekonomiczne, bazujące na zbudowanych w ramach komponentu mikro ISR funkcjach dyskryminacyjnych, jak i model makroekonomiczny. Prezentujemy podejście z wykorzystaniem danych o liczbie bankructw – jako zmienną obserwowalną, która opisuje kondycję sektora przedsiębiorstw, przyjęto liczbę publikowanych w Monitorze Sądowo-Gospodarczym ogłoszeń o zamknięciu postępowania upadłościowego. Jako makroekonomiczne determinanty ekonomicznej kondycji przedsiębiorstw przyjęto standardowo wielkość produktu krajowego brutto, stopę procentową oraz kurs walutowy. Prognozy wybranych zmiennych zostały wykonane w ujęciu bayesowskim. Ze względu na uwarunkowania ogólnogospodarcze, prognozy bazujące na podejściu mikroekonomicznym zostały przygotowane w układzie scenariuszowym. Poszukując związków oraz empirycznej weryfikacji zmian ogólnej kondycji analizowanego sektora przedsiębiorstw wyrażonej miarą stopnia zagrożenia upadłością, dokonano też sprowadzenia miary stopnia zagrożenia upadłością na skalę bezpośrednio porównywalną z odsetkiem liczby sądowych postępowań upadłościowych. Oceny przeprowadzonej w ten sposób transformacji należy dokonywać jednak z uwzględnieniem różnic w treści merytorycznej obu miar oraz czynników oddziałujących na każdą z analizowanych kategorii.

Raport łączny zamyka analiza zagrożenia upadłością w działach PKD, a także w przekroju terytorialnym. Rozdział ten zawiera także tzw. zestawienie Top 10 – dziesięciu najbardziej zagrożonych upadłością działów PKD o dużym udziale pracujących. W jego ramach zaprezentowano pogłębioną charakterystykę zagrożenia upadłością wskazanych działów – tak w ujęciu statycznym, jak i dynamicznym. Omówiono także inne elementy ich sytuacji ekonomicz-

nej, wspomagające ocenę stopnia faktycznego zagrożenia tą upadłością. W szczególności, dla większości działów (tam, gdzie było to możliwe) wykorzystano pogłębioną analizę ich cyklu koniunkturalnego, wraz z prognozą aktywności ekonomicznej. W części tej zaprezentowano też tzw. mapy ciepła, pokazujące rozkład zagrożenia upadłością w czasie (od 2007 r.) dla działów PKD.

Raport kończy słowniczek wykorzystywanych najważniejszych definicji i pojęć.

1.1 Uwagi wprowadzające

Upadłość przedsiębiorstwa jest wprawdzie zjawiskiem jednostkowym, ale poziom zagrożenia jego wystąpieniem w istotny sposób zależy od sytuacji w otoczeniu firmy – zarówno od czynników makroekonomicznych, jak i specyficznych dla całego sektora przedsiębiorstw czy określonych branż. Elementy te mają więc istotny wpływ na powszechność zjawiska zagrożenia upadłością, co jest jednym z podstawowych wymiarów problemów, będących przedmiotem analiz w ramach ISR. Celem tej części jest zatem prezentacja tych cech tego otoczenia, które najsilniej mogą oddziaływać na stopień zagrożenia upadłością. W odróżnieniu od modułów stricte prognostycznych ISR koncentrujemy się tu głównie na diagnozie aktualnego stanu tego otoczenia, mającego naturalnie istotny wpływ na kształtowanie się zagrożenia upadłością w przyszłości.

1.2 Główne elementy sytuacji makroekonomicznej Polski

Wartość dodana brutto wzrosła (r/r, dane wstępne GUS) w III kwartale 2013 r. w ujęciu realnym o 1,8%, przy czym: w przemyśle – o 4,4%, w handlu i naprawach – o 2%, w transporcie i gospodarce magazynowej – o 2,3% natomiast w działalności finansowej i ubezpieczeniowej – o 3,6%. Spadek wartości dodanej zanotowano w budownictwie (o 4,2%). Spożycie ogółem było wyższe o 1,2% niż przed rokiem, przy czym spożycie indywidualne wzrosło o 1%, natomiast publiczne – o 1,7%. Wprawdzie cała akumulacja brutto obniżyła się w III kwartale o 2,4%, ale po raz pierwszy od czterech kwartałów zanotowano wzrost (o 0,6%) nakładów brutto na środki trwałe. Ujemny wpływ akumulacji na PKB (-0,4%) był dzięki temu znacznie mniejszy niż w ostatnich kwartałach. Po pięciu kwartałach spadków wzrósł o 0,5% popyt krajowy. Dodatni wpływ popytu na tempo wzrostu PKB szacuje się na 0,5 pp., przy dodatnim wpływie spożycia ogółem (o 0,9 pp., z czego 0,3 pp. przypada na spożycie publiczne). Pozytywny wpływ eksportu netto na PKB wyniósł 1,4 pp., wobec 2,5 pp. przed kwartałem.

Badania ankietowe NBP wskazują na poprawę szeregu wskaźników cząstkowych, w tym najważniejszego – popytu, dzięki czemu lepiej przedstawia się ogólna ocena kondycji przedsiębiorstw. Ankietowani oczekują stopniowej poprawy sytuacji, prowadzącej do znaczącego ożywienia już w II połowie 2014 roku. Wskaźnik bariery popytu spadł w relacji kwartalnej (o 3,3 pp., do 12,3%), i znajduje się na poziomie poniżej średniej długookresowej (wynoszącej 14%). Od ponad dwóch lat bariera popytu pozostaje jednak najważniejszą przeszkodą rozwoju przedsiębiorstw, a sytuacja w strefie euro jest wskazywana jako podstawowe źródło niepewności. Na nieco wyższy poziom stabilizacji nastrojów jesienią wskazują bieżący i wyprzedzający wskaźnik ufności konsumenckiej (pierwszy w listopadzie bez zmian, drugi zano-

tował wzrost o 1% m/m). W porównaniu z wartościami sprzed roku wskaźnik bieżący jest o 7,1 pp. wyższy, natomiast wskaźnik wyprzedzający – o 10 pp. wyższy.

Odsetek firm oceniających stan zapasów jako nieodpowiedni utrzymuje się od dwóch lat poniżej wieloletniej średniej, przy czym niski jest udział firm zgłaszających nadwyżki zapasów. Poprawę dopasowania zapasów odnotowano w grupie podmiotów nastawionych na rynek krajowy.

Zgłaszane przez przedsiębiorstwa wykorzystanie mocy produkcyjnych (po korekcie sezonowej) przekroczyło pod koniec III kwartału 80% (wzrost w trzech kolejnych kwartałach, poziom powyżej średniej długookresowej). Wzrost zanotowano głównie w przemyśle, spadek – w dziale budowlanym. Wskaźnik ten pozostaje poniżej poziomu w krajach UE.

Na perspektywy inwestycji pozytywnie mogą wpływać też obserwowane (do początku br.) tendencje w zakresie kształtowania się realnych stóp procentowych (por. Rysunek 4.). Korekcyjnie zadziałać również mogła tu już seria obniżek podstawowych stóp procentowych NBP, dokonywanych od listopada 2012 r. przez RPP, jak i sygnały dotyczące stabilizacji tych stóp.

Tabela 1. Produkt krajowy brutto. Dynamika roczna (r/r)

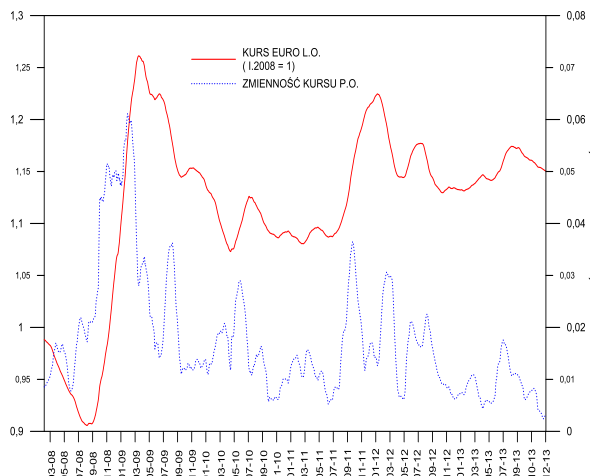
	IV 2010	I 2011	II 2011	III 2011	IV 2011	I 2012	II 2012	III 2012	IV 2012	I 2013	II 2013	III 2013
PKB	4,7	4,6	4,2	4,2	4,6	3,6	2,4	1,4	1,1	0,5	0,8	1,9
popyt krajowy	6,3	4,3	4,2	2,9	3,2	2,7	-0,2	-0,7	-0,7	-0,9	-1,9	0,5
spożycie	4,9	3,3	2,4	1,6	1,2	1,3	1,1	0,1	-0,7	-0,1	1	1,2
spożycie indywidualne	4,0	3,9	3,5	3,0	2,1	2,1	1,5	0,2	-1,0	0,0	0,2	1,0
spożycie publiczne	7,6	1,5	-1,3	-3,1	-0,8	-1,3	-0,1	0,1	0,2	-0,5	3,9	1,7
nakłady na środki trwałe	1,3	6,0	7,8	8,5	10,8	6,7	1,9	-1,5	-0,3	-2,0	-3,8	0,6
eksport	9,6	11,2	5,9	8,9	5,2	4,3	2,5	1,2	3,2	1,3	3,2	6,4
import	13,8	10,4	5,8	5,6	0,8	1,7	-3,2	-3,2	-2,4	-1,7	-1,9	3,4

Źródło: Raport Makro

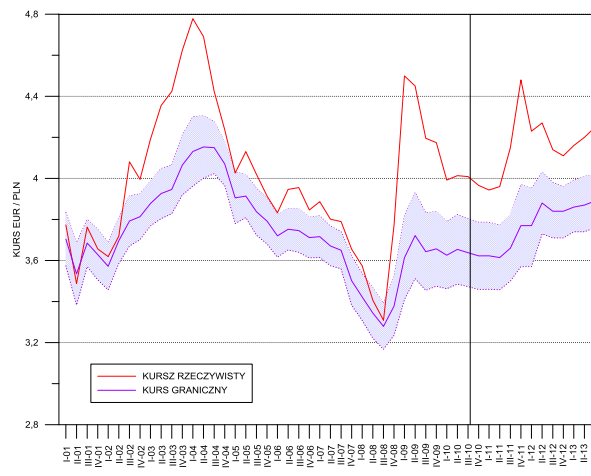
Według badań NBP kurs graniczny opłacalności eksportu rozliczanego w euro i dolarze nieznacznie wzrósł, jednak przy bardzo niskim odsetku firm, informujących o nieopłacalnym eksporcie. Faktyczny kurs kształtował się jednak wyraźnie powyżej wartości granicznych. W efekcie w pierwszych trzech kwartałach 2013 roku odnotowano spadek importu (o 1,8% r/r) i wzrost eksportu (4,8% r/r). Saldo obrotów było jednak ujemne, przy czym nadwyżkę uzyskano w obrotach z krajami rozwiniętymi (72,9 mld zł). Udział w obrotach największego

partnera handlowego – Niemiec – spadł w eksporcie o 0,4 pp., a w imporcie o 0,2 pp. i wyniósł, odpowiednio, 25,1% i 21,4%. Analizując wybrane czynniki kształtujące eksport netto w najbliższej przyszłości zwraca jednak uwagę to, że polska waluta w IV kw. br. umacniała się (por. Rysunek 1.) przy zmienności kursu na historycznie niskim poziomie.

Rysunek 1. Kurs euro – poziom i zmienność (okno dziewięćdziesięciodniowe)

Rysunek 2. Kurs graniczny opłacalności eksportu (EUR/PLN) a kurs rzeczywisty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

W październiku zarówno stopa bezrobocia, jak i liczba bezrobotnych nieznacznie zmniejszyły się w porównaniu z poprzednim miesiącem, lecz wzrosły w ujęciu rocznym, wciąż przekraczając jednak 13%. Spadła liczba bezrobotnych nowo zarejestrowanych w urzędach pracy. Ilość zgłoszonych ofert była pod koniec października niższa niż przed miesiącem, ale wyższa niż przed rokiem. Utrzymują się znaczne różnice w stopie bezrobocia między województwami – od 9,3% w woj. wielkopolskim, 10,9% w mazowieckim i 11% w śląskim, do 20,6% w warmińsko-mazurskim, 17,4% w kujawsko-pomorskim i 17% w zachodniopomorskim.

W okresie I-IX 2013 roku dochody budżetu wyniosły 204,4 mld zł przy wydatkach na poziomie 234,0 mld zł. Deficyt budżetowy osiągnął poziom 29,6 mld zł.

Znaczenie dla kondycji przedsiębiorstw może mieć dostępność środków UE. Do 1 grudnia 2013 roku Polska rozdzieliła 263,7 mld zł z Funduszy Europejskich, czyli 92% proc. środków dostępnych na lata 2007-13. W najbliższych kwartałach oczekuje się zmniejszenia wykorzystania funduszy ze względu na kończącą się Narodową Strategię Spójności oraz sytuację samorządów.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki rynku pracy (zmiana r/r w %)

	11.12	12.12	01.13	02.13	03.13	04.13	05.13	06.13	07.13	08.13	09.13	10.13
Przeciętne realne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw	0,0	0,0	-1,3	2,8	0,6	2,2	1,8	1,1	2,4	0,9	2,6	2,3
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw	-0,3	-0,5	-0,8	-0,8	-0,9	-1	-0,9	-0,8	-0,7	-0,5	-0,3	-0,2
Stopa bezrobocia rejestrowanego	12,9	13,4	14,2	14,4	14,3	14,0	13,5	13,2	13,1	13,0	13,0	13,0

Źródło: Raport Makro

Obserwowany w październiku 2013 roku wzrost indeksu cen konsumpcyjnych (0,8% wg szacunku wstępnego) znajduje się poniżej dolnej granicy celu inflacyjnego i biorąc pod uwagę nawet długi horyzont analizy – jest bardzo niski. Ceny produkcji sprzedanej przemysłu od listopada 2012 r. obniżają się.

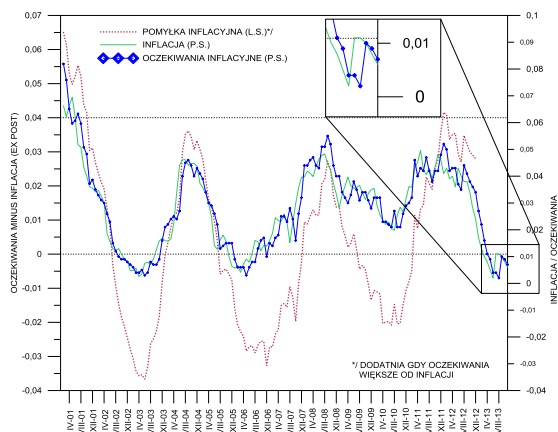
W stosunku do rekordowo niskiego poziomu z sierpnia 2013 roku (0,2%) oczekiwany poziom inflacji wzrósł do 0,9% w październiku i 0,7% w listopadzie. Na wzrost oczekiwań inflacyjnych wskazują badania ankietowe przedsiębiorstw (NBP), z których wynika, że rośnie ilość firm oczekujących zwiększenia się dynamiki cen surowców i materiałów i zamierzających w IV kwartale podnieść ceny własne. Oczekiwana przez przedsiębiorców stopa inflacji CPI wzrosła (q/q oraz r/r). Jednym z czynników wskazujących na realne podstawy takich przewidywań może być to, że z jednej strony, zgodnie z szacunkami NBP, produkt potencjalny znajduje się na niskim poziomie 2,6%, utrzymując się poniżej średniej długookresowej. Z drugiej zaś – coraz silniejsze są sygnały przyspieszania gospodarki.

Tabela 3. Dynamika cen (zmiana r/r w %)

	11.12	12.12	01.13	02.13	03.13	04.13	05.13	06.13	07.13	08.13	09.13	10.13
Ceny produkcji sprzedanej w przemyśle	-0,1	-1,1	-1,2	-0,3	-0,7	-2,0	-2,5	-1,3	-0,8	-1,1	-1,4	-1,3
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	2,8	2,4	1,7	1,3	1,0	0,8	0,5	0,2	1,1	1,1	1,0	0,8

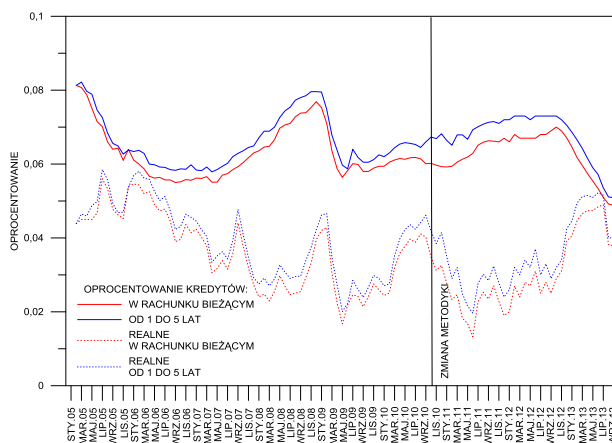
Źródło: Raport Makro

Rysunek 3. Inflacja (wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych), oczekiwania inflacyjne gospodarstw domowych (przeciętna oczekiwana inflacja w okresie najbliższych 12 miesięcy) oraz historyczna rozpiętość pomiędzy oczekiwaną i faktyczną przeciętną inflacją („pomyłka” inflacyjna)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych NBP.

Rysunek 4. Nominalne i realne oprocentowanie kredytów dla przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP i GUS.

Warto też zwrócić uwagę na utrzymywanie się dodatniej „niespodzianki” inflacyjnej – oczekiwana przed rokiem inflacja okazała się wyższa od faktycznej (por. Rysunek 3). Może to powodować, że realna cena pieniądza nadal będzie wyższa od zakładanej przez podmioty gospodarcze, co w przypadku części firm może działać w kierunku pogorszenia ich sytuacji finansowej.

1.3 Pozycja cykliczna polskiej gospodarki

Ocena pozycji cyklicznej polskiej gospodarki zostanie przedstawiona na podstawie analizy i interpretacji zarówno cyklu odchyień¹², jak również cyklu rocznej stopy wzrostu (w skrócie cykl wzrostu) dla głównych wybranych wskaźników i indeksów makroekonomicznych. Analizie poddajemy zmienne ekonomiczne powszechnie stosowane w ocenie pozycji cyklicznej danej gospodarki, takie jak indeks produkcji¹³ (indeks miesięczny, o stałej podstawie: 2010=100, z wahaniami sezonowymi oraz oczyszczony z wahań sezonowych) oraz indeks PKB¹⁴ i jego składowe (indeks kwartalny, z wahaniami sezonowymi, o stałej podstawie: 2000=100). Zgodnie z literaturą¹⁵, wskaźniki te stanowią jedno z podstawowych źródeł in-

¹² Cykl odchyień to współcześnie znany cykl wzrostowy (czyli odchyień od długookresowej tendencji rozwojowej).

¹³ Dane zaczerpnięto z portalu Eurostat.

¹⁴ Dane zaczerpnięto z portalu Eurostat.

¹⁵ Patrz: Maria Drozdowicz-Bieć, *Cykle i wskaźniki koniunktury*, Poltex, Warszawa 2012.

formacji o pozycji cyklicznej danej gospodarki. Wskaźnik produkcji przemysłowej ogółem (górnictwo i wydobywanie, przetwórstwo przemysłowe, elektryczność, gaz, para wodna i gorąca woda) przyjęto jako referencyjny wskaźnik miesięczny niosący informację o pozycji cyklicznej gospodarki.

W niniejszym opracowaniu okres pogorszenia koniunktury jest rozumiany, jako okres od górnego punktu zwrotnego do dolnego punktu zwrotnego cyklu odchyień (wyznaczonego tu metodą Hodricka i Prescottta), zaś okres od dolnego do górnego punktu zwrotnego jest okresem poprawy koniunktury. Okres poprawy koniunktury (wyznaczony na podstawie danej zmiennej) będziemy nazywać również (w nawiązaniu do terminologii występujących przy podziale faz cyklu klasycznego – poziomów) okresem ekspansji, zaś sytuację gwałtownego pogorszenia koniunktury – okresem recesji¹⁶.

W pierwszym etapie analizy wahań cyklicznych rozważono indeks produkcji przemysłowej (górnictwo i wydobywanie, przetwórstwo przemysłowe, elektryczność, gaz, para wodna i gorąca woda) w okresie od lipca 1995 r. do marca 2013 r. w ujęciu miesięcznym¹⁷. Dla otrzymanych realizacji na Rysunek 5. przedstawiono wartości stosowanej statystyki testowej (linia czarna), wraz z wartościami krytycznymi testu rzędu 92% (linia zielona), 95% (linia niebieska) oraz 98% (linia czerwona). Analogicznie jak w poprzednich edycjach raportu, wyniki zawarte na Rysunek 5. sugerują występowanie trzech istotnych (ze statystycznego punktu widzenia) długości cyklu dla indeksu produkcji przemysłowej: cyklu o estymowanej długości 2 lata, cyklu o estymowanej długości 3,5 roku oraz cyklu o estymowanej długości 9,8 roku.

Wyodrębniony cykl odchyień dla logarytmu scentrowanej średniej ruchomej analizowanej zmiennej przedstawiono na Rysunek 6. Na rysunku tym zaznaczono również cztery okresy pogorszenia¹⁸ koniunktury w produkcji przemysłowej – (grudzień 1997 – luty 1999; maj 2000 – wrzesień 2002; marzec 2004 – maj 2005; styczeń 2008 – kwiecień 2009, wrzesień 2011 – grudzień 2012) oraz zaznaczono okres, w którym pogorszenie koniunktury rozpoczęło się we wrześniu 2011 r. Okresy te wyznaczono w sposób przybliżony, na podstawie obserwacji graficznej cyklu odchyień, biorąc pod uwagę zidentyfikowane punkty zwrotne dla wszystkich

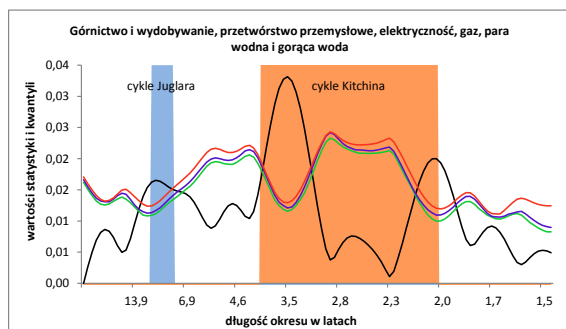
¹⁶ Definicja recesji gospodarczej (patrz dla przykładu definicje w: Maria Drozdowicz-Bieć, *Cykle i wskaźniki koniunktury*, Poltex, Warszawa 2012) oparta jest najczęściej na głównych agregatach makroekonomicznych (np. PKB). W niniejszym raporcie sformułowanie recesja bądź ekspansja odnosić się będzie do okresu odpowiednio: pogorszenia lub poprawy koniunktury indywidualnie w rozważanych działach produkcji i handlu.

¹⁷ Dane nieoczyszczone z wahań sezonowych.

¹⁸ W niniejszym opracowaniu okres pogorszenia koniunktury jest rozumiany jako okres od górnego punktu zwrotnego do dolnego punktu zwrotnego cyklu odchyień (wyznaczonego tu metodą Hodricka i Prescottta), zaś okres od dolnego do górnego punktu zwrotnego jest okresem poprawy koniunktury. Okres poprawy koniunktury (wyznaczony na podstawie danej zmiennej) będziemy nazywać również (w nawiązaniu do terminologii występujących przy podziale faz cyklu klasycznego – poziomów) okresem ekspansji, zaś sytuację gwałtownego pogorszenia koniunktury – okresem recesji.

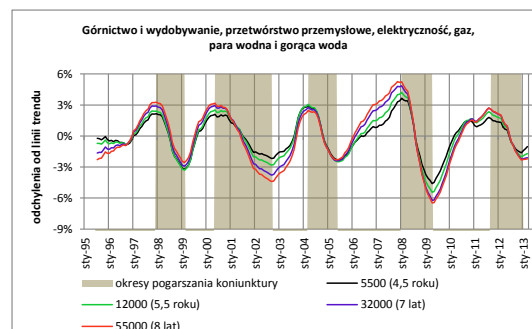
rozważanych parametrów wygładzania. Wyniki te należy więc interpretować z pewną ostrożnością.

Rysunek 5. Wartości statystyki testowej wraz z wartościami krytycznymi testu

Źródło: Raport Makro.

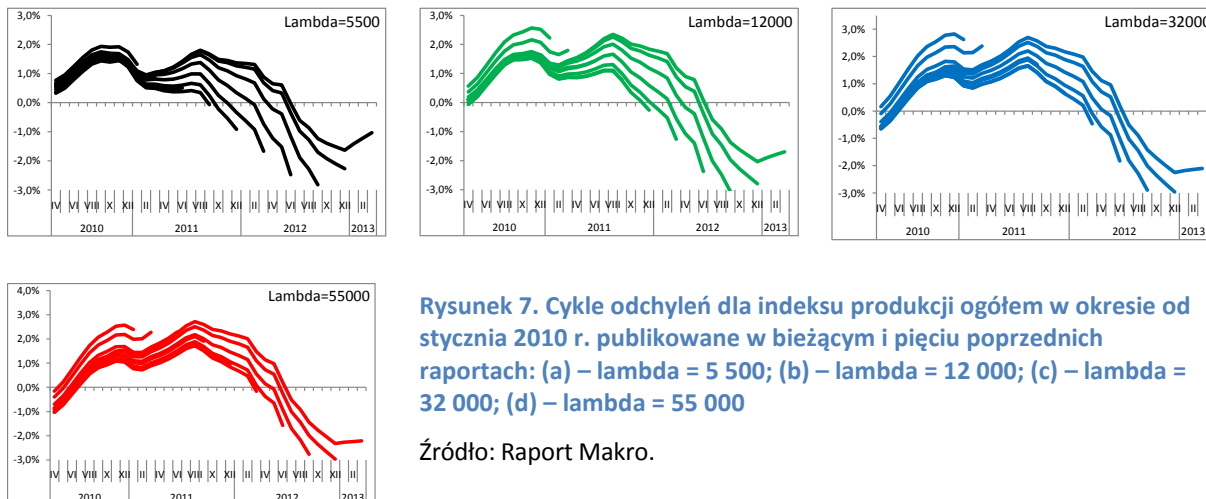
Rysunek 6. Cykl odchyłeń dla indeksu produkcji ogółem w okresie od lipca 1995 r. do września 2012 r. wraz z wyznaczonymi okresami pogorszenia koniunktury

Źródło: Raport Makro.

W stosowanym podejściu przyjęto cztery różne wartości parametru λ metody filtracji HP ($\lambda=5\ 500$, $\lambda=12\ 000$, $\lambda=32\ 000$, $\lambda=55\ 000$). Tak przyjęte wartości parametru λ można interpretować jako parametry wzmacniające cykle o długości odpowiednio do: 4,5; 5,5; 7 oraz 8 lat. Stosując takie podejście, interpretacji podlega nie tylko jeden (arbitralnie ustalony) wariant cyklu odchyłeń – tak jak ma to często miejsce w prezentowanych wynikach w literaturze, lecz cztery warianty. Dla mniejszych wartości parametru λ pozwala to wyodrębnić wahania krótsze – bez większego udziału wahań dłuższych – utożsamianych z długookresową tendencją (czyli trendem). Przy wzroście wartości parametru wygładzającego λ wzrasta „udział” trendu w wyodrębnionych waniach. Należy jednak podkreślić, iż samo wyznaczenie obserwowalnych czynników cyklicznych z wykorzystaniem poszczególnego filtra nie jest zasadniczym celem analiz, zaś służy graficznej prezentacji rezultatów stosowanego podejścia.

Na Rysunek 7. przedstawiono wartości cykli odchyłeń od kwietnia 2010 r., otrzymane w bieżącym oraz dziesięciu poprzednich raportach. Ostatnie wartości z cykli odchyłeń (dla wszystkich wartości parametru wygładzającego λ) charakteryzują się w dalszym ciągu tendencją do spadku wartości (w miesiącach do grudnia 2012 r.), przyjmując w tych miesiącach wartości ujemne. Tendencja do spadku jest jednak wyhamowywana, co może sugerować wystąpienie w dalszym analizowanym okresie przejścia przez dolny punkt zwrotny cyklu odchyłeń. Bieżące wyniki analizy (w nawiązaniu do wyników poprzedniego raportu) należy zatem podsumować jako okres odwrócenia dotychczasowej tendencji i powolnego wchodzenia w okres, w którym koniunktura prawdopodobnie będzie ulegać poprawie.

Rysunek 7. Cykle odchyłeń dla indeksu produkcji ogółem w okresie od stycznia 2010 r. publikowane w bieżącym i pięciu poprzednich raportach: (a) – lambda = 5 500; (b) – lambda = 12 000; (c) – lambda = 32 000; (d) – lambda = 55 000

Źródło: Raport Makro.

Na Rys. 8. przedstawiono bieżące zegary wahań cyklicznych dla indeksu produkcji ogółem. Każdy zegar przedstawia dwa warianty. Wariant pierwszy jest powszechnie znanym w literaturze zegarem wahań cyklicznych, na którym przedstawione są: na osi poziomej – pierwsze różnice z cyklu odchyłeń, zaś na osi pionowej – wartości z cyklu odchyłeń. Wariant drugi przedstawia na osi poziomej pierwsze różnice realizacji procesu scentrowanej średniej ruchomej logarytmu indeksu produkcji ogółem („trend + cykl odchyłeń”), zaś na osi pionowej – wartości cyklu odchyłeń. Wariant ten uwzględnia zatem (na osi poziomej) zmiany nie tylko wahań cyklicznych, lecz również dynamikę trendu. Dlatego punkty zegara w drugim wariantcie są przesunięte w prawo (odpowiednio w lewo) w stosunku do ścieżki pierwszego wariantu w przypadku obecności trendu rosnącego (odpowiednio malejącego). Wartości w przypadku obydwu zegarów zostały przedstawione w procentach. Oś pionowa to (przybliżone) procentowe odchylenia wielkości danej zmiennej od linii trendu w danej chwili czasu, wyznaczonej tu metodą HP.

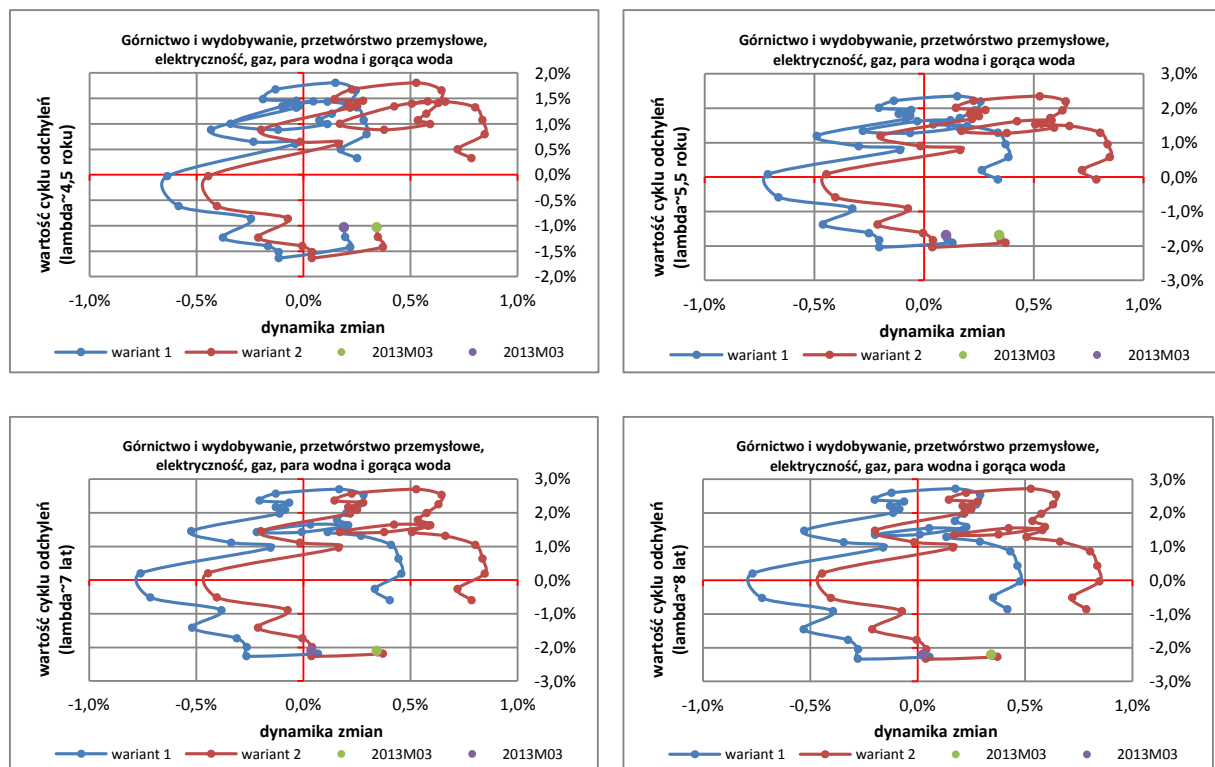
Ostatnie punkty zegara (dla wszystkich parametrów wygładzających λ) przechodzą do czwartej ćwiartki układu współrzędnych (por. Rys. 8.) lub pozostają w okolicy osi pionowej. Wskazuje to na wyraźniejsze niż w poprzednim raporcie wyhamowanie tendencji do spadku aktywności (wejście w okolice dolnego punktu zwrotnego cyklu). Przejście ostatnich punktów zegara w wariantcie klasycznym do czwartej ćwiartki układu współrzędnych wskazuje na nieznaną poprawę koniunktury. W poprzednim raporcie wzmiankowano o zbliżaniu się ostatnich punktów zegara do czwartej ćwiartki układu współrzędnych.

W kolejnym kroku, analizie poddano miesięczne wartości indeksu o stałej podstawie produkcji ogółem (2005=100), oczyszczonego z wahań sezonowych¹⁹. Analiza ta ma na celu próbę poszerzonego scharakteryzowania aktualnej pozycji cyklicznej w produkcji ogółem, poprzez

¹⁹ Dane oczyszczone z wahań sezonowych zaczerpnięto z portalu Eurostat.

uwzględnienie w cyklu odchyłeń dodatkowych obserwacji. Wyodrębniony cykl odchyłeń przedstawiono na Rysunek 9.²⁰

Rysunek 8. zegary cyklu koniunkturalnego dla produkcji ogółem

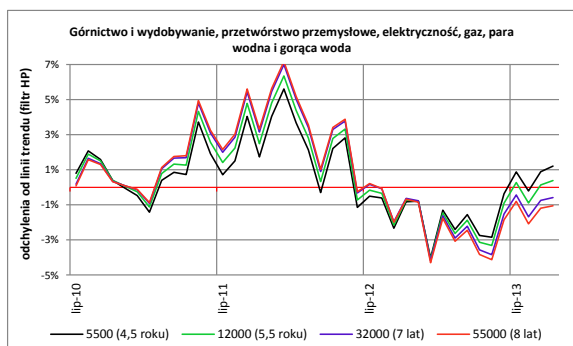
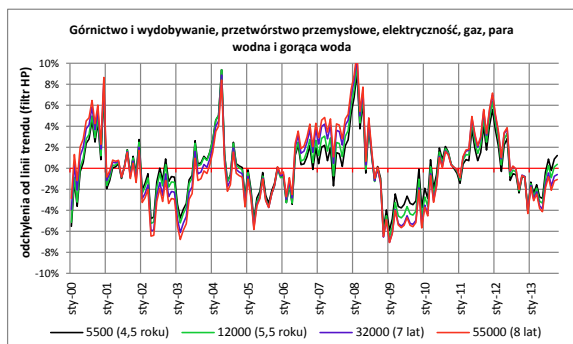

Źródło: Raport Makro.

Bieżące wyniki dla cyklu odchyłeń wielkości produkcji przemysłowej dla wszystkich parametrów wygładzających λ wskazują na dalszą poprawę koniunktury (w odniesieniu do wyników poprzedniego raportu) w produkcji przemysłowej. W poprzednim raporcie wzmiankowano o pierwszych oznakach tej poprawy.

²⁰ Zegar wahań cyklicznych dla tak wyodrębnionego cyklu odchyłeń nie jest jednak czytelny, ze względu na duży udział wahań przypadkowych.

Rysunek 9. Cykl odchyień w okresie styczeń 2000 r. – październik 2013 r. dla: (lewy panel) – indeksu produkcji ogółem (górny panel) oraz oczyszczonego z wahań sezonowych; (prawy panel) – komponentu „trend + cykl” indeksu produkcji ogółem

Źródło: Raport Makro.

pozostałych rozważanych zmiennych (składowych PKB) ostatnie punkty zegara kontynuują ruch w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara zbliżając się do czwartej ćwiartki lub przechodząc do niej. Wskazuje to na dalsze wyhamowywanie tendencji do pogarszania koniunktury (z oznakami zbliżania się do dolnego punktu zwrotnego cyklu odchyień) lub jej poprawę w przypadku niektórych składowych PKB.

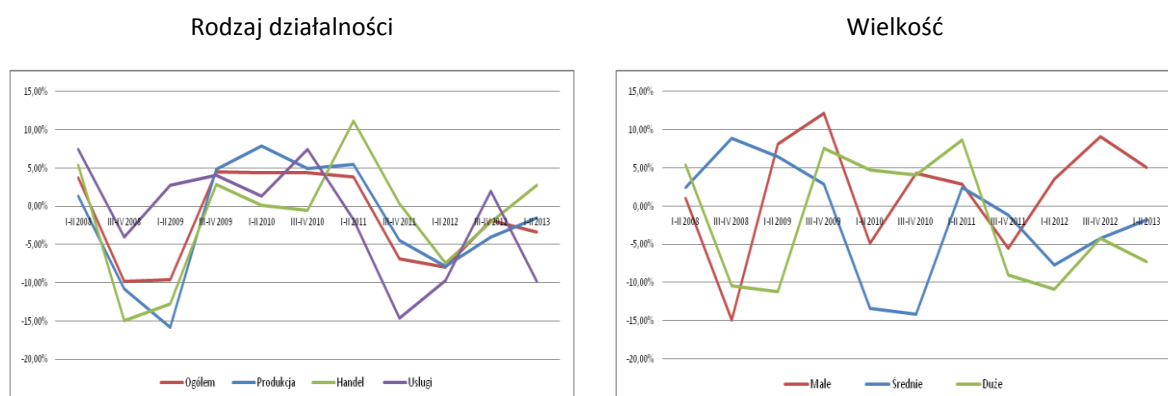
Podsumowując, powyższa analiza wahań cyklicznych produktu krajowego brutto oraz jego głównych składowych pozwala na scharakteryzowanie pozycji cyklicznej w polskiej gospodarce (na koniec pierwszego kwartału 2013 r.), jako okresu wyhamowywania pogarszania się koniunktury z tendencją do zbliżania się do dolnego punktu zwrotnego cyklu odchyień.

W przypadku analizy pozycji cyklicznej gospodarki dla danych o częstości kwartalnej badaniu poddany został indeks PKB wraz z jego składowymi (indeks o stałej podstawie: 2000=100, niewyrównany sezonowo). Dla produktu krajowego brutto ostatnie punkty zegara w wariacie klasycznym kontynuują wyraźnie ruch w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara i znajdują się nadal (w nawiązaniu do wyników poprzedniego raportu) w trzeciej ćwiartce układu współrzędnych (dla wszystkich przyjętych wartości parametrów wygładzających). Zaobserwować można dalsze zbliżanie się punktów zegara do osi pionowej, co może sugerować powolne przechodzenie w okolice dolnego punktu zwrotnego cyklu odchyień dla produktu krajowego brutto. Ostatnie punkty zegara w wariacie 2 znajdują się po prawej stronie osi pionowej, co wskazuje na dodatnie wartości zmian PKB m/m (po osłabieniu efektu wahań sezonowych). Dla większości

1.4 Potencjał ekonomiczny sektora przedsiębiorstw

Na podstawie wyników analizy kształtowania się wartości podstawowych grup wskaźników ekonomiczno-finansowych dokonano oceny sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw niefinansowych (I p. 2013 r. – przedsiębiorstwa ogółem oraz małe, II kw. 2013 r. przedsiębiorstwa średnie i duże), z odniesieniem do wartości okresu poprzedniego.

Rysunek 10. Tempo zmian wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej przedsiębiorstw w Polsce w okresie I p. 2007 r. – I p. 2013 r. i II kw. 2013 r. według klas wielkości, rodzaju działalności i przedsiębiorstw ogółem (w %, r/r)

Źródło: Raport Mikro.

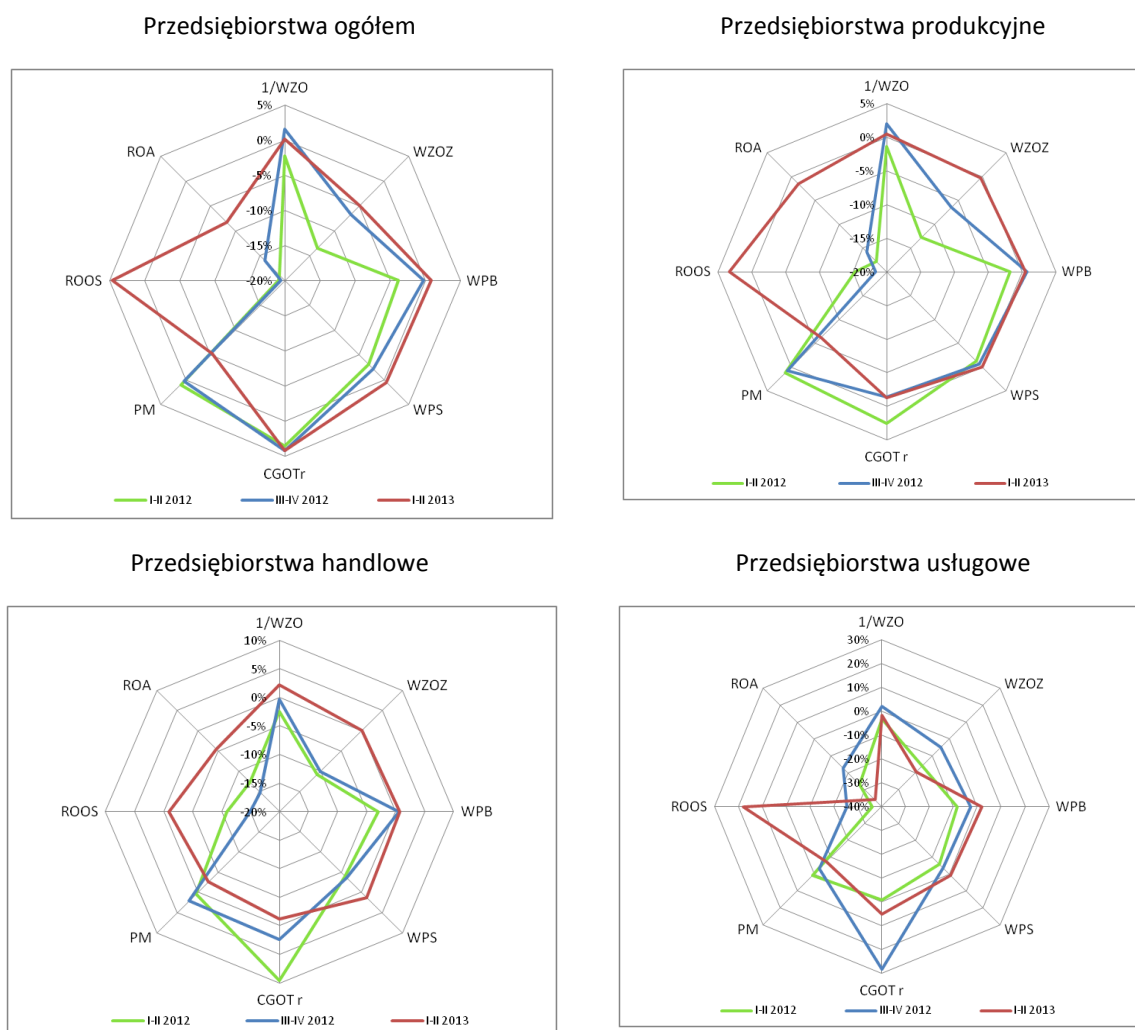
Dla przedsiębiorstw ogółem, tempo zmian wartości wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) w I p. 2013 r. przyjmowało r/r wartości ujemne (-3,43% r/r) – nieznaczne pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej. Tempo zmian r/r wartości WOSF w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych było ujemne (-1,57% i -9,87%), co wskazywało na nieznaczne pogorszenie ich sytuacji ekonomiczno-finansowej, natomiast w handlowych dodatnie (+2,73% – wzrost wartości WOSF) wskazując na nieznaczną poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej (por. Rysunek 10).

Uwzględniając klasy wielkości, jedynie w przedsiębiorstwach małych, w I p. 2013 r. tempo zmian r/r wartości WOSF było dodatnie (+5,09%). Podmioty średnie i duże w II kw. 2013 r. odnotowały ujemne tempo zmian wartości WOSF, które wynosiło kolejno: -1,88% i -7,32% – sytuacja niekorzystna dla podmiotów średnich i dużych.

Analizując zmiany wartości podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw ogółem w I p. 2013 r., w porównaniu do I p. 2012 r. można wskazać na ich zróżnicowanie (por. Rysunek 11). Nieznaczna poprawa wystąpiła w obszarze zadłużenia ogółem, płynności bieżącej i szybkiej, konwersji gotówki w razach i rentowności operacyjnej sprzedaży, na co wskazuje dodatnie tempo zmian r/r wartości wskaźników: 1/WZO +0,12% (niewielkie zmniejszenie zadłużenia ogółem), płynności bieżącej (WPB) +0,91% i płynności szybkiej (WPS) +0,46% (niewielki wzrost wartości WPB i WPS), cyklu gotówki w razach (CGOTr) +4,17% i rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) +4,58%. Wartości pozostałych

wskaźników uległy pogorszeniu (ujemne tempo zmian wartości odnotowano dla wskaźnika zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) -4,93%, produktywności majątku (PM) -5,34% i rentowności aktywów (ROA) -8,25%.

Rysunek 11. Tempo zmian podstawowych grup wskaźników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw w Polsce w okresie I p. 2012 r. – I p. 2013 r. według rodzaju działalności (w %, r/r). Uwaga: w celu ujednolicenia na wykresie kierunków zmian wartości analizowanych wskaźników przyjęto CGOT w razach i odwrotność WZO

Źródło: Raport Mikro.

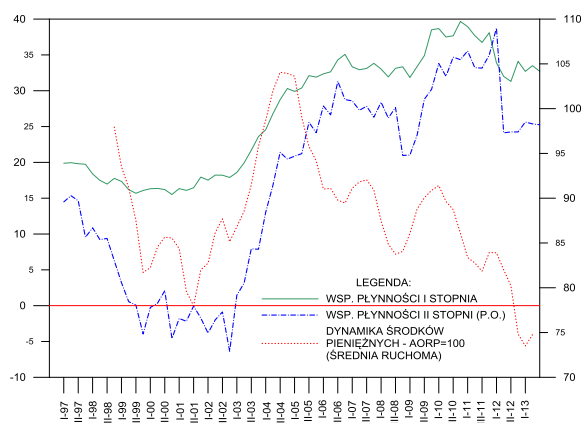
W I p. 2013 r., poziom wskaźnika płynności bieżącej przedsiębiorstw ogółem przyjmował wartości większe od 1,3. W I p. 2013 r., w porównaniu do okresu poprzedniego (II p. 2012 r.), tempo p/p zmian wartości wskaźnika płynności bieżącej (WPB) przedsiębiorstw ogółem było dodatnie dla podmiotów usługowych (+1,06%), natomiast ujemne dla handlowych (-1,90%) i produkcyjnych (-0,22%). W porównaniu do I p. 2012 r., w przedsiębiorstwach ogółem wszystkich rodzajów działalności odnotowano nieznaczny wzrost płynności bieżącej. Tempo r/r zmian wartości WPB dla przedsiębiorstw produkcyjnych wynosiło (+0,55%), handlowych (+0,66%) i usługowych (+1,84%). Oceniając płynność sektora na poziomie zagregowanym zwróćmy też

uwagę na ujemną wciąż dynamikę środków pieniężnych (por. Rysunek 12). Dane jakościowe pokazują jednak nadal dobrą sytuację płynnościową sektora firm (por. Rysunek 13).

W grupie przedsiębiorstw ogółem w I p. 2013 r. rentowność operacyjna sprzedaży (ROOS) wzrosła p/p i r/r dla podmiotów produkcyjnych i usługowych (zmałała dla handlowych). Rentowność aktywów (ROA) zmałała r/r we wszystkich grupach rodzajów działalności – zmiany negatywne, utrzymujące się w podmiotach handlowych i usługowych od II p. 2011 r., a w produkcyjnych od I p. 2012 r.

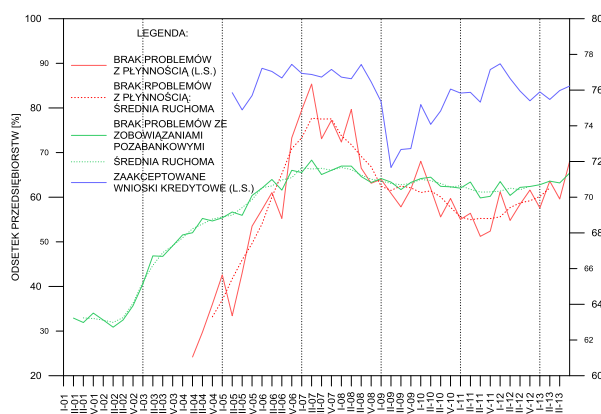
W I p. 2013 r. rentowność operacyjna sprzedaży (ROOS) podmiotów małych zmałała p/p we wszystkich rodzajach działalności (najbardziej w usługowych), natomiast r/r w podmiotach handlowych (wzrost r/r w produkcyjnych i usługowych). Rentowność aktywów (ROA) uległa zmniejszeniu p/p i r/r we wszystkich rodzajach działalności w klasie podmiotów małych (najbardziej w podmiotach usługowych). W podmiotach średnich, w II kw. 2013 r. ROOS wzrósł r/r w podmiotach produkcyjnych i usługowych (w handlowych zmniejszenie), natomiast ROA wzrosła r/r jedynie w podmiotach produkcyjnych (zmiany o charakterze negatywnym utrzymujące się w podmiotach handlowych od II kw. 2011 r.). W przypadku przedsiębiorstw dużych, w II kw. 2013 r. odnotowano niewielki wzrost r/r wartości wskaźnika ROOS dla wszystkich grup podmiotów dużych pod względem rodzaju prowadzonej działalności (najbardziej w usługach) i zmniejszenie wartości wskaźnika ROA (utrzymujące się zmiany negatywne szczególnie dla dużych podmiotów usługowych od II kw. 2010 r.).

Rysunek 12. Płynność finansowa i dynamika środków pieniężnych w przedsiębiorstwach

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS dla dużych i średnich przedsiębiorstw.

Rysunek 13. Dostępność kredytu i płynność w świetle monitoringu przedsiębiorstw NBP

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych NBP.

Wartość wskaźnika zadłużenia ogółem (WZO) przedsiębiorstw ogółem w I p. 2013 r., w podmiotach produkcyjnych nie przekroczyła poziomu 0,5 (w handlowych wynosiła 0,6, a w usługowych 0,55). W porównaniu do II p. 2012 r. w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych ogółem poziom zadłużenia ogółem nieznacznie wzrósł (w handlowych z kolei

nieznacznie zmaleł). Tempo zmian p/p wartości WZO w I p. 2013 r. wynosiło dla podmiotów produkcyjnych +0,14%, handlowych -1,35% i usługowych +3,18%.

W porównaniu do I p. 2012 r. w przedsiębiorstwach ogółem zmniejszenie r/r wartości WZO odnotowano w podmiotach produkcyjnych i handlowych, natomiast w usługowych wzrost wartości WZO. Tempo zmian r/r wartości WZO w podmiotach produkcyjnych wynosiło -0,45%, w handlowych -2,15% i w usługowych +1,81%. Wartość wskaźnika zadłużenia ogółem (WZO) w klasie przedsiębiorstw małych w I p. 2013 r., w podmiotach produkcyjnych i usługowych oscylowała wokół poziomu 0,5.

W podmiotach średnich, w II kw. 2013 r. wartość WZO nie przekroczyła poziomu 0,5 jedynie w przedsiębiorstwach produkcyjnych. W II kw. 2013 r., w porównaniu do I kw. 2013 r. poziom zadłużenia ogółem w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych nieznacznie wzrósł, natomiast w handlowych zmaleł. Tempo zmian kw/kw wartości WZO wynosiło w podmiotach produkcyjnych (+2,20%), handlowych (-1,28%), a w usługowych (+1,61%).

W podmiotach dużych, w II kw. 2013 r. wartość wskaźnika zadłużenia ogółem (WZO) nie przekroczyła poziomu 0,5 jedynie w przedsiębiorstwach produkcyjnych. W II kw. 2013 r., w porównaniu do I kw. 2013 r. poziom zadłużenia ogółem (WZO) nieznacznie wzrósł we wszystkich rodzajach działalności podmiotów dużych. Tempo zmian kw/kw wartości wskaźnika WZO wynosiło w podmiotach produkcyjnych (+1,94%), w handlowych (+1,20%) i w usługowych (+2,86%).

Wartość zobowiązań krótkoterminowych w I p. 2013 r. wyniosła 646.816 mln zł, z czego 57,23% stanowiły zobowiązania dużych przedsiębiorstw, 27,08% średnich, a 15,68% małych. W I p. 2013 r. zobowiązania krótkoterminowe w relacji r/r zmniejszyły się o 7.980 mln zł, a p/p wzrosły o 8.418 mln zł. W małych przedsiębiorstwach odnotowano zmniejszenie r/r wartości zadłużenia krótkoterminowego o 10.581 mln zł i p/p o 9.078 mln zł. Wartość zadłużenia krótkoterminowego w średnich podmiotach zmniejszyła się o 10.761 mln zł r/r, natomiast p/p odnotowano wzrost poziomu zadłużenia o 1.874 mln zł. W dużych jednostkach odnotowano wzrost poziomu zadłużenia zarówno r/r, jak i p/p (odpowiednio: +13.362 mln zł i +15.622 mln zł). Wartość zadłużenia krótkoterminowego w I p. 2013 r. w podmiotach dużych była 3,7 razy większa niż w przedsiębiorstwach małych i 2,1 razy większa niż w przedsiębiorstwach średnich.

Należności w I p. 2013 r. wyniosły 429.033 mln zł. W strukturze należności i roszczeń największy udział posiadały przedsiębiorstwa duże (54,68%), następnie średnie (28,29%) i małe (17,02%). W I p. 2013 r. nastąpiło zmniejszenie poziomu należności o 3.875 mln zł r/r, natomiast p/p odnotowano wzrost o 13.629 mln zł. W I p. 2013 roku w małych przedsiębiorstwach odnotowano zmniejszenie poziomu należności o 150 mln zł r/r i o 5.118 mln zł p/p. W średnich podmiotach odnotowano wzrost wartości poziomu należności o 1.325 p/p, lecz jego zmniejszenie o 10.847 r/r. W dużych jednostkach w obu relacjach odnotowano wzrost poziomu należności i roszczeń (odpowiednio: +17.422 mln zł p/p i +7.122 mln zł r/r). W pół-

roczu tym należności dużych podmiotów są 3,2 razy większe niż należności małych przedsiębiorstw oraz o 1,9 razy większe niż w przedsiębiorstwach średnich.

1.5 Koniunktura w sektorach polskiej gospodarki

Analizę koniunktury w wybranych sekcjach oraz działach polskiej gospodarki oparto na interpretacji cyklu odchyień oraz wskaźnika dynamiki r/r (interpretowanego tu jako cykl stopy wzrostu) dla indeksów produkcji przemysłowej, sprzedaży detalicznej oraz produkcji budowlanej²¹. Rozważono indeksy miesięczne, nieoczyszczone z wahań sezonowych, o stałej podstawie (2005=100). Pełny Raport Makro zawiera zarówno wykaz podlegających analizie indeksów, jak i wyniki dotyczące zidentyfikowanych cykli, estymacji ich długości oraz amplitud.

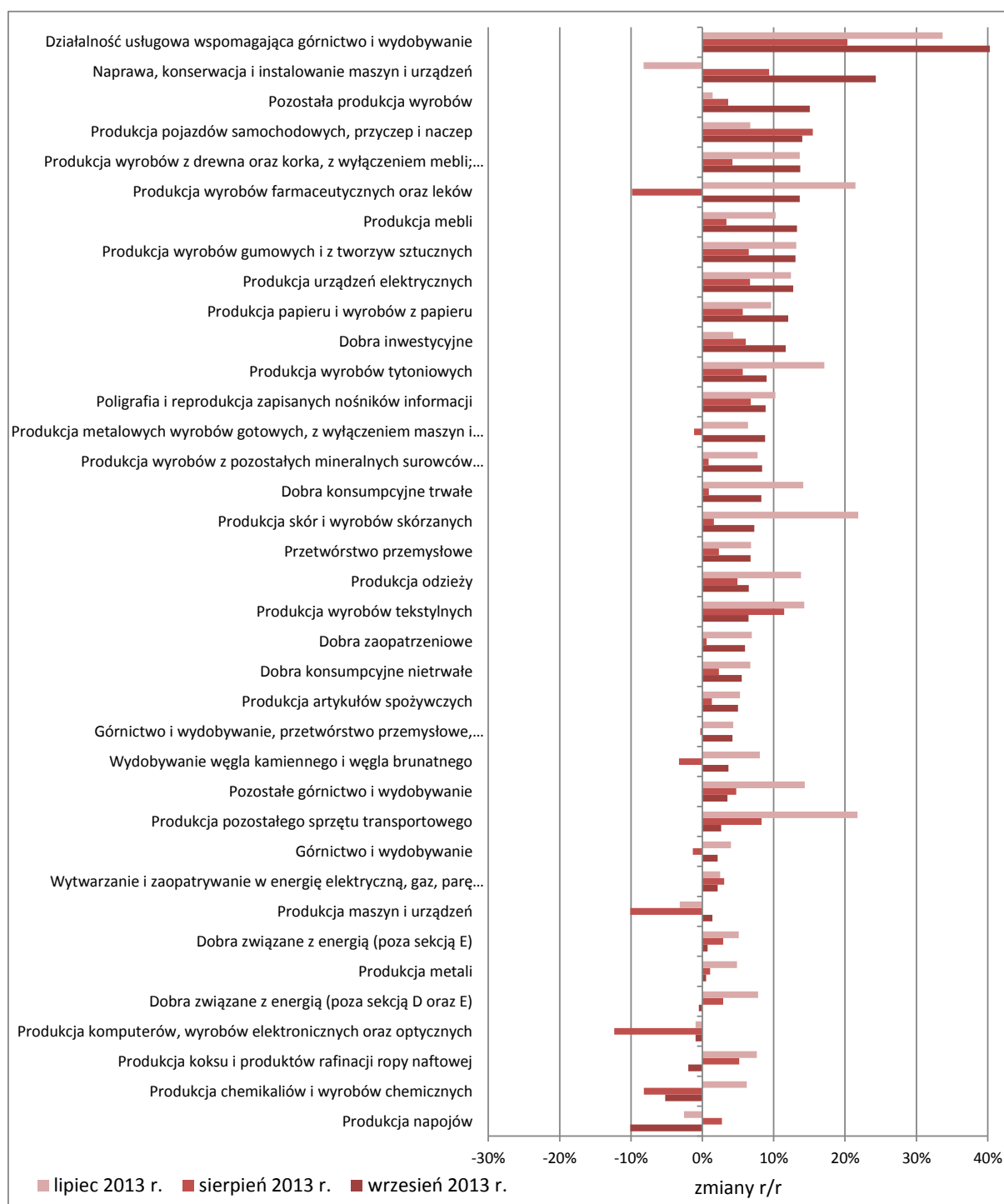
Zasadnicze konkluzje dotyczące długości zidentyfikowanych cykli w rozważanych indeksach produkcji pozostają niezmiennie w stosunku do poprzednich wersji raportów. Analizując zidentyfikowane długości cykli można zauważyć dużą liczbę tych cykli o długości w przedziale 1,5-3 lata. Jednak oszacowana amplituda tych wahań, w porównaniu z cyklami dłuższymi niż 3 lata, jest w większości przypadków znacznie niższa – co pozwala na scharakteryzowanie ich jako mniej znaczących w procesie kształtowania się wahań cyklicznych dla rozważanych indeksów.

W większości analizowanych zmiennych zidentyfikowano cykle o estymowanej długości w przedziale 3-4 lata – co odpowiada najprawdopodobniej zidentyfikowanym wahaniom o estymowanej długości cyklu 3,5 roku dla indeksu produkcji ogółem. Z kolei cykle o estymowanej długości w przedziale 4-7 lat zostały zidentyfikowane w niewielu przypadkach. Zwróćmy uwagę, że cykl o długości w tym przedziale nie został zidentyfikowany w produkcji ogółem. Również cykle dłuższe, tzn. ponad 7-letnie zostały zidentyfikowane w większości analizowanych zmiennych. Cykle te są jednak bardzo zróżnicowane pod względem estymowanej długości (pomiędzy różnymi rozważanymi wskaźnikami), co sugeruje, aby scharakteryzować je, jako niebędące wynikiem zmian koniunkturalnych, a długookresowej tendencji rozwojowej.

Identyfikacja niewielu cykli 4-7-letnich – dla wszystkich rozważanych indeksów produkcji w sekcjach i działach – pozwala na ustalenie wartości parametrów w rozważanej metodzie filtracji HP analogicznie, jak w przypadku indeksu produkcji ogółem, tzn. tak, aby kolejno osłabić wahania o długości ponad: 4,5 roku, 5 lat, 7 lat oraz 8 lat.

²¹ Dane te zaczerpnięto z portalu Eurostat.

Rysunek 14. Zmiany r/r w rozważanych sekcjach i działach produkcji przemysłowej w lipcu, sierpniu i wrześniu 2013 r.

Źródło: Raport Makro.

Rysunek 14. przedstawia wielkości indeksu dynamiki r/r (%) produkcji przemysłowej w rozważanych sekcjach i działach gospodarki. W jedynie 5 na 37 rozważanych zmiennych zmiany produkcji r/r we wrześniu 2013 r. (wobec 9 na 37 w poprzednim raporcie dla czerwca

2013 r.) są ujemne. Ujemne zmiany odnotowano we wrześniu 2013 r. jedynie w działach i sekcjach: produkcja napojów (-10,1%); produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (-5,2%); produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (-2,0%); produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych oraz optycznych (-1,0%); dobra związane z energią (poza sekcją D oraz E) – (-0,5%). Zmiany te (r/r) nie przesądzają jednak o ocenie stanu koniunktury (w rozumieniu pozycji cyklicznej opartej o cykl odchyłeń) w danej sekcji lub dziale gospodarki, a jedynie wskazują na coraz lepsze wyniki w odniesieniu do rocznej dynamiki zmian produkcji.

Dla wszystkich rozważanych procesów makroekonomicznych w branżach przedstawiono prognozę (wykres wachlarzowy) w horyzoncie prognozy od lipca br. do czerwca 2013 r. Wyznaczono prognozę punktową (mediana rozkładu), wraz z niepewnością, zobrazowaną w postaci przedziałów ufności rzędu 30%, 50%, 70% oraz 90%. Dodatkowo, uwagę skupiono na ocenie trafności poprzednio skonstruowanych prognoz dla dynamiki r/r (wartościach cyklu stopy wzrostu), przedstawiając nowo napływające obserwacje z okresu lipiec – wrzesień 2013 r. na tle prognozy (w horyzoncie październik 2013 – wrzesień 2014 r.) opublikowanej w poprzednim raporcie.

Analiza zegarów cyklu oraz samych cykli odchyłeń ma na celu ocenę pozycji cyklicznej danej gałęzi gospodarki (lub jednocześnie kilku gałęzi gospodarki), natomiast analiza korelacji pomaga w ocenie wyprzedzenia lub opóźnienia w fazie cyklu danej zmiennej względem cyklu produkcji ogółem. Interpretacja wykresów wachlarzowych dla cyklu wzrostu pozwala natomiast na sformułowanie przewidywań, co do przyszłych wielkości produkcji/sprzedaży detalicznej/produkcji budowlanej w danym dziale lub sekcji. Analiza błędów *ex post* pozwoli na ocenę trafności prognoz skonstruowanych w poprzednim raporcie.

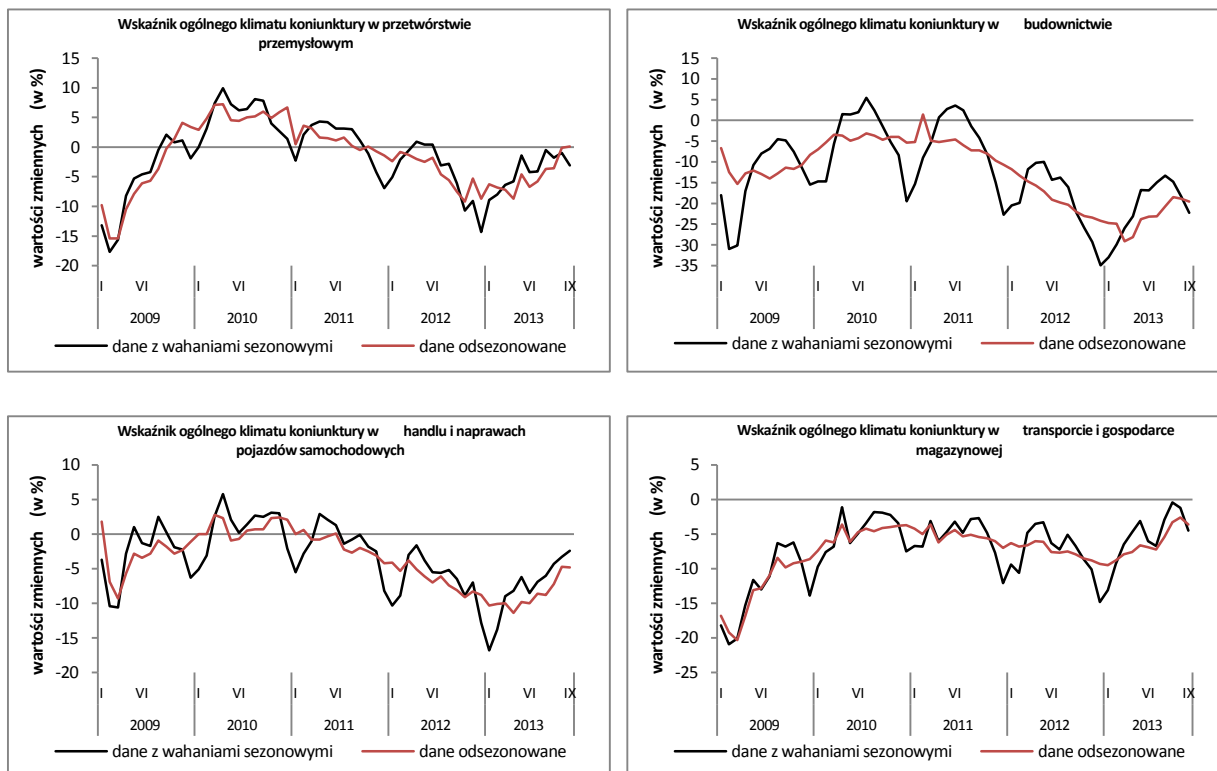
Bieżące wyniki (opisane szczegółowo poniżej dla działów i sekcji indywidualnie) nie wskazują dla dużej części analizowanych zmiennych na pogarszanie się koniunktury. W niektórych działach produkcji odnotowano prawdopodobne wejście w fazę poprawy koniunktury. W nielicznych działach i sekcjach produkcji odnotowano dalszy spadek aktywności gospodarczej. Prognozy rozwoju branż wskazują w dalszym ciągu w wielu przypadkach na poprawę sytuacji i wzrost produkcji r/r w horyzoncie prognozy, jednak taki scenariusz jest obciążony dużą niepewnością.

Warto podkreślić, że podobny obraz stanu koniunktury dostarcza analiza informacji opartych na danych jakościowych – wynikach badań ankietowych, przeprowadzanych wśród przedsiębiorców (patrz Rysunek 15.). Według ankietowych wskaźników koniunktury publikowanych przez GUS²², ogólny klimat koniunktury w przetwórstwie przemysłowym w listopadzie 2013 r. jest oceniany na poziomie minus 3 (wobec: minus 1 w październiku; minus 2 we wrześniu oraz minus 1 w sierpniu 2013 r.). Po wyeliminowaniu efektu wahań sezonowych

²² http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/KON_w_przem_budo_han_i_uslug_5m_2013.pdf.

oceny te kształtują się na poziomie: zero w listopadzie i październiku oraz minus 4 we wrześniu i sierpniu 2013 r. W odniesieniu do wyników poprzedniego raportu ogólny klimat koniunktury uległ dalszej poprawie. Podobnie jak w poprzednich raportach, stan zapasów wyrobów gotowych uznawany jest jednak za nadmierny. Sytuacja finansowa w przetwórstwie przemysłowym według ankiety GUS oceniana jest mniej pesymistycznie niż w październiku. Z kolei redukcja zatrudnienia może okazać się większa od zapowiadanej w listopadzie.

Rysunek 15. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w: przetwórstwie przemysłowym; budownictwie; handlu i naprawach pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej

Źródło: Raport Makro.

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w budownictwie w listopadzie br. wyniósł minus 22 (wobec: minus 18 w październiku; minus 15 we wrześniu oraz minus 13 w sierpniu 2013 r.). Po wyeliminowaniu efektu wahań sezonowych wartości te wynoszą w odpowiedniej kolejności: minus 20, minus 19, minus 19; minus 21, co wskazuje na ciągłą przewagę liczebności przedsiębiorstw z branży budowlanej wskazujących na pogorszenie koniunktury, w odniesieniu do liczebności przedsiębiorstw wskazujących na poprawę ich sytuacji. Wyniki te są jednak korzystniejsze od tych prezentowanych w poprzednich dwóch raportach. Przedsiębiorcy z branży budowlanej przeszacowali bieżący portfel zamówień oraz formułowane prognozy. Planowana jest większa redukcja zatrudnienia w tej branży od przewidywanej przed miesiącem.

W okresie wrzesień-listopad br. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury (po osłabieniu efektu wahań sezonowych) w handlu i naprawach pojazdów samochodowych oraz transporcie i go-

spodarcze magazynowej wykazuje tendencję do wzrostu wartości, co wskazuje na kontynuację (w nawiązaniu do wyników poprzedniego raportu) do wzrostu przewagi pozytywnych ocen koniunktury formułowanych przez przedsiębiorców tych branż w odniesieniu do ocen negatywnych. Obserwujemy wciąż jednak (w odniesieniu do wyników poprzedniego raportu) liczącą przewagę przedsiębiorstw, które wskazują na pogorszenie ich sytuacji, w odniesieniu do liczby przedsiębiorstw wskazujących na jej poprawę w tych branżach.

Analogicznie jak w poprzednim raporcie wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury (po osłabieniu efektu wahań sezonowych) w zakwaterowaniu i gastronomii; działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości nie wykazuje wyraźnych tendencji do wzrostu wartości (ani wyraźnego spadku), wahając się w okresie wrzesień – listopad br. w przedziale odpowiednio: minus 6 – minus 1; 20 – 21 oraz minus 1 – zero.

1.6 Wiodące tendencje w gospodarce światowej

Źródłem niepewności w UE pozostaje wysoki poziom zadłużenia (publicznego i prywatnego), jakość aktywów instytucji finansowych, a także sytuacja w dalszym i bliższym sąsiedztwie Europy (Syria, Ukraina). Negatywnie na tempo wzrostu r/r (0,1% w III kwartale 2013 roku w przypadku UE, spadek o 0,4% w strefie euro) wpływają zmniejszanie zadłużenia w sektorze publicznym i prywatnym oraz sytuacja na rynku nieruchomości. Pozytywną wiadomością jest rosnący optymizm producentów i konsumentów oraz utrzymujący się wzrost sprzedaży detalicznej. Dane z ostatnich miesięcy spowodowały podniesienie prognoz dla 2013 i 2014 roku.

Pomimo przedłużającej się recesji w krajach stanowiących rynki zbytu dla niemieckiego eksportu, w II i III kwartale 2013 roku z powrotem zanotowano w Niemczech dodatnią dynamikę PKB (0,6% wobec spadku o 0,3% r/r w I kwartale). Sytuacji tej towarzyszy wciąż relatywnie dobra sytuacja na rynku pracy.

Stopa inflacji w strefie euro pozostaje niska i szacowana jest w listopadzie 2013 roku na 0,9% r/r (wzrost z 0,7% r/r w październiku i spadek z 2,2% przed rokiem). Stopa bezrobocia w strefie euro wyniosła w październiku 2013 roku 12,1% (wobec 11,7% przed rokiem), natomiast w UE – 10,9% (wzrost z poziomu 10,7% przed rokiem). Najgorsza sytuacja panuje na rynkach pracy w Grecji (bezrobocie na poziomie 27,3%) i Hiszpanii (26,7%), najlepsza – w Austrii (4,8%) i Niemczech (5,2%).

Sytuacja na rynku pracy w USA uległa w październiku nieznacznemu pogorszeniu (7,3%, wobec 7,2% we wrześniu i 7,9 przed rokiem), przy czym spadła też w porównaniu z I i II kwartałem liczba tworzonych nowych miejsc pracy. Wskaźnik CPI obniżył się w październiku do 1% rok do roku (z 2% w lipcu). Oczekiwana umiarkowana poprawa popytu w następnych kwartałach wiązana jest z polepszeniem sytuacji w budownictwie mieszkaniowym i na rynku pracy, a także łatwiejszym dostępem do kredytu. Źródłem ryzyka pozostają decyzje Fed dotyczące

zacieśnienia polityki pieniężnej, a także negocjacje związane z przyszłym kształtem polityki fiskalnej.

Tabela 4. Zmiany produktu krajowego brutto w wybranych gospodarkach świata (% r/r)

	IV 2010	I 2011	II 2011	III 2011	IV 2011	I 2012	II 2012	III 2012	IV 2012	I 2013	II 2013	III 2013
USA	2,8	2,3	1,6	1,4	1,6	1,9	2,1	2,3	1,7	1,8	1,6	1,6
Strefa euro	2,0	2,5	1,7	1,4	0,7	0,0	-0,2	-0,1	-0,6	-1,1	-0,5	-0,4
Niemcy	3,8	4,8	2,8	2,6	2,0	1,2	1,0	0,9	0,3	-0,3	0,5	0,6
Francja	1,4	2,2	1,6	1,6	1,2	0,2	0,1	0,0	-0,3	-0,4	0,5	0,2
Włochy	1,5	1,0	0,8	0,4	-0,5	-1,3	-2,3	-2,4	-2,7	-2,3	-2,0	-1,9
Hiszpania	0,6	0,7	0,7	0,8	0,3	-0,7	-1,4	-1,6	-1,9	-2,0	-1,6	-1,2
Portugalia	1,2	-0,7	-0,9	-1,7	-2,8	-2,3	-3,1	-3,5	-3,8	-4,0	-2,0	-1,0
Irlandia	-0,6	0,0	2,1	0,8	2,9	1,7	0,1	-0,5	-1,0	-1,1	-1,1	-
Grecja	-7,4	-4,8	-6,9	-5,2	-7,6	-6,7	-6,4	-6,7	-5,7	-5,3	-3,8	-
W. Brytania	1,5	1,6	0,8	0,5	0,5	0,2	0,0	0,1	-0,2	0,2	1,3	1,5

Źródło: Raport Makro.

Wyższy import spowodował spadek udziału eksportu netto w PKB państw Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW). Składnik ten pozostaje jednak podstawowym czynnikiem wpływającym na kondycję tych gospodarek, co w związku z lepszymi danymi dotyczącymi kondycji gospodarki światowej przyczyniło się do poprawy sytuacji i oczekiwań w regionie. Poprawa sytuacji na rynkach pracy następuje powoli, przy czym utrzymuje się znaczne zróżnicowanie stóp bezrobocia: od 6,9% w Czechach, 7,5% w Rumunii, do 14% na Słowacji i 16,9% w Chorwacji. Pomimo tego zauważalne jest ograniczenie spadków popytu krajowego (przynajmniej częściowo będące skutkiem efektu niskiej bazy) oraz poprawa sytuacji w przemyśle, choć bez przełożenia na wyższe inwestycje. Dynamika PKB w połowie roku była wyższa niż na jego początku (0,3% w I kwartale, 0,6% w II), przy czym najszybsze wzrosty odnotowano na Litwie i Łotwie (ponad 4%), a niewielkie spadki zanotowano jedynie w Rumunii i Bułgarii. Inflacja i oczekiwania inflacyjne pozostają niskie. Trwałej poprawy sytuacji w regionie oczekuje się dopiero w roku 2014.

2.1 Uwagi wprowadzające

Analizie poddano obserwacje z okresu od początku 1999 roku do października 2013 (dane miesięczne) lub trzeciego kwartału 2013 r. (dane kwartalne) włącznie. Prezentowane są wyniki otrzymane na podstawie modelu charakteryzującego się najwyższym prawdopodobieństwem *a posteriori*. Analizowane tu szeregi czasowe o częstotliwości miesięcznej opisują dynamikę zmian r/r (w procentach) w przypadku produkcji przemysłowej oraz sprzedaży detalicznej (w obydwu przypadkach wyrażonych w cenach stałych, za GUS). Wskaźniki te mogą jedynie w przybliżeniu odzwierciedlać koniunkturę w sektorze produkcyjnym oraz sytuację popytową. Zatem wnioskowanie o bieżącej sytuacji w sektorze przedsiębiorstw polega oczywiście na pewnym przybliżeniu. Trudno jednak wskazać zbiór bardziej adekwatnych, dostępnych wskaźników ekonomicznych publikowanych w cyklu miesięcznym. Dodatkowo przeprowadzono analizę kwartalnych wskaźników charakteryzujących dynamikę PKB, popytu krajowego, wartości dodanej brutto w przemyśle oraz eksportu (w cenach stałych, w ujęciu rocznym).

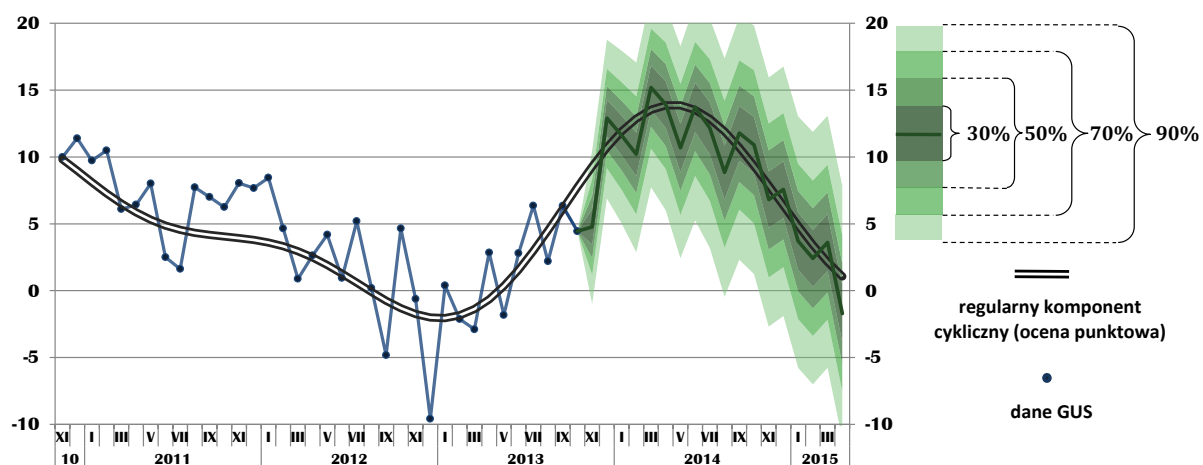
2.2 Główne trendy rozwojowe procesów gospodarczych w ujęciu zagregowanym – szeregi miesięczne

Rysunek 16. ilustruje prognozę dynamiki produkcji sprzedanej przemysłu uzyskaną na podstawie modelu dla danych o częstotliwości miesięcznej. Przebieg wartości oczekiwanych *a posteriori* regularnego komponentu cyklicznego wskazuje, iż tendencja do spadku dynamiki produkcji trwała aż do końca 2012 roku, po czym nastąpiło jej odwrócenie. Prezentowana prognoza sugeruje, iż zaobserwowanie ujemnej dynamiki produkcji przemysłowej charakteryzuje się znaczącym prawdopodobieństwem począwszy od listopada 2014 roku. Do drugiego kwartału przyszłego roku przewidywany jest wyraźny wzrost dynamiki omawianego wskaźnika, osiągającej maksimum na poziomie 15% w marcu 2014 r. Przewiduje się, iż w drugiej połowie 2014 r. widoczne będzie wyhamowanie dynamiki wzrostu produkcji przemysłowej, przy czym na przełomie pierwszego i drugiego kwartału 2015 roku dynamika ta może być ujemna.

Oceny i prognozy regularnego komponentu cyklicznego wskazują, iż dynamika sprzedaży detalicznej (por. Rysunek 17.) w ujęciu rocznym osiągnęła lokalne maksimum w połowie 2011 roku, zaś lokalne minimum występuje na przełomie pierwszego i drugiego kwartału br. W całym horyzoncie predykcji mamy do czynienia ze znaczącym prawdopodobieństwem wystąpienia ujemnej dynamiki sprzedaży detalicznej; w okresie predykcji dolne krańce 70% przedziałów prognozy przyjmują wartości zbliżone do zera. Prognozy punktowe dynamiki omawianego wskaźnika wykazują w całym horyzoncie predykcji nieznaczną tendencję wzro-

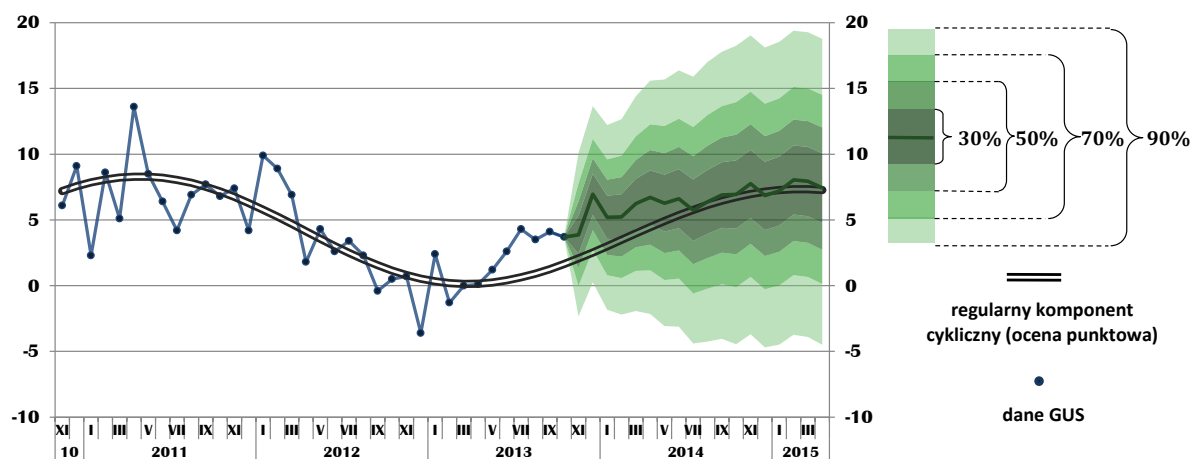
stową, jednak niemal w całym okresie predykcji prognozy punktowe wahają się w przedziale 5-8%.

Rysunek 16. Produkcja sprzedana przemysłu [%] r/r, dane miesięczne: prognoza i analiza cykliczności

Źródło: Raport Makro.

Rysunek 17. Sprzedaż detaliczna [%] r/r, dane miesięczne: prognoza i analiza cykliczności

Źródło: Raport Makro.

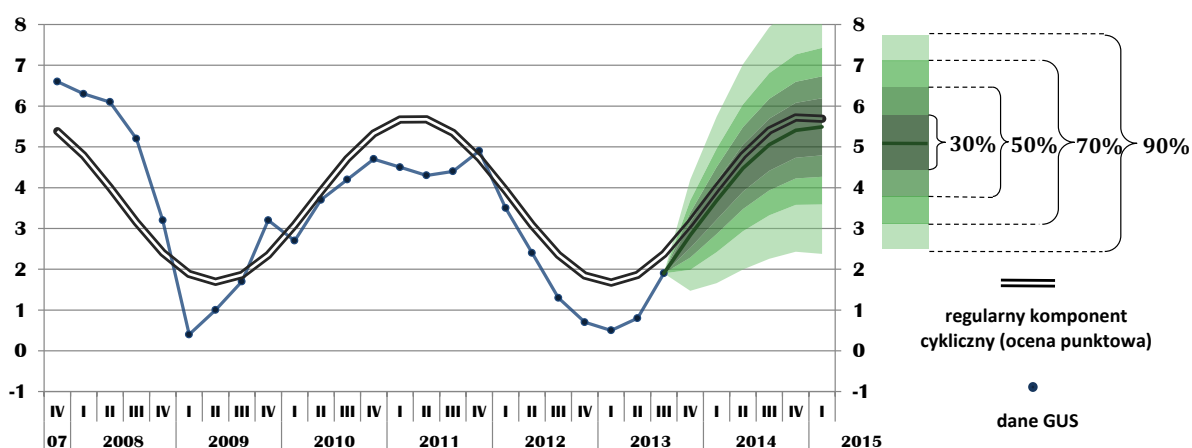
2.3 Krótkookresowa cykliczna prognoza PKB

Rys. 18. przedstawia prognozę tempa wzrostu PKB na okres sześciu kwartałów. Przewiduje się kontynuację wzrostowej tendencji w dynamice PKB w całym horyzoncie prognozy. Oceny punktowe regularnego komponentu cyklicznego wskazują, iż minimum w cyklu wzrostu PKB wystąpiło w pierwszym kwartale br. Wyraźny wzrost omawianego wskaźnika w III kwartale br. wydaje się potwierdzać odwrócenie widocznej wcześniej tendencji spadkowej w dynamice PKB. Prawdopodobieństwo realnego spadku PKB r/r w okresie prognozy jest zanedbywalne, zaś dolne krańce 90% przedziałów prognozy leżą powyżej 1% w całym horyzoncie predykcji.

Analiza *ex-post* dotychczasowych prognoz wskazuje, iż rzeczywisty przebieg cyklu dla PKB może znacząco odchyłać się od ocen regularnego komponentu cyklicznego. Takie odchylenia mogą być związane z oddziaływaniem złożonych czynników o charakterze zewnętrznym w stosunku do polskiej gospodarki. W tym przypadku może to przełożyć się na mniej dynamiczne (w stosunku do prezentowanych prognoz) odwrócenie trwającej tendencji spadkowej lub osiągnięcie maksimum dynamiki na niższym niż przewidywany poziomie. Oddziaływanie tego rodzaju czynników stanowi jedno z ryzyk prezentowanych tu prognoz. przedstawia prognozę tempa wzrostu PKB na okres sześciu kwartałów. Przewiduje się kontynuację wzrostowej tendencji w dynamice PKB w całym horyzoncie prognozy. Oceny punktowe regularnego komponentu cyklicznego wskazują, iż minimum w cyklu wzrostu PKB wystąpiło w pierwszym kwartale br. Wyraźny wzrost omawianego wskaźnika w III kwartale br. wydaje się potwierdzać odwrócenie widocznej wcześniej tendencji spadkowej w dynamice PKB. Prawdopodobieństwo realnego spadku PKB r/r w okresie prognozy jest zaniedbywalne, zaś dolne krańce 90% przedziałów prognozy leżą powyżej 1% w całym horyzoncie predykcji.

Rysunek 18. przedstawia prognozę tempa wzrostu PKB na okres sześciu kwartałów. Przewiduje się kontynuację wzrostowej tendencji w dynamice PKB w całym horyzoncie prognozy. Oceny punktowe regularnego komponentu cyklicznego wskazują, iż minimum w cyklu wzrostu PKB wystąpiło w pierwszym kwartale br. Wyraźny wzrost omawianego wskaźnika w III kwartale br. wydaje się potwierdzać odwrócenie widocznej wcześniej tendencji spadkowej w dynamice PKB. Prawdopodobieństwo realnego spadku PKB r/r w okresie prognozy jest zaniedbywalne, zaś dolne krańce 90% przedziałów prognozy leżą powyżej 1% w całym horyzoncie predykcji.

Rysunek 18. Produkt krajowy brutto [%] r/r, dane kwartalne: prognoza i analiza cykliczności

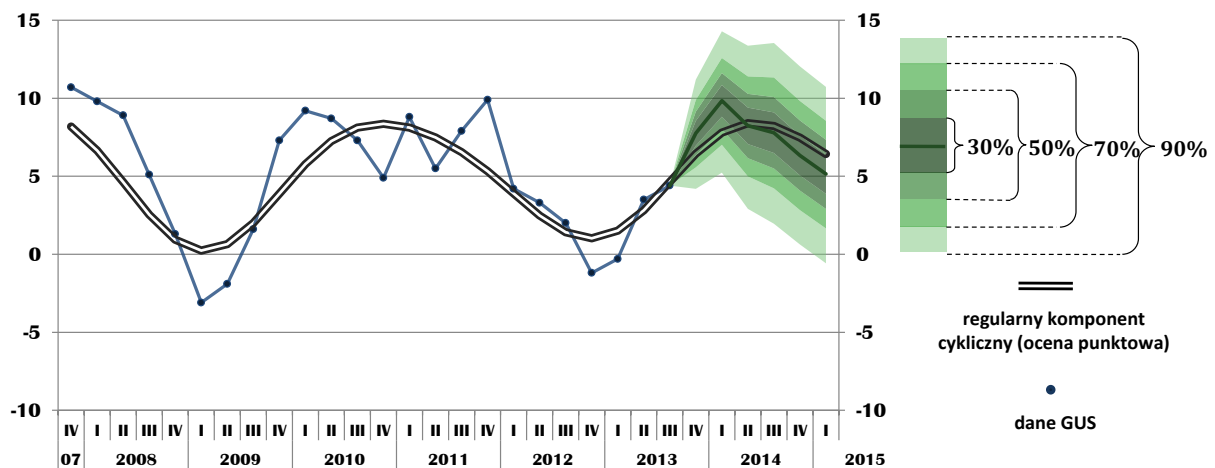
Źródło: Raport Makro.

Rys. 19. prezentuje prognozę rocznej dynamiki wartości dodanej brutto w przemyśle. Analiza przebiegu rzeczywistych danych oraz ocen punktowych regularnego komponentu cyklicznego sugeruje, iż lokalne maksimum tempa wzrostu tej wielkości miało miejsce na przełomie 2010 i 2011 roku. Od tego czasu aż do początku br. mamy do czynienia raczej ze spadkową

tendencją tempa wzrostu – znaczące odchylenia od niej następują w trzecim i czwartym kwartale 2011 r. Oceny punktowe regularnego komponentu cyklicznego wskazują, iż minimum cyklu wzrostu dla omawianego wskaźnika wystąpiło w czwartym kwartale 2012 r., przy czym obserwacja za pierwszy kwartał br. przełamuje wcześniejszy trend spadkowy widoczny w dynamice wartości dodanej brutto w przemyśle. Obserwacja za drugi kwartał br. odzwierciedla wyraźny wzrost dynamiki wartości dodanej brutto w przemyśle, potwierdzony nieco już mniejszym wzrostem w trzecim kwartale br.

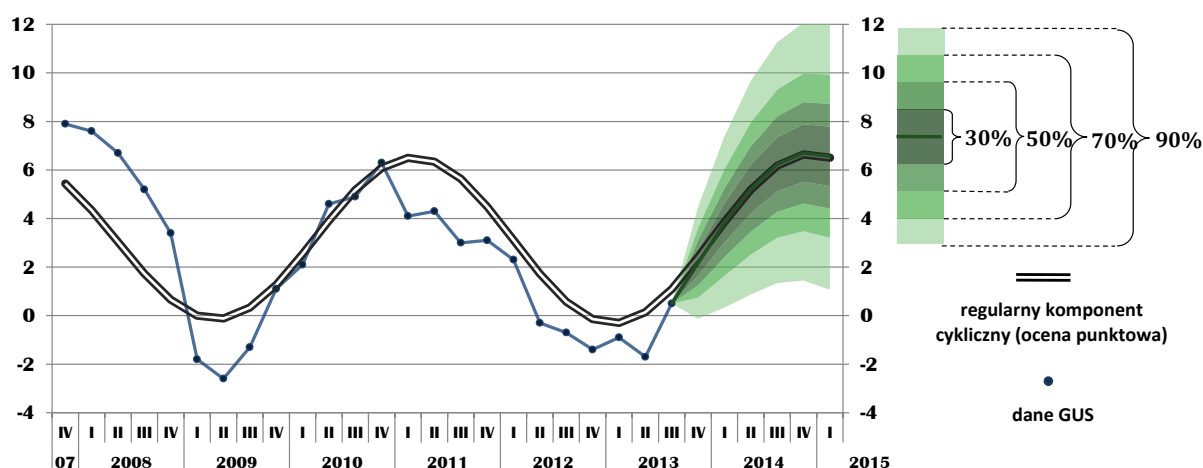
Aktualna ścieżka prognoz punktowych przewiduje kontynuację wyraźnego trendu wzrostowego w dynamice omawianego wskaźnika aż do pierwszego kwartału 2014 r., kiedy to punktowa prognoza osiąga wartość zbliżoną do 10%; później następuje jednak odwrócenie tej tendencji i ponowny spadek dynamiki – w pierwszym kwartale 2015 r. przewiduje się tempo wzrostu wynoszące ok. 5%. Prezentowane prognozy obciążone są jednak znacznym ryzykiem – po części związane jest ono z możliwością dalszych rewizji danych GUS.

Rysunek 19. Wartość dodana brutto w przemyśle [%] r/r, dane kwartalne: prognoza i analiza cykliczności

Źródło: Raport Makro.

Rysunek 20. Popyt krajowy [%] r/r, dane kwartalne: prognoza i analiza cykliczności

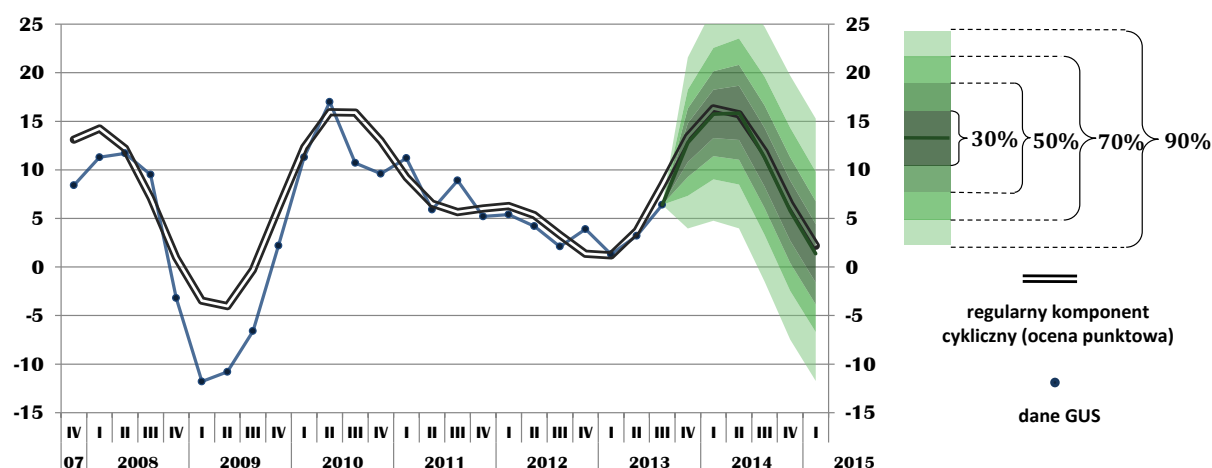
Źródło: Raport Makro.

W przypadku popytu krajowego (Rysunek 20.) analiza ocen punktowych regularnego komponentu cyklicznego wskazuje, iż lokalne maksimum tempa wzrostu tej wielkości miało miejsce w pierwszym kwartale 2011 r. W drugim kwartale 2012 r. nastąpił wyraźny spadek obserwowanej dynamiki popytu krajowego, która od tego czasu przyjmowała wartości ujemne do drugiego kwartału br. włącznie. Analiza ocen regularnego komponentu cyklicznego wskazuje jednak, iż minimum cyklu wzrostu popytu krajowego przypadło na pierwszy kwartał br., w trzecim kwartale br. nastąpił wzrost dynamiki omawianego wskaźnika, osiągnęła ona ponownie wartości dodatnie.

Prezentowane prognozy przewidują kontynuację tej tendencji wzrostowej. Prognozy punktowe przekraczają wartość 6% w czwartym kwartale 2014 r. Niepewność związana z prezentowanymi prognozami jest jednak znaczna, biorąc pod uwagę krańce 90% przedziałów prognozy – realny spadek popytu krajowego może wystąpić tylko w czwartym kwartale br.

W drugim i trzecim kwartale br. zaznaczył się wyraźny wzrost dynamiki eksportu. Analiza regularnego komponentu cyklicznego dla eksportu (por. Rysunek 21.) sugeruje, że w kolejnych kwartałach nastąpi kontynuacja tej tendencji. Ulegnie ona odwróceniu w drugiej połowie 2014 r. Regularny komponent cykliczny w tym przypadku wydaje się jednak mieć bardzo złożony charakter i jego oceny mogą nie być wiarygodne. Może to być związane z zależnością prognozowanego procesu od wielu skomplikowanych, trudnych do modelowania czynników zewnętrznych. W związku z tym prezentowaną prognozę obciąża szczególnie wiele ryzyk – znajduje to swój wyraz w bardzo znacznej niepewności *ex ante* widocznej na wykresie wachlarzowym.

Rysunek 21. Eksport [%] r/r, dane kwartalne: prognoza i analiza cykliczności

Źródło: Raport Makro.

Wnioski z analizy dynamiki sprzedaży detalicznej (dane miesięczne) oraz popytu krajowego są również jakościowo zbliżone. Przewiduje się, iż dynamika tych wskaźników osiągnie na przełomie 2014 i 2015 r. wartości przekraczające 6%.

Również prognozy dynamiki produkcji przemysłowej otrzymane zarówno na podstawie danych miesięcznych, jak i kwartalnych, dla wartości dodanej brutto w przemyśle prowadzą do zbliżonych jakościowo konkluzji. Roczne tempo wzrostu produkcji przemysłowej osiągnęło maksimum w połowie 2010 roku; od tego czasu przeważała tendencja do spadku dynamiki. Z kolei ostatnio obserwowane dane świadczą o odwróceniu tej tendencji. Przewiduje się silny wzrost dynamiki tych wielkości aż do pierwszego kwartału 2014 r., od połowy 2014 r. widoczne będzie jednak odwrócenie tendencji wzrostowej; analogiczna tendencja widoczna jest w prognozie dynamiki eksportu.

Przy interpretacji przedstawianych prognoz należy oczywiście brać pod uwagę ich niepewność, obrazowaną m.in. przez podane w poniższej Tabeli odchylenia standardowe rozkładów predykcyjnych. Czynnikiem ryzyka, który może uprawdopodobniać mniejsze tempo wzrostu PKB niż wskazywane przez prezentowane prognozy punktowe jest możliwość, iż wzrost gospodarczy widoczny w ostatnich latach wywołany był w znacznej części oddziaływaniami o charakterze jednorazowym. Jeśli stosowany model mylnie przypisuje ten wzrost wahaniom cyklicznym o trwałym charakterze, może to skutkować przeszacowaniem prognoz wzrostu w przyszłości (kiedy to wzmiankowane, jednorazowe czynniki przestaną działać). Zaobserwowany w trzecim kwartale br. wzrost PKB jest jednak spójny z wcześniejszymi prognozami wykorzystującymi regularny komponent cykliczny. Należy również zauważyć, iż większa niepewność predykcji charakteryzująca prognozy pomijające regularny komponent cykliczny może pośrednio świadczyć o tym, iż odgrywa on istotną rolę w objaśnieniu dynamiki większości rozpatrywanych tu wielkości.

Tabela 5. Wartość oczekiwana i odchylenie standardowe rozkładów predykcyjnych dla rocznej dynamiki omawianych kwartalnych wskaźników makroekonomicznych

	2013	2014				2015
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
PKB	2,84%	3,69%	4,49%	5,07%	5,42%	5,51%
	0,8	1,2	1,5	1,7	1,9	1,9
	2,57%	3,31%	3,75%	4,05%	4,28%	4,30%
	0,9	1,4	1,7	2,0	2,1	2,2
Wartość dodana brutto w przemyśle	7,74%	9,81%	8,20%	7,78%	6,33%	5,11%
	2,1	2,8	3,2	3,5	3,5	3,5
	6,17%	8,09%	5,91%	5,98%	6,45%	5,24%
	2,5	3,6	4,5	5,1	5,3	5,3
Popyt krajowy	2,17%	3,84%	5,23%	6,26%	6,72%	6,57%
	1,4	2,2	2,7	3,0	3,3	3,4
	1,72%	2,87%	3,54%	3,92%	4,00%	3,89%
	1,5	2,3	3,0	3,4	3,7	3,8
Eksport	12,78%	15,75%	15,95%	11,40%	5,91%	1,51%
	5,4	6,7	7,4	8,0	8,3	8,3
	7,63%	8,42%	9,67%	8,47%	7,65%	6,81%
	5,7	7,7	8,5	9,1	9,3	9,4

Źródło: Raport Makro.

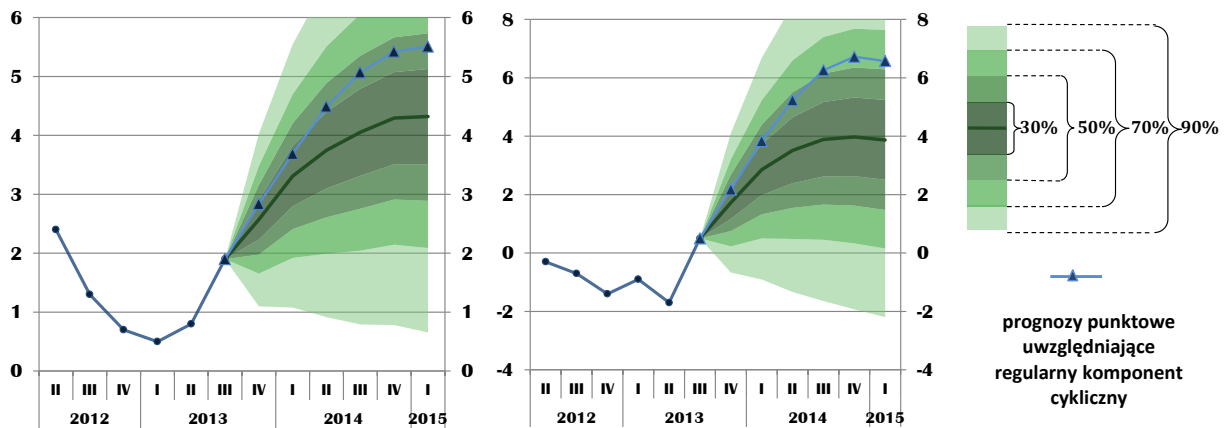
2.4 Krótkookresowa prognoza PKB z wyłączeniem elementem cyklicznym

Silne przesłanki wskazujące na zmianę strukturalną w procesach koniunktury w gospodarce światowej, jak również w gospodarce krajowej, mogą stanowić punkt wyjścia w budowie prognoz, w których zasadniczym trzonem generującym scenariusz są elementy stochastyczne, z wyłączeniem czynników cyklicznych, identyfikowanych w zakresach podstawowych ram modelowych rozważanych w projekcie. Zatem, alternatywnie wobec powyższego zestawu prognoz, rozważono prognozę w przypadku wyłączenia z modelu komponentu cyklicznego. Ma to na celu ilustrację wrażliwości wyników na możliwy błąd specyfikacji związany z nieadekwatnym modelowaniem cykliczności.

We wszystkich przypadkach usunięcie regularnego komponentu cyklicznego zaowocowało obniżeniem ścieżki prognoz punktowych (wyjątek stanowi prognoza eksportu w czwartym kwartale 2014 roku i później). Rozbieżności pomiędzy alternatywnymi prognozami są najmniejsze w przypadku dynamiki wartości dodanej brutto w przemyśle. W przypadku popytu krajowego i PKB tendencja obydwu prognoz jest podobna, jednak prognozy bez komponentu cyklicznego przewidują wystąpienie maksimum dynamiki na poziomie niższym o ok. 1-2 pp. Usunięcie regularnego komponentu cyklicznego zwiększa niepewność prognozy w przypadku wszystkich zmiennych (por. Raport Makro). Wydaje się, iż w przypadku dynamiki eksportu

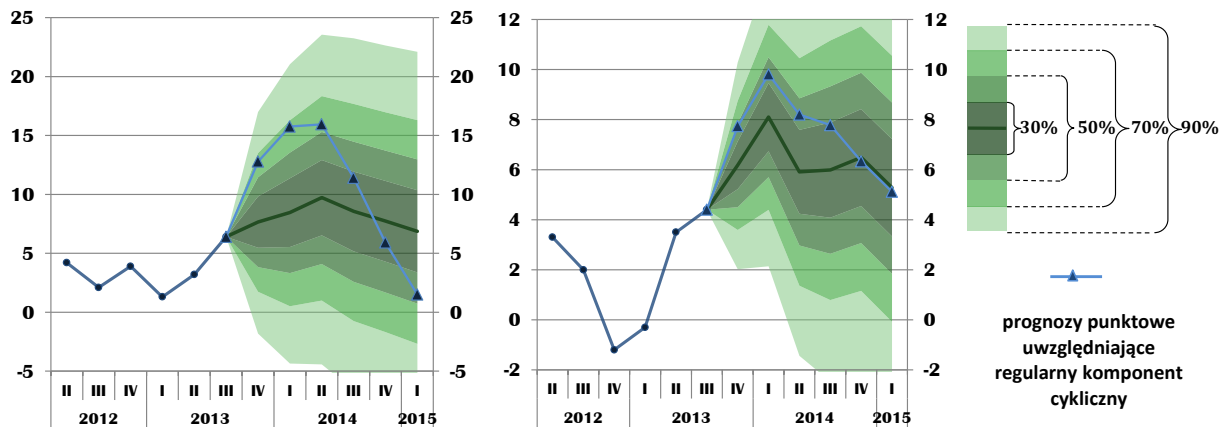
prognoza bez regularnego komponentu cyklicznego jest bardziej wiarygodna (choć i tak jest ona obarczona bardzo znaczną niepewnością).

Rysunek 22. Wykresy wachlarzowe prognoz otrzymanych z wyłączeniem regularnego komponentu cyklicznego

a) produkt krajowy brutto [%] r/r

b) popyt krajowy [%] r/r

c) eksport [%] r/r

d) wartość dodana brutto w przemyśle [%] r/r

Źródło: Raport Makro.

2.5 Krótkookresowa prognoza PKB w oparciu o model VEC

W oparciu o model klasy VEC²³ wyznaczono prognozy PKB na okres od IV kw. br. do pierwszego kwartału 2015 r. (2015q1) – czyli na 6 okresów poza próbę.

Tabela 6. Kwantyle brzegowego rozkładu predyktywnego

	kwantyle	2013q4	2014q1	2014q2	2014q3	2014q4	2015q1
PKB (r/r, %)	q=0,05	-0,129	1,081	0,310	-1,142	-1,185	-1,307
	q=0,25	1,155	3,009	2,647	1,588	1,506	1,548
	q=0,5	2,034	4,279	4,205	3,431	3,428	3,451
	q=0,75	2,913	5,595	5,893	5,341	5,350	5,414
	q=0,95	4,197	7,570	8,295	8,208	8,297	8,387
liczba bankructw	q=0,05	4,847	4,818	4,812	4,716	4,476	4,481
	q=0,25	5,116	5,132	5,174	5,125	4,942	4,977
	q=0,5	5,296	5,340	5,422	5,392	5,241	5,299
	q=0,75	5,482	5,549	5,680	5,668	5,563	5,634
	q=0,95	5,752	5,870	6,053	6,096	6,029	6,155

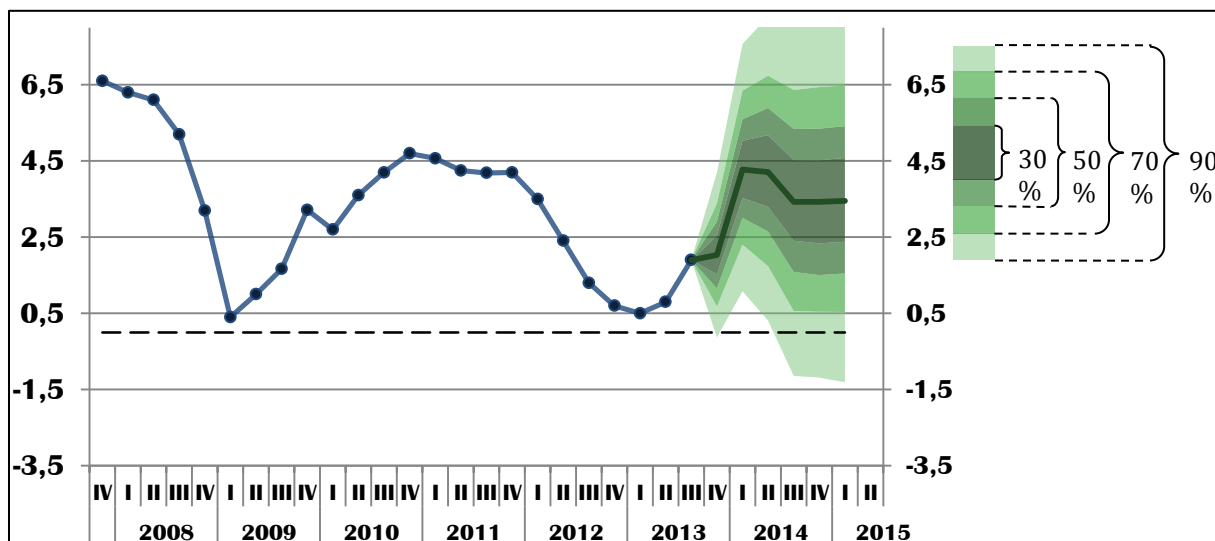
Źródło: Raport Makro.

W powyższej Tabeli zebrano kwantyle rozkładu predyktywnego PKB, natomiast Rys. 23. przedstawia wykres wachlarzowy, otrzymany na ich podstawie. Pasma reprezentujące 30%, 50%, 70% i 90% przedziały prognozy utworzono z kwantyli brzegowych rozkładu predyktywnego.

Przyjmując prognozę punktową na poziomie mediany rozkładu predyktywnego nadal przewidujemy tempo wzrostu PKB na poziomie 2% r/r w najbliższym kwartale, a następnie jego gwałtowne odbicie do poziomu nieco powyżej 4% w kolejnych dwóch kwartałach, po którym następuje korekta do około 3,4%. Prawdopodobieństwo spadku PKB w najbliższym kwartale w stosunku do analogicznego kwartału sprzed roku jest niskie i wynosi około 0,06, a dla kolejnych kwartałów 0,01 i 0,04. Prawdopodobieństwo ujemnego rocznego tempa wzrostu w drugiej połowie rozważanego horyzontu prognozy rośnie do około 0,1. Szanse stałej dodatniej rocznej dynamiki PKB w całym rozważanym okresie wynoszą około 0,765, a ujemnej – około 0,002.

²³ Wykorzystano klasę modeli wektorowej autoregresji dla czterech szeregów czasowych: rocznej dynamiki zmian produktu krajowego brutto w cenach stałych (y), tempa zmian (r/r) w liczbie podmiotów gospodarki narodowej (regon), stopy procentowej WIBOR3M urealnionej poziomem inflacji (stan w końcu okresu, ir), realnego kursu walutowego PLN/EUR (stan w końcu okresu, wielkość zlogarytmowana, er).

Rysunek 23. Wykres wachlarzowy według rozkładu predykcyjnego oraz zaobserwowane wartości tempa zmian PKB r/r [%]

Źródło: Raport Makro.

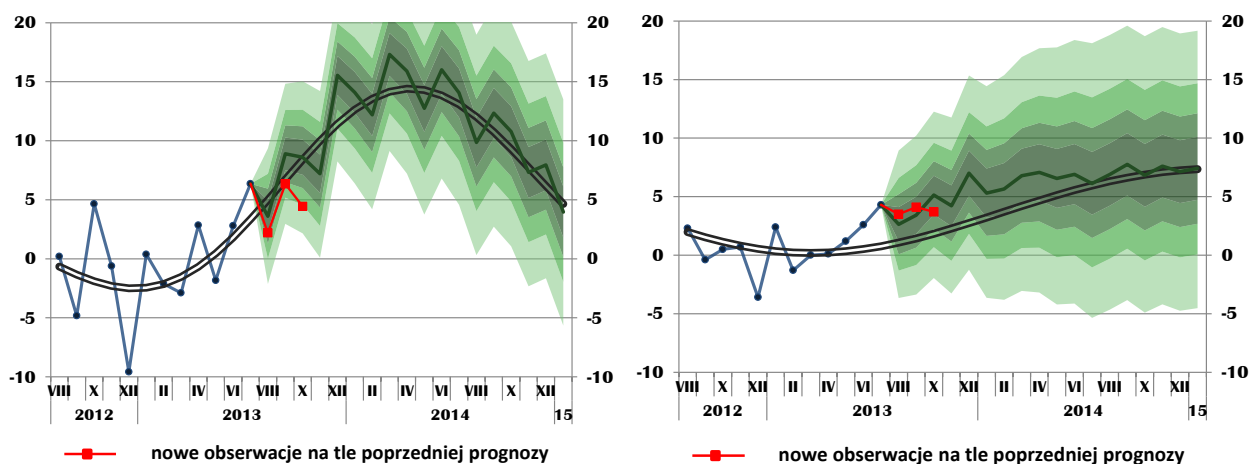
Przyjmując prognozę punktową na poziomie mediany rozkładu predykcyjnego nadal przewidujemy niskie tempo wzrostu PKB (0,95% r/r) w najbliższych dwóch kwartałach, a następnie jego gwałtowne odbicie do poziomu około 3%. Prawdopodobieństwo spadku PKB w najbliższym kwartale, w stosunku do analogicznego kwartału sprzed roku wynosi około 0,21, a dla kolejnych kwartałów 0,3 i 0,09. Prawdopodobieństwo ujemnego rocznego tempa wzrostu w drugiej połowie rozważanego horyzontu prognozy spada do około 0,13. Szanse stałej dodatniej rocznej dynamiki PKB w całym rozważanym okresie wynoszą około 0,5, a ujemnej – około 0,02.

2.6 Analiza jakości prognoz

W Projekcie systematycznie prowadzona jest analiza *ex post* prognoz dla danych miesięcznych i kwartalnych, zbudowanych na potrzeby poprzedniej jego edycji.

Dla danych miesięcznych Rys. 24. przedstawia uprzednie prognozy, wraz z najnowszymi dostępnymi obserwacjami w odniesieniu do dynamiki produkcji przemysłowej oraz sprzedaży detalicznej (dane miesięczne). W przypadku dynamiki produkcji przemysłowej prognozy odzwierciedlają zaobserwowaną tendencję, są jednak we wszystkich przypadkach przeszacowane. Może to sugerować wystąpienie ryzyka modelowego, związanego z możliwością, iż dynamika produkcji przemysłowej nie osiągnie tak wysokich wartości, jak przewidywane przez model, dokładniejsza analiza tego problemu wymaga jednak weryfikacji prognoz przez kolejne, napływające dane. W przypadku sprzedaży detalicznej prognozy charakteryzują się wysoką trafnością, mieszcząc się każdorazowo w 30% przedziale prognozy.

Rysunek 24. Dane miesięczne: analiza ex post poprzednich prognoz

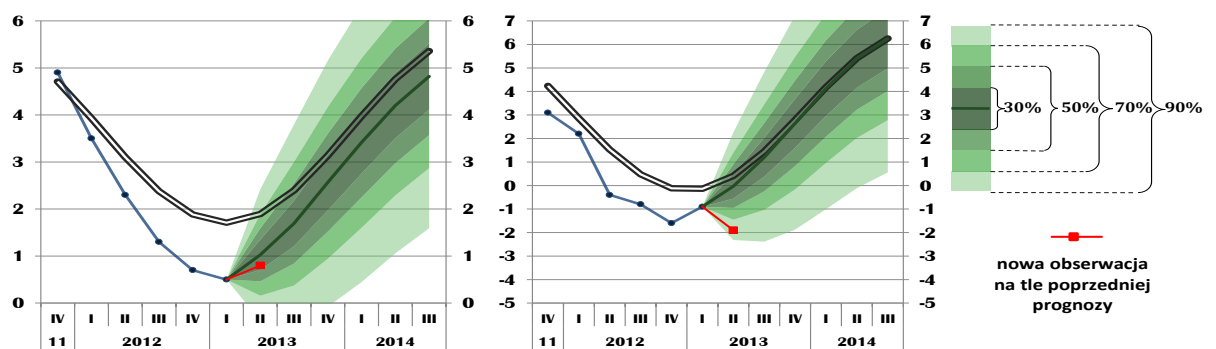

a) produkcja przemysłowa [%] r/r

b) sprzedaż detaliczna [%] r/r

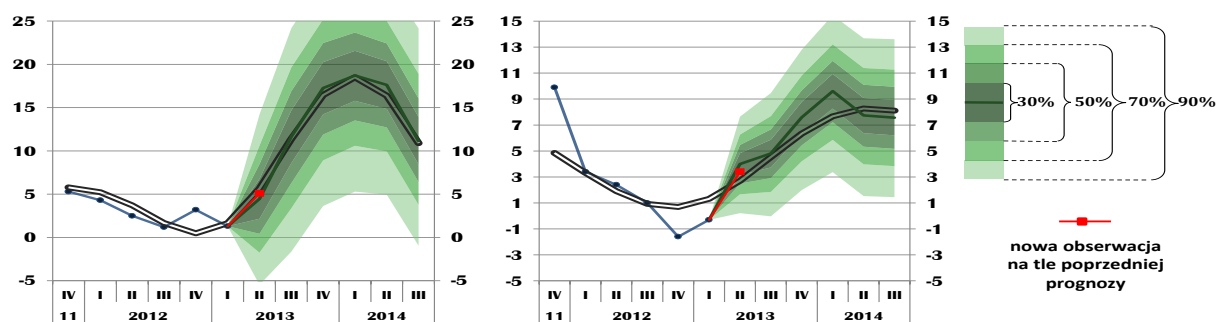
Źródło: Raport Makro.

Rysunek 25. Dane kwartalne: analiza ex post poprzednich prognoz

a) produkt krajowy brutto [%] r/r

b) popyt krajowy [%] r/r

c) eksport [%] r/r

d) wartość dodana brutto w przemyśle [%] r/r

Źródło: Raport Makro.

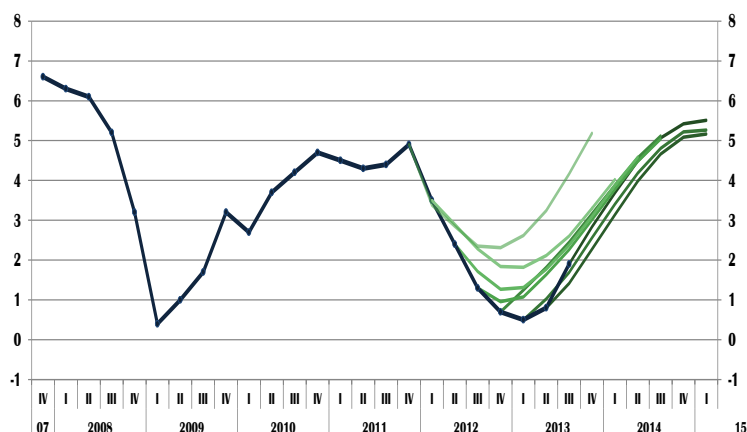
Rysunek 25. prezentuje porównanie najnowszych danych kwartalnych z przygotowanymi uprzednio prognozami. Na rysunku zaznaczono wykres wachlarzowy reprezentujący prognozę z regularnym komponentem cyklicznym, a także ścieżkę prognoz punktowych wyznaczonych przy założeniu braku regularnego komponentu cyklicznego. W przypadku dynamiki PKB oraz popytu krajowego prognozy okazały się niedoszacowane, z odwrotną sytuacją mamy do czynienia w przypadku eksportu. Prognoza dla wartości dodanej brutto w przemyśle jest bardzo trafna (gdy uwzględniamy regularny komponent cykliczny). Należy zaznaczyć, iż w przypadku PKB i popytu krajowego jeszcze wcześniejsze prognozy były z kolei przeszacowane (być może przyszłe rewizje danych GUS zmniejszą rozbieżności danych i prognoz). Prognozy z uwzględnieniem regularnego komponentu cyklicznego były bardziej trafne w przypadku wszystkich zmiennych z wyjątkiem eksportu. Potwierdza to wzmiankowany wcześniej fakt, iż identyfikacja regularnego komponentu cyklicznego dla tej zmiennej nasuwa trudności.

Zestawienie sekwencji poprzednich prognoz dynamiki PKB z danymi ilustruje Rysunek 26. Obserwacja za trzeci kwartał br. jest zbliżona do wartości przewidywanych przez wszystkie ścieżki prognoz, z wyjątkiem jednej (sprzed siedmiu kwartałów).

Można stwierdzić, iż najnowsza ścieżka prognozy położona jest powyżej dwóch uprzednich ścieżek oraz poniżej ścieżek wcześniejszych, natomiast przebieg najnowszej ścieżki i sześciu poprzednich jest w okresie prognozy bardzo zbliżony. Napływ nowych obserwacji w ciągu siedmiu ostatnich kwartałów wpłynął na nieznaczne przesunięcie w czasie umiejscowienia minimum cyklu (z czwartego kwartału 2012 na pierwszy kwartał 2013 roku, co znalazło potwierdzenie w danych), jednak zaobserwowana skala spadku tempa wzrostu była większa niż prognozowano. Dane za trzeci kwartał br. wskazują na przełamanie tendencji spadkowej w dynamice PKB i wystąpienie prognozowanego ożywienia.

Prezentowane prognozy przewidują początkowo kontynuację dynamicznego ożywienia w sferze produkcji (choć należy pamiętać, iż ostatnie prognozy dynamiki produkcji przemysłowej charakteryzowały się przeszacowaniem). Następnie, od połowy 2014 r. będą widoczne coraz wyraźniejsze oznaki wyhamowania wzrostów. W sferze popytu krajowego oraz w przypadku PKB trend wzrostowy jest łagodniejszy, jednak wzrost ma charakter systematyczny w całym horyzoncie prognozy. Przewiduje się w dalszym ciągu wyraźny pozytywny wpływ popytu zagranicznego. Jednak i w tym przypadku, podobnie jak w sferze produkcyjnej, po okresie dynamicznego wzrostu przewidywane jest wystąpienie coraz wyraźniejszych symptomów spowolnienia. Należy tu zaznaczyć, iż prognoza eksportu charakteryzuje się największą niepewnością i jest obciążona znacznym ryzykiem. Prognozy dynamiki popytu krajowego oraz PKB uzyskane z wyłączeniem komponentu cyklicznego przewidują podobną tendencję (wzrost w całym horyzoncie predykcji), jednak tempo wzrostu i maksymalne wartości dynamiki osiągnęte w drugiej połowie 2014 i na początku 2015 roku są niższe niż w przypadku prognozy z komponentem cyklicznym.

Rysunek 26. Produkt krajowy brutto [%] r/r: porównanie aktualnej i poprzednich ścieżek prognoz punktowych

Źródło: Raport Makro.

oddziaływaniami o charakterze jednorazowym. Jeśli stosowany model mylnie przypisuje ten wzrost wahaniom cyklicznym o trwałym charakterze, może to skutkować przeszacowaniem prognoz wzrostu w przyszłości (kiedy to wzmiankowane, jednorazowe czynniki przestaną działać). Zaobserwowany w trzecim kwartale br. wzrost PKB jest jednak spójny z wcześniejszymi prognozami wykorzystującymi regularny komponent cykliczny. Należy również zauważyć, iż większa niepewność predykcji charakteryzująca prognozy pomijające regularny komponent cykliczny może pośrednio świadczyć o tym, iż odgrywa on istotną rolę w objaśnieniu dynamiki większości rozpatrywanych tu wielkości.

Przy interpretacji przedstawianych prognoz należy oczywiście brać pod uwagę ich niepewność, obrazowaną m.in. przez podane w poniższej Tabeli 7. odchylenia standardowe rozkładów predykcyjnych. Czynnikiem ryzyka, który może uprawdopodobniać mniejsze tempo wzrostu PKB niż wskazywane przez prezentowane prognozy punktowe jest możliwość, iż wzrost gospodarczy widoczny w ostatnich latach wywołany był w znacznej części

Tabela 7. Wybrane prognozy rocznej dynamiki PKB w Polsce (%)

Instytucja	2013	2014	Uwagi
OECD	1,4	2,7	Prognozy, w porównaniu z tymi sprzed pół roku, zostały nieco podniesione (o 0,5 pp.), w uzasadnieniu wymienia się lepszy niż oczekiwano poziom popytu wewnętrznego i eksportu. Szybszy wzrost w 2015 roku (3,3%) spowoduje dopiero wtedy przekroczenie przez inflację poziomu 2%.
MFW	1,3	2,4	MFW podnosi (z 2,2%) prognozę dla roku 2014. Inflacja poniżej celu, na poziomie 1,4% w 2013 i 2,0% w 2014 roku. Słabe perspektywy wzrostu polskiej gospodarki tłumaczone są przede wszystkim wpływem recesji w Europie.
KE	1,3	2,5	Poprawa sytuacji w drugiej połowie roku spowodowała podniesienie prognoz KE. Źródłem wzrostu będzie eksport, zastępowany stopniowo przez rosnący popyt wewnętrzny. Na rok 2015 KE szacuje wzrost PKB na poziomie 2,9% oraz niewielkie przyspieszenie inflacji (do 2,2%).

Źródło: Raport Makro.

Analiza *ex post* prognoz wykonanych w poprzednim raporcie dla działów produkcji wskazuje na wciąż dobre własności prognostyczne stosowanych narzędzi.

Oceniając jakość prognoz warto zwrócić także uwagę na ich kierunkową spójność z wynikami zewnętrznymi. Z zestawienia w Tabeli 7 wynika, że wyszczególnione w niej instytucje także prognozują niską dynamikę wzrostu PKB w Polsce i jednocześnie wyraźne jej odbicie w 2014 r., przy czym wartości prognoz zewnętrznych są niższe niż wynikających z narzędzi bez wyłączonego czynnika cyklicznego, stosowanych w tym Raporcie, a zbliżone dla prognoz budowanych z wyłączonym czynnikiem cyklicznym.

3.1 Uwagi wprowadzające

Istnieje szereg potencjalnych źródeł informacji, dotyczących demografii przedsiębiorstw, w tym skali zagrożeń upadłością. Zjawiska te mogą być badane w oparciu o prowadzone przez urzędy statystyczne, pełne rejestry działalności gospodarczej, stanowiące istotny punkt odniesienia dla wykorzystywanego w Raporcie systemu wczesnego ostrzegania (SWO). W szczególności mogą dostarczać one szeregu informacji przydatnych w ocenie stopnia zagrożenia upadłością; zwłaszcza dotyczące skali i lokalizacji tzw. skreśleń z rejestru. Trzeba jednak pamiętać o ograniczeniach, związanych z wykorzystywaniem tego typu danych.

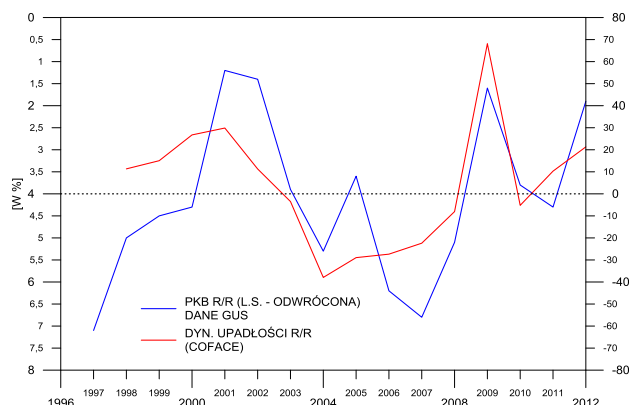
Przede wszystkim istnieje tu wiele problemów o charakterze definicyjno-pomiarowym – przedsiębiorstwa mogą istnieć w różnych formach organizacyjnych, prawnych, lokalizacjach etc., co sprawia, że sam fakt zniknięcia określonej jednostki z rejestru nie musi automatycznie oznaczać „śmierci” firmy. W przypadku wielu rodzajów działalności możemy spotykać się ze zjawiskiem okresowego zawieszania lub wyrejestrowywania podmiotów. Dlatego zwykle przyjmuje się, że dopiero po upływie pewnego, dość długiego, okresu (wg metodologii OECD i Eurostatu – dwóch lat) można w ramach systemu statystyki publicznej uznać przedsiębiorstwo za nieistniejące. Takie opóźnienia są jedną z przyczyn ograniczonej użyteczności danych tego typu w rozwiązaniach wykorzystywanych w SWO.

Istotnym uzupełnieniem obrazu zjawisk demograficznych, budowanego w oparciu o charakterystykę pełnej zbiorowości, a wykorzystywanym w tym Raporcie, są informacje odnośnie upadłości przedsiębiorstw, bazujące na statystykach sądowych – dotyczących postępowań i orzeczeń w tych sprawach. Jednak również w tym przypadku rola tych informacji może być, z punktu widzenia celów SWO, głównie pomocnicza. Ostrzegawcza wartość tych danych zależy bowiem m.in. od konstrukcji prawa upadłościowego, w tym jego restrykcyjności, sprawności i szybkości działania wymiaru sprawiedliwości, kosztów postępowania sądowego, a nawet społecznych postaw²⁵ wobec upadłości. Czynniki te powodują, że istotna część „zgonów” przedsiębiorstw ma miejsce poza tym systemem. Warto też podkreślić, że w Polsce pomiędzy skreśleniami z rejestru podmiotów gospodarczych a statystyką upadłości zachodzi, od drugiej połowy minionej dekady, dość wyraźny, dodatni, związek (por. Rysunek 28) – choć analizę taką, ze względu na dość małą liczbę obserwacji, należy traktować głównie poglądowo.

²⁴ Ze względu na brak nowych danych GUS odnośnie bazy REGON, oceny budowane na tych danych są powtórzone za poprzednim Raportem.

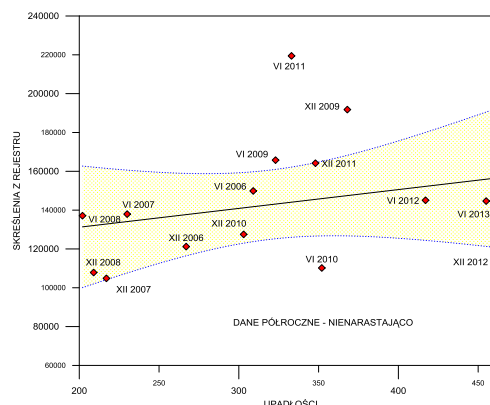
²⁵ Wskazują na to zarówno badania historyczne (por. np. Bignon V., *Financial crises, Business cycles, and Bankruptcies in the Very Long Run: France during the 19th Century*, Graduate Institute, Geneva 2010), jak i najnowsze badania PARP postaw wobec bankructwa.

Rysunek 27. Roczna dynamika upadłości a dynamika PKB w latach 1997-2012 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i statystyki postępowań upadłościowych.

Rysunek 28. Liczba upadłości a liczba skreśleń z rejestru REGON w latach 2006-2013 (I – półrocze)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i statystyki postępowań upadłościowych.

W ramach przyjętych w projekcie rozwiązań, dane dotyczące statystyki skreśleń z rejestru mają jeszcze jedną, istotną cechę – tworzą dodatkowy pomost pomiędzy ocenami sytuacji makroekonomicznej a przewidywaniami odnośnie intensywności zjawisk upadłości. Zależności pomiędzy, rozmaicie zresztą definiowaną w poszczególnych krajach, intensywnością bankructw (dynamika, stopa bankructw) a wzrostem PKB są złożone i różnie kształtujące się w różnych gospodarkach – np. w efekcie wykorzystywania w polityce gospodarczej narzędzi antycyklicznych lub podobnych do SWO. Dla Polski ich istnienie intuicyjnie potwierdza Rysunek 27. (a formalnie – wykorzystywany w Raporcie model).

3.2 Pełna zbiorowość REGON

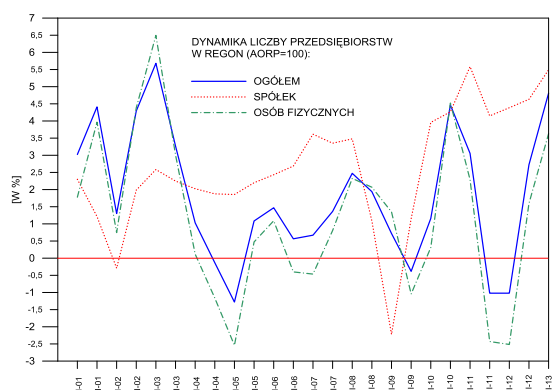
Informacje dotyczące pełnej zbiorowości przedsiębiorstw bazują na rejestrze REGON GUS²⁶. Ze względu na brak tych danych dla drugiego półrocza 2013 r. podtrzymujemy w tym obszarze, oceny wyrażone w poprzedniej edycji Raportu.

Długookresowe tendencje demograficzne w sektorze firm prezentują Rysunek 29. oraz Rysunek 30. Jest widoczne, że od początku obecnego wieku liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw niemal monotonicznie rośnie (z pewnym załamaniem w 2003 oraz 2009 roku). Dynamika tego procesu stabilizuje się jednak od momentu akcesji do UE i jest przeciętnie niższa niż w okresie przedakcesyjnym. W okresie tym jedynie trzykrotnie jest ujemna – za sprawą zmian liczby przedsiębiorstw osób cywilnych. Dynamika liczby spółek jest w całym tym okresie praktycznie nieujemna. Warto też zwrócić uwagę na zjawisko „odbicia” liczby przedsię-

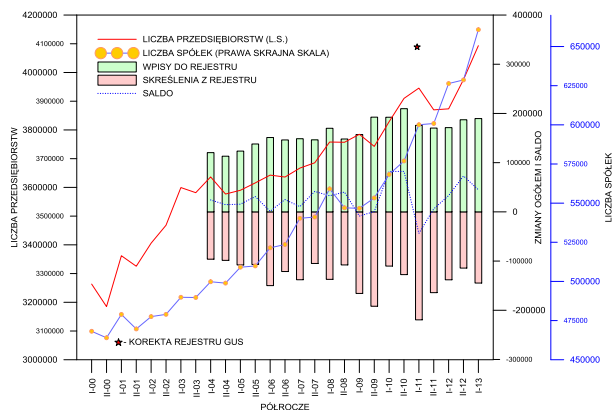
²⁶ Por. opracowanie cykliczne GUS pt. „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON”.

biorstw (na przełomie lat 2009/10) – po pierwszej fazie kryzysu finansowego. Dodajmy też, że dynamika liczby przedsiębiorstw w REGON była w I półroczu 2012 r. dodatnia.

Rysunek 29. Dynamika liczby przedsiębiorstw w bazie REGON GUS – AORP=100

Rysunek 30. Liczba przedsiębiorstw, liczba spółek oraz wpisy i skreślenia przedsiębiorstw w bazie REGON GUS. Dane półroczne – nienarastająco

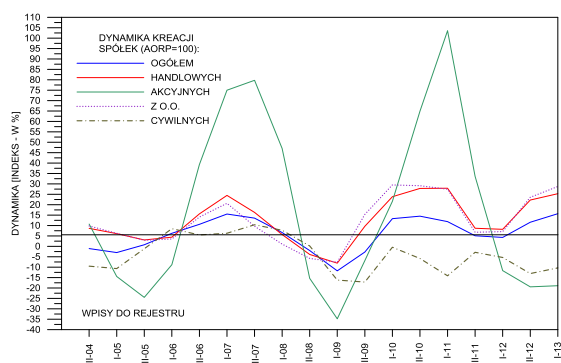

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

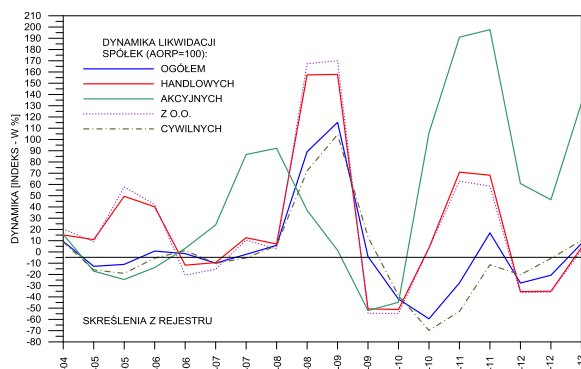
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bardziej dokładne dane dotyczące dynamiki wpisów i skreśleń spółek²⁷ w bazie REGON zawierają Rysunek 31. oraz Rysunek 32. Widać z nich m.in., że największą zmiennością dynamik kreacji i likwidacji charakteryzują się spółki akcyjne. Należy też odnotować, że po 2009 r. wzrosło zróżnicowanie dynamik tworzenia i likwidacji różnego typu spółek.

Rysunek 31. Dynamika wpisów do rejestru REGON GUS spółek (AORP=100)

Rysunek 32. Dynamika skreśleń z rejestru REGON GUS spółek (AORP=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

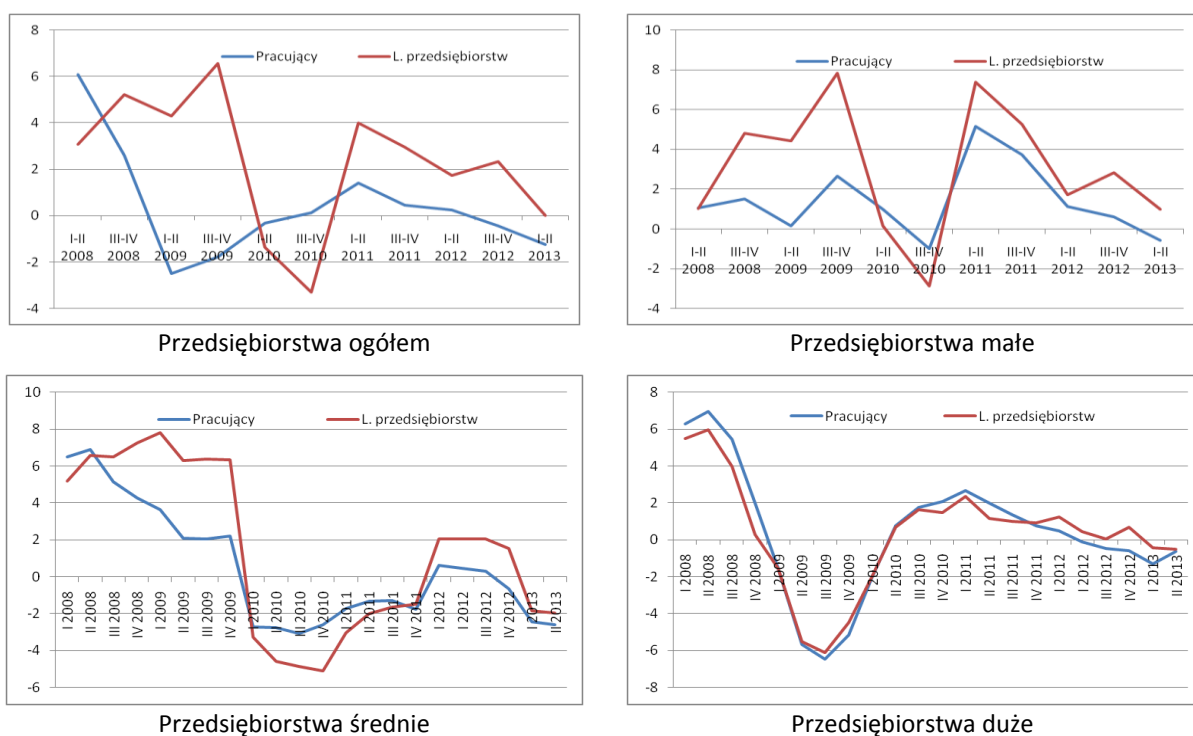
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

²⁷ Są one dominującym przedmiotem zainteresowania ISR.

Ponieważ ze swej istoty system ISR analizuje nie tylko zmiany liczby przedsiębiorstw, ale także zatrudnionych w nich osób, warto przeanalizować procesy demograficzne w sektorze firm również z punktu widzenia dynamiki obu tych zmiennych. Dostępna analizie nie jest tu pełna zbiorowość REGON, a przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 pracowników, przy czym obecnie osiągalne są też niektóre dane za I p. 2013 r. Na podstawie analizy zmian liczby przedsiębiorstw oraz liczby osób w nich pracujących można stwierdzić, że w I p. 2013 r., w porównaniu do I p. 2012 r. odnotowano zmniejszenie r/r liczby przedsiębiorstw i liczby pracujących (w porównaniu do II p. 2012 r. odnotowano zmniejszenie p/p liczby przedsiębiorstw, przy wzroście liczby pracujących). W klasie małych przedsiębiorstw nastąpił nieznaczny wzrost liczby przedsiębiorstw, przy zmniejszeniu liczby pracujących w działalności produkcyjnej i handlowej (jedynie w usługach odnotowano nieznaczny wzrost r/r pracujących). W porównaniu do II p. 2012 r. odnotowano zmniejszenie p/p liczby małych przedsiębiorstw i liczby pracujących we wszystkich rodzajach działalności.

W klasie średnich przedsiębiorstw, w I kw. 2013 r. nastąpiło zmniejszenie r/r i kw/kw liczby przedsiębiorstw i liczby osób w nich pracujących we wszystkich rodzajach działalności. W klasie dużych przedsiębiorstw odnotowano zmniejszenie w I kw. 2013 r. zarówno liczby przedsiębiorstw, jak i liczby pracujących r/r. Zmniejszenie r/r liczby podmiotów dużych odnotowano we wszystkich rodzajach działalności, a liczby pracujących – w podmiotach produkcyjnych i usługowych (w handlu niewielki wzrost) – (por. Rysunek 33.).

Rysunek 33. Tempo zmian liczby przedsiębiorstw i pracujących w Polsce w okresie I p. 2008 r. – II kw. 2013 r. według klas wielkości (w %, r/r)

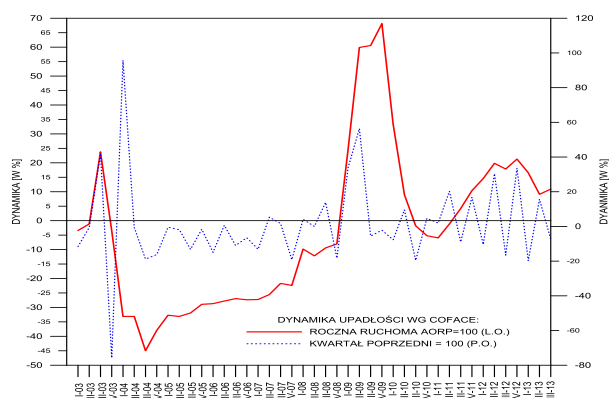

Źródło: Raport Mikro.

3.3 Postępowania upadłościowe i skreślenia z rejestru

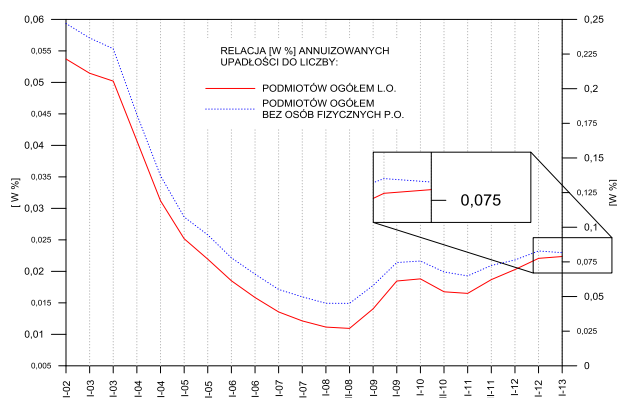
Kolejnym zbiorem informacji nt. demografii przedsiębiorstw jest statystyka postępowań upadłościowych, choć oceniając możliwości wykorzystania tych danych jako indykatora sytuacji demograficznej w całym sektorze należy pamiętać nie tylko o stosunkowo małej liczbie tej próby, ale i jej specyficznej strukturze – z dominującym udziałem spółek z o.o. Z tego powodu analizowane będą informacje z pełniejszego zbioru danych i – jak zostało to pokazane – skorelowane z liczbą upadłości: skreślenia z rejestru REGON.

Rysunek 34. Dynamika upadłości według Coface (kwartał poprzedni oraz analogiczny okres roku poprzedniego=100) upadłości. Dane roczne annuizowane

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS oraz statystyki upadłości.

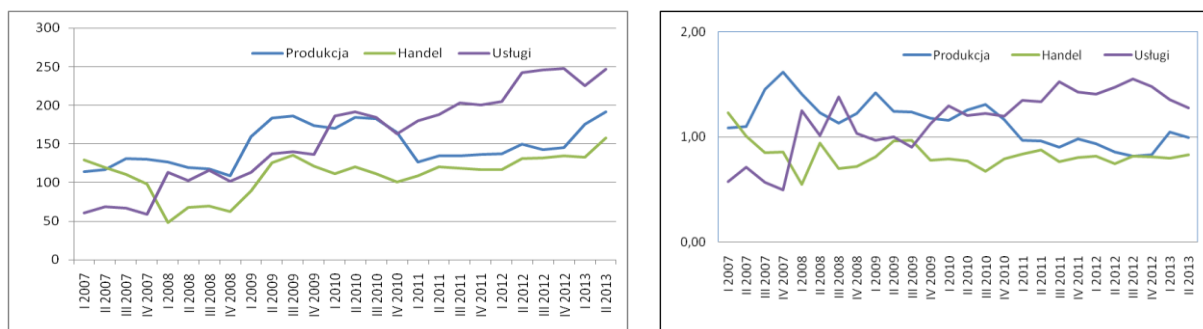
Rysunek 35. Stopy upadłości (relacja liczby upadłości do liczby ogółem podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON oraz liczby ogółem, pomniejszonej o podmioty osób fizycznych). Dane odnośnie liczby upadłości – annuizowane

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS oraz statystyki upadłości.

Na podstawie Rysunek 34. oraz Rysunek 35. można stwierdzić, że w ostatnim okresie obserwujemy spadek dynamiki upadłości. Dynamika ta wciąż jednak jest dość wysoka. Po stosunkowo długim okresie wzrostu stabilizuje się też stopa upadłości. Łącząc te informacje można więc sformułować tezę, że skala zagrożenia upadłością maleje, choć natężenie tego procesu nadal jest wysokie.

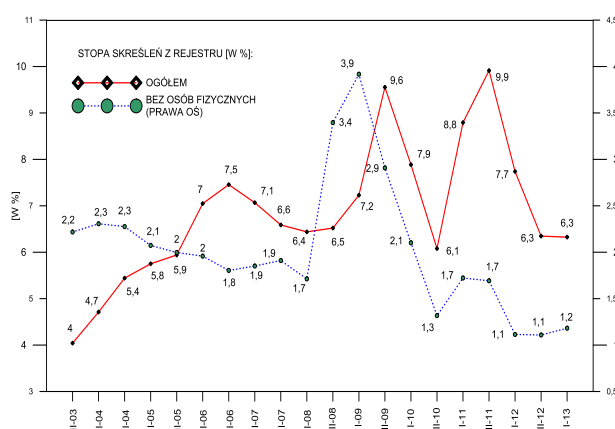
Rysunek 36. Odsetek (OU – lewy panel) i koncentracja upadłości (BBU – prawy panel) w Polsce w okresie I kw. 2007 r. – II kw. 2013 r. według rodzaju działalności

Źródło: Raport Mikro.

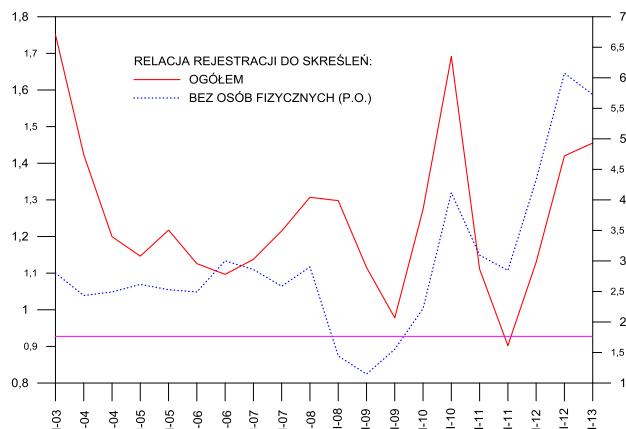
W II kw. 2013 r. wzrost wartości OU odnotowano we wszystkich rodzajach działalności, a w produkcji i handlu zaobserwowano najwyższe poziomy od 2007 r. Najwyższy poziom OU jest stale odnotowywany w działalności usługowej od IV kw. 2010 r. Analiza BBU wskazuje na jego ponadprzeciętną wartość jedynie w usługach, lecz z tendencją malejącą. W II kw. 2013 r. odnotowano wzrost kw/kw wartości BBU jedynie w handlu, a r/r w produkcji i handlu.

Rysunek 37. Stopy skreśleń z rejestru REGON GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 38. Relacja rejestracji nowych podmiotów do skreśleń w bazie REGON GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

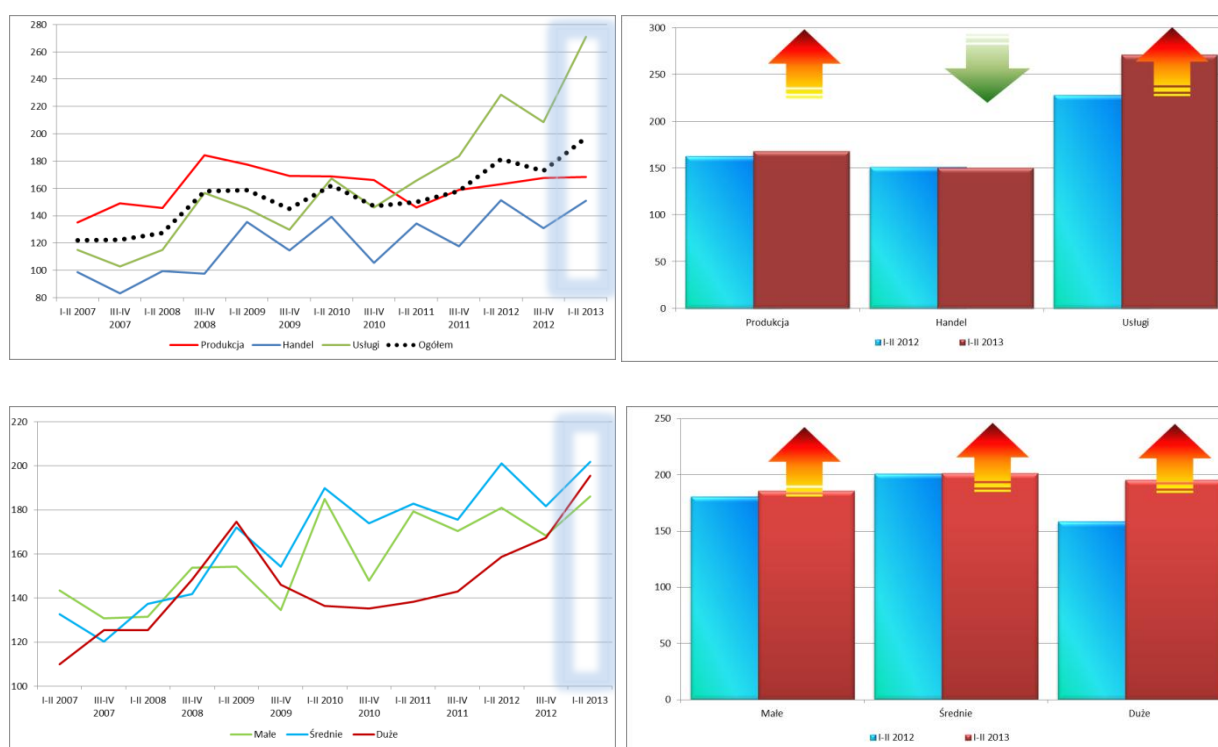
Uzupełniając te informacje warto dodać, że w pełnej populacji REGON obserwujemy ostatnio dość stabilne stopy skreśleń na niskich historycznie poziomach i wciąż dość wyraźną przewagę procesów kreacji nad likwidacją (skreśleniami).

3.4 Zagrożenie upadłością – bieżący okres

Wykonane analizy w zakresie zmian stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw według rodzaju działalności, wybranych działów GN (sekcji PKD) oraz klas wielkości są podstawą sformułowania negatywnej oceny dotyczącej całej zbiorowości przedsiębiorstw. Oszacowanie stopnia zagrożenia upadłością zostało przeprowadzone dla okresu I p. 2013 r./II kw. 2013 r.

Sytuację w klasie przedsiębiorstw dużych w I p. 2013 r. należy ocenić negatywnie – wystąpił wzrost stopnia zagrożenia upadłością w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku (+23,3%). Ponadto jest widoczna kontynuacja wzrostu zagrożenia od II p. 2010 r. W przypadku przedsiębiorstw średnich także odnotować należy systematyczny wzrost zagrożenia, ale do I p. 2012 r., a obecnie kształtuje się ono na analogicznym poziomie r/r. Wyróżnione jako klasa przedsiębiorstwa małe charakteryzują się w I p. 2013 r. nieznacznym wzrostem zagrożenia w ujęciu r/r, przy gwałtownych, naprzemiennych zmianach wielkości historycznych z okresu na okresu.

Rysunek 39. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw w okresie I p. 2007 r. – II p. 2012 r. według rodzaju działalności oraz klas wielkości

Uwaga: wartość dla klas przedsiębiorstw ustalona jako średnia ważona (liczbą pracujących) z wartości obliczonej dla poszczególnych rodzajów działalności.

Źródło: Raport Mikro.

Znamienną obserwacją jest zbliżenie stopnia zagrożenia w I p. 2013 r. dla wszystkich klas wielkości przedsiębiorstw.

Z punktu widzenia rodzaju działalności sytuacja przedsiębiorstw w zakresie stopnia zagrożenia upadłością skłania do oceny negatywnej w zakresie działalności usługowej – w I p. 2013 r. nastąpił wzrost zagrożenia o +18,3% r/r. Ten rodzaj działalności wykazuje najwyższy poziom zagrożenia i ciągły – a od II p. 2010 r. intensywny – wzrost zagrożenia. W produkcji nastąpił nieznaczny wzrost zagrożenia r/r (sytuacja stabilna od I p. 2010 r.), natomiast w handlu miał miejsce mało zauważalny spadek (naprzemienne zmiany, stopniowy wzrost w II p. 2007 r.).

Wykonane analizy w zakresie zmian stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw według rodzaju działalności oraz klas wielkości są podstawą sformułowania oceny dotyczącej całej zbiorowości przedsiębiorstw. Sytuacja, jaka zaistniała w I p. 2013 r. potwierdza sformułowane uprzednio przewidywania w zakresie pogorszenia się wyników opisujących kondycję analizowanej zbiorowości przedsiębiorstw – wystąpił wzrost stopnia zagrożenia upadłością w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku (+8,8%).

4.1 Uwagi wprowadzające

W rozdziale tym zostaną przedstawione prognozy zagrożenia upadłością bazujące zarówno na narzędziach mikro, jak i modelu makroekonomicznym.

Celem badania kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw w komponencie mikroekonomicznym jest ujawnianie symptomów pogarszającej się sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotów, wraz ze wskazaniem wielkości i obszarów zagrożenia upadłością, przy wykorzystaniu zdefiniowanych ścieżek badawczych, metod i narzędzi analitycznych, w tym estymowanych modeli predykcji upadłości.²⁸

Okres prognozowania objął II p. 2013 r. i I p. 2014 r./III–IV kw. 2013 r. i I–II kw. 2014 r. Przyjętym układem przekrojowym jest zróżnicowanie przedsiębiorstw względem rodzaju prowadzonej działalności (przedsiębiorstwa produkcyjne, handlowe i usługowe) oraz dodatkowo, obliczono wartości stopnia zagrożenia dla wybranych, wiodących sekcji (działów GN) według klasyfikacji PKD. Drugim kryterium zbudowanego układu przekrojowego jest klasa wielkości przedsiębiorstw (małe, średnie i duże). Oszacowania wartości stopnia zagrożenia upadłością dokonano z wykorzystaniem modeli specyficznych, dopasowanych do rodzaju prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa.

Podlegające analizie wyniki oszacowania stopnia zagrożenia upadłością, zostały obliczone na wielkościach indywidualnych dla zbioru przedsiębiorstw niefinansowych o liczbie pracujących od 10 osób (48.406 podmiotów ogółem, w tym 31.138 małych oraz 14.160 średnich i 3.108 dużych – na koniec II kw. 2013 r.).

Będące przedmiotem estymacji i obecnego wykorzystania modele stopnia zagrożenia upadłością (MW) bazują na wielkościach indywidualnych zbiorowości analizowanych przedsiębiorstw. W stosunku jednak do poprzednio estymowanych i wykorzystywanych modeli bazujących na wielkościach zagregowanych (SZU), nie wystąpiły żadne istotne zmiany wskazań odnoszące się do poziomu, siły czy też kierunku i natężenia zmian stopnia zagrożenia upadłością. Krzywe wartości SZU oraz MW mają zbliżony przebieg (współczynnik korelacji liniowej $r=0,98$), a linie trendów – prawie równoległy względem siebie.

²⁸ Podstawowe informacje dotyczące estymowanych modeli predykcji upadłości oraz zasad interpretacji uzyskanych wyników zamieszczono w Załączniku C Raportu Mikro, natomiast szerzej w opracowaniu *Metody i narzędzia monitorowania gospodarki w komponencie mikroekonomicznym*.

4.2 Mikroekonomiczna prognoza zagrożenia upadłością

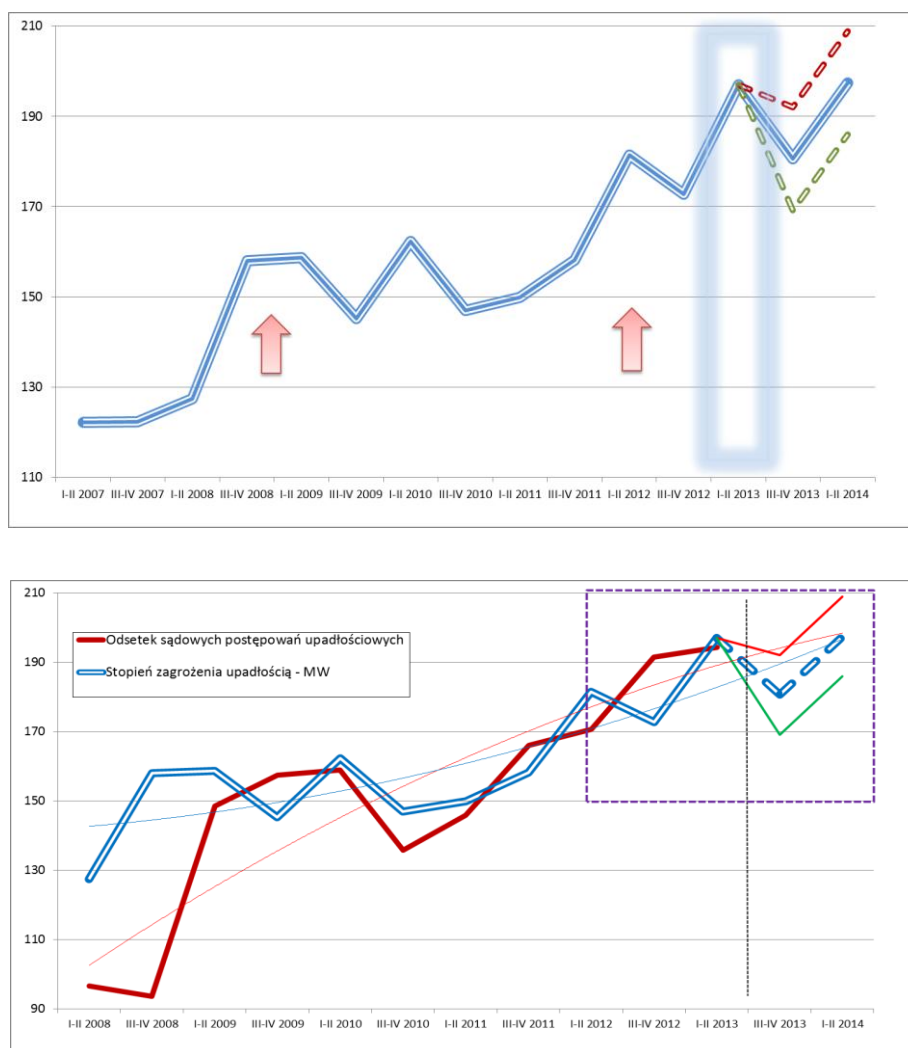
Prognozowanie stopnia zagrożenia upadłością jest w obecnej sytuacji makroekonomicznej Polski trudne. Użyteczność danych historycznych jest bowiem ograniczona o tyle, że po 1990 r., po okresach osłabienia się koniunktury występowały zwykle zjawiska ekonomiczne o specjalnym charakterze – efektem szoku transformacyjnego z początku lat 90. było uruchomienie rezerw prostych efektywności i przedsiębiorczości, po okresie spowolnienia z początku wieku wystąpił pozytywny impuls akcesyjny do UE, zaś w okresie światowego kryzysu finansowego, gospodarka polska doświadczała korzyści wynikających z absorpcji środków z UE. Obecnie trudno wskazać czynnik o podobnym charakterze, choć w stosunku do poprzedniego Raportu pewniejsza wydaje się nowa perspektywa finansowa dla środków pozyskiwanych z UE. Z drugiej strony, bieżące obserwacje makroekonomiczne nie są jeszcze jednoznacznie pozytywne z punktu widzenia ograniczania stopnia zagrożenia upadłością, choć pewny wydaje się spadek ryzyka ponownego nasilenia się zjawisk upadłości.

Wysoki i wzrastający poziom niepewności w zakresie warunków prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa oraz ich wyników kształtujących ogólny obraz kondycji analizowanego sektora przedsiębiorstw niefinansowych, wyrażony miarą stopnia zagrożenia upadłością, skłonił do rozszerzenia dotychczasowego podejścia. W ramach ilościowej analizy niepewności związanej z prognozami stopnia zagrożenia upadłością posłużono się narzędziami analizy scenariuszowej. Oprócz dotychczas prezentowanego scenariusza neutralnego, skonstruowano scenariusz pesymistyczny oraz optymistyczny. Do ich konstrukcji wykorzystano stosowne dolne i górne granice obszarów ufności (o wartości 80%, przy niezbędnej korekcie obserwacji odstających) dla prognozowanych wskaźników finansowych, będących składowymi miary stopnia zagrożenia upadłością.

Ustalona w warunkach I p. 2013 r. wartość miary stopnia zagrożenia upadłością była wyższa niż w analogicznym okresie ubiegłego roku o +8,8% i wyniosła 197 (wzrost w stosunku do poprzedniego półrocza wyniósł +13,9%), co stanowi podstawę do sformułowania negatywnej ogólnej oceny. Wartość tę tworzą wyniki oceny stopnia zagrożenia przedsiębiorstw usługowych (udział w ogółem 43,2%), produkcyjnych (41,0%) i handlowych (15,8%).

Odnotowany wzrost zagrożenia upadłością wpływa także – jako jego skutek – na możliwy wzrost liczby i odsetka wszczętych sądowych postępowań upadłościowych przedsiębiorstw w perspektywie kolejnego, bądź następnego, półrocza względem bieżącego okresu analizy (I p. 2013 r.). Stopień tych zmian uzależniony będzie także od możliwego wyczerpywania się zasobu złożonych wniosków, zmian relacji liczby wszczętych postępowań do wniosków oraz czasu trwania procedur formalnych. Uwzględnić również należy znaczne już „skonsumowanie” liczby postępowań w działach szczególnie zagrożonych (głównie w usługach – w budownictwie i turystyce oraz w transporcie).

Rysunek 40. Stopień zagrożenia upadłością przedsiębiorstw ogółem w okresie I p. 2007 r. – I p. 2014 r. (górny wykres) oraz odsetek wszczętych postępowań upadłościowych (dolny wykres)

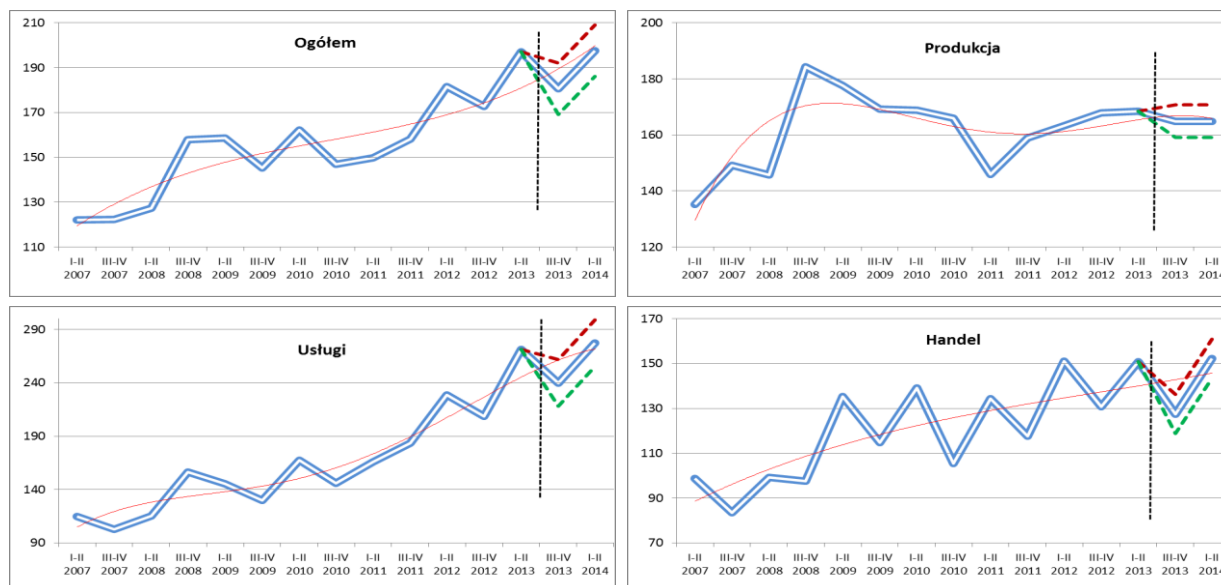
Źródło: Raport Mikro.

W ocenie dalszego możliwego przebiegu (kolejna perspektywa roczna do I p. 2014 r.) zmian stopnia zagrożenia upadłością, scenariusz neutralny przewiduje niewielki możliwy wzrost stopnia zagrożenia upadłością w II p. 2013 r. (poziom 181, +4,6% r/r) oraz wartość dla I p. 2014 r. analogiczną do wartości z okresu I p. 2013 r. (197). Scenariusz pesymistyczny zakłada uzyskanie w I p. 2014 r. poziomu wyższego (209, +6,1% r/r) niż w I p. 2013 r., a dla najbliższego okresu półrocznego (II p. 2013 r.) nieznaczne tylko obniżenie stopnia zagrożenia upadłością względem obecnego półrocza (192, -2,5% p/p). Scenariusz optymistyczny, pomimo

oznak poprawy ogólnej sytuacji gospodarki i jej podmiotów w III kw. 2013 r., nadal należy uznać za mniej prawdopodobny²⁹.

Analiza prognoz zagrożenia upadłością dla wybranych rodzajów działalności i sekcji PKD (działów GN) prowadzi do następujących konkluzji.

Rysunek 41. Kształtowanie się stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw w okresie I p. 2007 r. – I p. 2014 r. według rodzaju działalności. Uwagi: wartość „Ogółem” ustalona jako średnia ważona (liczbą pracujących) z wartości obliczonej dla poszczególnych rodzajów działalności. Wartości dla scenariusza optymistycznego oznaczone są kolorem zielonym, a dla pesymistycznego – kolorem czerwonym

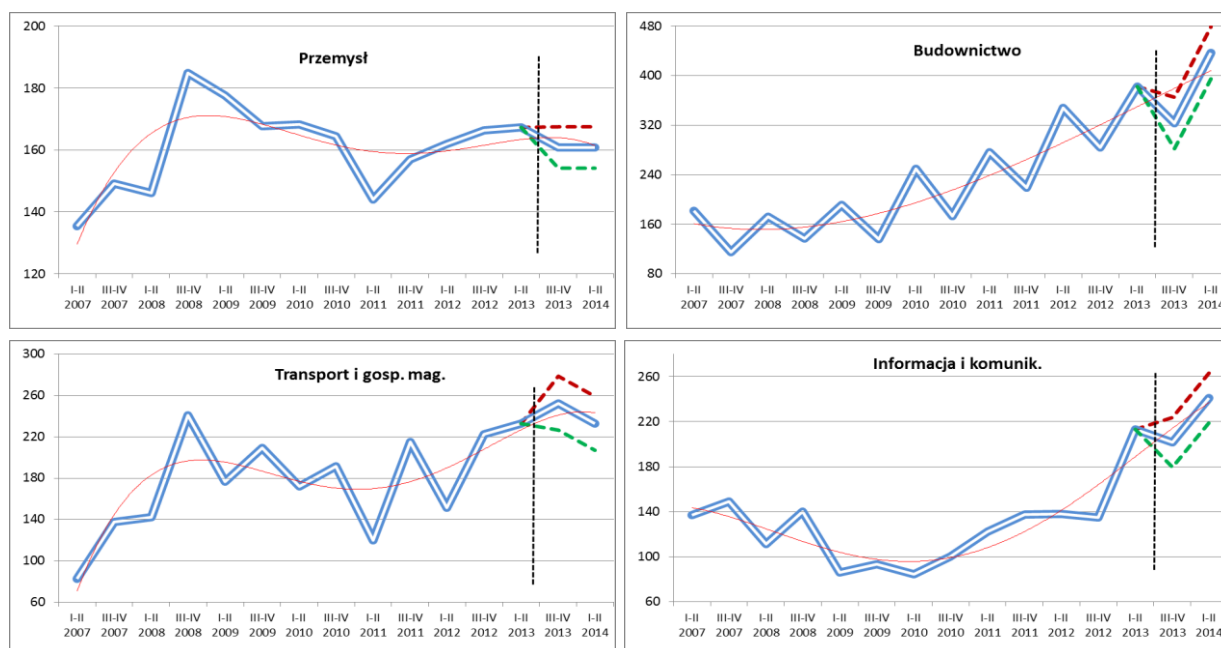

Źródło: Raport Mikro.

W działalności produkcyjnej sytuacja normuje się po okresie wzrostu stopnia zagrożenia (od II p. 2011 r.), stąd też scenariusz optymistyczny i pesymistyczny wyznaczają wąski przedział wartości możliwych do zaobserwowania zmian do I p. 2014 r. (od 159 do 171, odpowiednio zmiany: -5,3% oraz +1,8% r/r). Podobny wniosek można sformułować dla działalności handlowej (przedział od 143 do 161, odpowiednio zmiany: -5,3% oraz +6,6%), przy uwzględnieniu jej specyfiki (zmiany naprzemienne – wzrosty zagrożenia w pierwszych półroczach). Jako nadal niepokojącą należy uznać sytuację w działalności usługowej – możliwe jednak zatrzymanie wzrostu zagrożenia w scenariuszu neutralnym dla prognozowanego okresu (przedział od 255 do 299, odpowiednio zmiany: -5,9% oraz +10,3%).

²⁹ Ponieważ prognozowane wartości opisują możliwy stan analizowanego sektora przedsiębiorstw w perspektywie dwóch lat (roczna prognoza wartości czynników określających stopień zagrożenia jako prawdopodobieństwo zagrożenia upadłością w kolejnym rocznym horyzoncie czasu), stąd przy wzroście turbulencji zmian ich sytuacji oraz uwzględniając cel projektowy i właściwości Systemu Wczesnego Ostrzegania w ramach ISR (ocena krótkoterminowa, roczna, prognoza ostrzegawcza), prognozy te należy uznać wyłącznie jako wskazujące ogólnie możliwy kierunek dalszych zmian stopnia zagrożenia upadłością.

Rysunek 42. Kształtowanie się stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw w okresie I p. 2007 r. – I p. 2014 r. według wybranych sekcji PKD (działów GN). Wartości dla scenariusza optymistycznego oznaczone są kolorem zielonym, a dla pesymistycznego – kolorem czerwonym. Prezentacja wartości dla handlu została ujęta w opisie rodzajów działalności

Źródło: Raport Mikro.

Uzyskane wyniki w zakresie oszacowania stopnia zagrożenia upadłością mogą być podstawą dalszego wnioskowania, poprzez ocenę badanego zjawiska względem zmian liczby pracujących. Kategorię tę można uznać za jedną z podstawowych, zarówno w zakresie skutków, jak również potencjalnego zagrożenia, związanego ze zmianami poziomu zagrożenia upadłością.

W sposób ostrożny należy podchodzić do oceny zmian w przedsiębiorstwach produkcyjnych, bowiem posiadają one największy udział w liczbie pracujących (47,9%). W tej grupie odnotowano jednak stabilizację warunków od II p. 2011 r. W działalności handlowej stopień zagrożenia także ustabilizował się od I p. 2012 r., pomimo występujących wahań sezonowych. Najbardziej napięta sytuacja wystąpiła w przedsiębiorstwach usługowych wobec bieżącego, opisanego relacją r/r, wzrostu stopnia zagrożenia upadłością, przy wysokim udziale w liczbie pracujących (31,3%). Możliwe jest jednak zatrzymanie wzrostu zagrożenia w scenariuszu neutralnym dla prognozowanego okresu najbliższych dwóch półroczy.

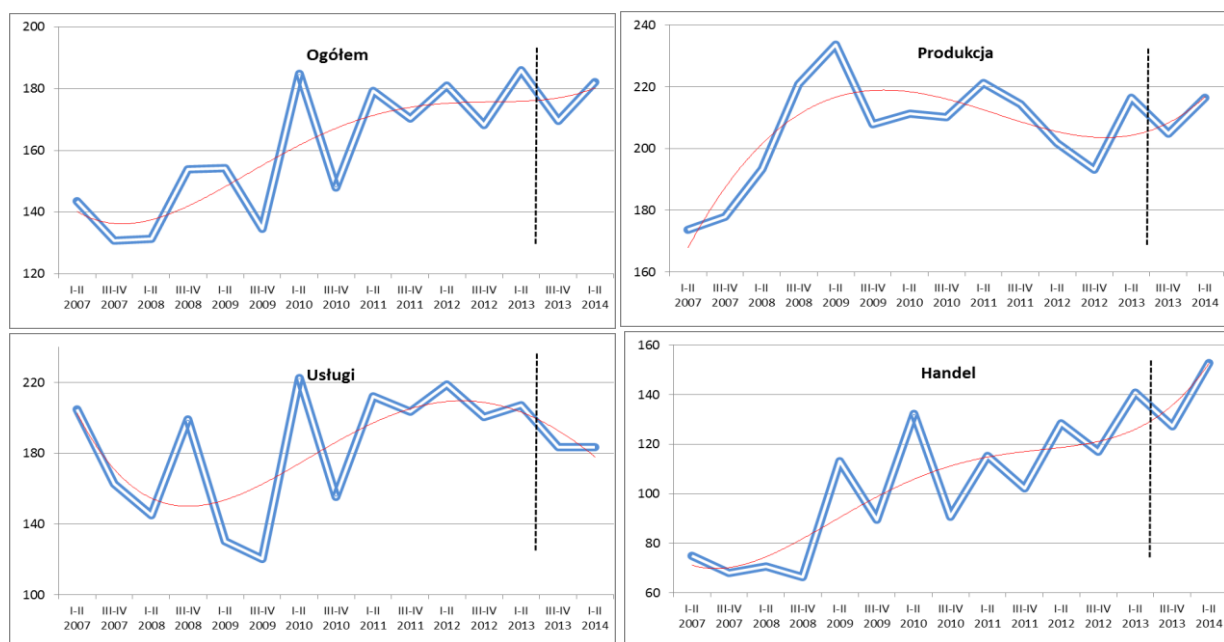
W ramach wybranych sekcji PKD (działów GN) poprawa sytuacji wystąpiła w I p. 2013 r. wyłącznie w przypadku handlu (omówione powyżej). Wzrost stopnia zagrożenia upadłością w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku dotyczył w umiarkowanym stopniu przemysłu (+3,1%) oraz budownictwa (+10,1%), natomiast w bardzo wysokim – transportu i gospodarki magazynowej (+53,3%) oraz informacji i komunikacji (+54,3%). W przypadku

transportu i gospodarki magazynowej nastąpiło ponadto zerwanie dotychczasowej prawidłowości wykazywania niższych stanów zagrożenia w każdym pierwszym półroczu danego roku. W informacji i komunikacji odnotowany znaczny wzrost zagrożenia w I p. 2013 r. do poziomu 213, nie znajduje żadnej analogii w okresach przeszłych, przy średnim poziomie dla całego okresu historycznego I p. 2007 r. – II p. 2012 r. wynoszącym zaledwie 119.

Powyższe wyniki wnioskowania są podstawą do sformułowania bieżącej, ogólnej oceny negatywnej. Jest ona utrzymana także dla okresów przyszłych w przypadku budownictwa oraz informacji i komunikacji (wpływ opisanej anomalii), natomiast poprawy w kierunku stabilizacji należy oczekiwać w transporcie i gospodarce magazynowej (wpływ pozytywnych zmian w przemyśle).

Pozytywnym wyjątkiem jest ocena sytuacji w przemyśle (obecny wzrost +3,1% r/r), przechodzącym do stanu stabilizacji (scenariusz pesymistyczny), lub – co bardziej prawdopodobne, wykazującym poprawę (scenariusz neutralny) – oczekiwane zmiany -3,0% r/r w II p. 2013 r. oraz -3,6% w I p. 2014 r. r/r.

Rysunek 43. Kształtowanie się stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw w okresie I p. 2007 r. – I p. 2014 r. /I kw. 2014 według klas wielkości

Źródło: Raport Mikro.

Podstawowe informacje, dotyczące zagrożenia upadłością w klasach przedsiębiorstw wyodrębnionych w oparciu o ich wielkość zawiera Rys. 43. Ogólna ocena zmian w klasie przedsiębiorstw małych w okresie I p. 2011 r. – I p. 2013 r. jest neutralna, z wyjątkiem działalności handlowej – występują okresowe wahania wartości stopnia zagrożenia, bez wyraźnych tendencji wzrostowych. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia upadłością stanowią kontynuację dotychczasowych przebiegów historycznych – wahania bez zarysowania intensywnej

ścieżki wzrostu – z wyjątkiem możliwego wzrostu zagrożenia w działalności handlowej (w I p. 2014 r. +8,5% r/r). Szczegółowa analiza przebiegu krzywej opisanej wartościami stopnia zagrożenia upadłością wskazuje zasadniczo na słabnącą od I p. 2011 r. amplitudę wahań dla przedsiębiorstw małych ogółem oraz oczekiwaną w okresie II p. 2013 r. – I p. 2014 r. stabilizację wartości bezwzględnych.

Sytuacja przedsiębiorstw średnich opisana wynikami II kw. 2013 r. – tak ogółem (-8,2% r/r), jak i poszczególnych ich rodzajów – potwierdza ujęte w poprzednim raporcie przejście z warstwy oceny niekorzystnej do oceny neutralnej. Jedynie w przypadku działalności usługowej, której wyniki powodowane są sytuacją w budownictwie (+4,9% r/r), sytuacja wymaga formułowania nadal ostrożnych, a dla budownictwa – niekorzystnych ocen (+8,0% r/r w II kw. 2014 r.). W przedsiębiorstwach średnich występują okresowe wahania (usługi, handel) wartości stopnia zagrożenia, ale dotychczasowa tendencja wzrostowa w przekroju ogółem, a przede wszystkim w produkcji (od IV kw. 2011 r.) – uległa wyhamowaniu. Prognozowane zmiany dają podstawę do sformułowania wniosku o wysoce prawdopodobnym odejściu od dotychczasowych wzrostowych przebiegów historycznych wartości stopnia zagrożenia upadłością. W produkcji oczekiwane jest utrzymanie dotychczasowych stanów zagrożenia (II kw. 2013 r. wartość 185, okres od III kw. 2013 r. do II kw. 2014 r., wielkości kwartalne: 186, 188, 189, 190), natomiast w handlu pewne ich obniżenie (średnia dla rocznego okresu prognozy 143,4 wobec średnich wartości historycznych z ostatniego okresu rocznego 145,6). W usługach, pod wpływem sytuacji w budownictwie, wartości te wynoszą odpowiednio: 254,1 oraz 233,5 (wzrost o +8,8%).

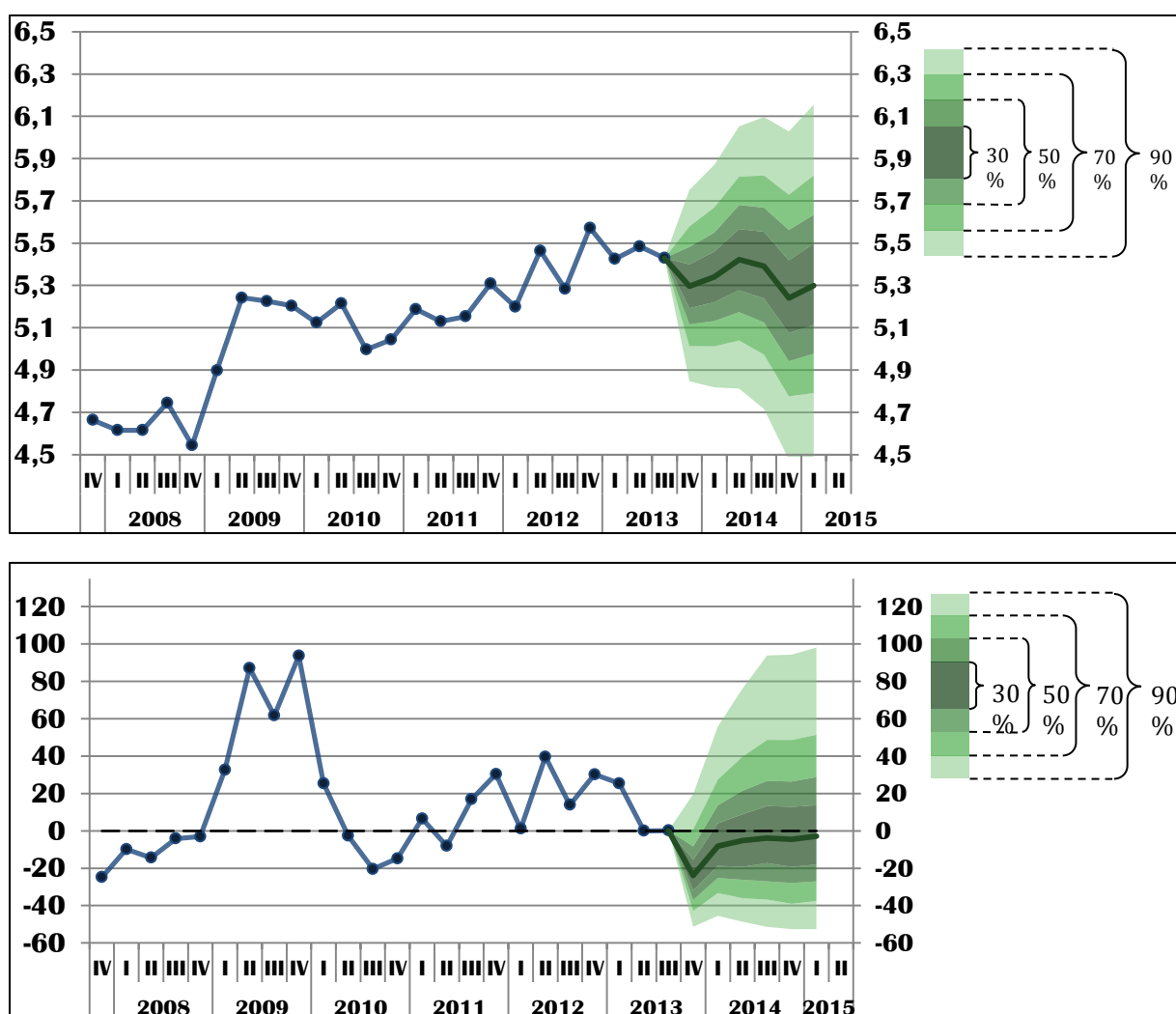
Sytuacja przedsiębiorstw dużych opisana wynikami II kw. 2013 r. wskazuje na wzrost zagrożenia (+24,2% r/r), przy czym istotny wpływ na tak wysoką wartość miało pogorszenie w usługach (+59,5% r/r), lecz wywołane nie sytuacją w budownictwie (-5,1% r/r), jak miało to miejsce w przedsiębiorstwach średnich, a między innymi – w informacji i komunikacji (+78,6%). Prognozy na okres III kw. 2013 r. – II kw. 2014 r. wskazują na możliwą stabilizację poziomu zagrożenia (wzrost średniej z okresu prognozy o +9,3% względem średniej z ostatniego okresu rocznego). Będzie to jednak silnie uzależnione od pozytywnych zmian w usługach.

W produkcji oczekiwane jest utrzymanie dotychczasowych stanów zagrożenia (II kw. 2013 r. wartość 159, II kw. 2014 r. wartość 155), a zatem utrzymanie widocznego od II kw. 2012 r. okresu stabilizacji. W handlu (silne wahania sezonowe i z reguły gorsze rezultaty w pierwszych dwóch kwartałach roku) możliwe jest osłabienie widocznej od początku okresu obserwacji stałej tendencji wzrostowej. Na okres III kw. 2013 r. – II kw. 2014 r. oczekiwany wzrost średniego poziomu zagrożenia powinien wynieść tylko 0,9%. W usługach prognozy przewidują zatrzymanie gwałtownego wzrostu zagrożenia widocznego w ostatnim okresie, ale wartości średnie dla rocznego okresu prognozy (294,5) wzrosną wobec wartości historycznych (245,4) z ostatniego okresu rocznego o 20,0%.

4.3 Makroekonomiczna prognoza zagrożenia upadłością

Na najbliższe kwartały przewidujemy niższy poziom liczby bankructw w stosunku do ostatnio zaobserwowanych. Z dużym prawdopodobieństwem przewidujemy, że roczne tempo zmian liczby upadłości w najbliższym kwartale będzie ujemne (por. Rysunek 44), a następnie będzie zbliżone do zera, z nieco wyższym prawdopodobieństwem ujemnej dynamiki. Prawdopodobieństwo stałego, podtrzymywanego w całym horyzoncie prognozy, dodatniego tempa wzrostu liczby przedsiębiorstw postawionych w stan upadłości wynosi około 0,032 i jest nieomal sześciokrotnie niższe od prawdopodobieństwa ciągłego spadku (0,181). Nowa prognoza jest zatem zbliżona do prezentowanej w poprzednim raporcie.

Rysunek 44. Wykres wachlarzowy według rozkładu predyktywnego oraz zaobserwowane wartości zmian liczby (górny wykres) oraz dynamiki upadłości r/r [%] – dolny wykres

Źródło: Raport Makro.

5.1 Zagrożenie upadłością w działach PKD

Analiza stopnia zagrożenia przedsiębiorstw upadłością i jego zmian w ujęciu działów PKD, została wzbogacona o liczbę i strukturę pracujących oraz rodzaj prowadzonej działalności przedsiębiorstw, co pozwala na dostrzeżenie skutków ewentualnych upadłości i ich wpływu na rynek pracy w danym rodzaju działalności gospodarczej. W celu zobrazowania kształtowania się stopnia zagrożenia upadłością w całym analizowanym okresie zaprezentowano w ujęciu graficznym tabele w postaci „map ciepła”, w których za pomocą zmiany kolorów przedstawiono kształtowanie się stopnia zagrożenia upadłością. Dodatkowo analizę wzbogacono o wykres punktowy, na którym zobrazowano pozycję odpowiednich działów PKD według wartości tzw. wskaźnika MSO, obejmującego ocenę dwóch kategorii, tj. relacji stopnia zagrożenia upadłością i liczby pracujących w dziale PKD względem średnich dla rodzaju działalności³⁰. Na podstawie rozmieszczenia działów PKD na wykresach krzyżowych (przyporządkowania do wzorców I-IV) i wartości miary MSO sporządzono listę rankingową działów PKD.

Analiza, w oparciu o mapy ciepła³¹, stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw w I p. 2013 r. prowadzi do następujących wniosków:

- Dla całej badanej populacji „najzimniej” (największy udział pól o niskim stopniu zagrożenia upadłością) było w przypadku firm handlowych, a działów „najgorętszych” najwięcej zaobserwowano w firmach usługowych. Grupę tę charakteryzuje również zjawisko długiego przebywania poszczególnych działów PKD w obszarze gorącym
- Najwyższy udział pól gorących charakteryzuje firmy małe – oznacza to, że w grupie tej najwięcej działów PKD było zagrożonych w największej liczbie podokresów (półroczy). Można mówić też o pewnej „monotoniczności”, jeśli pominąć działalność usługową, tej prawidłowości – najchłodniej jest w przypadku przedsiębiorstw dużych
- W zakresie działalności usługowej istnieją dwa działy PKD trwale przebywające w obszarze najwyższej temperatury

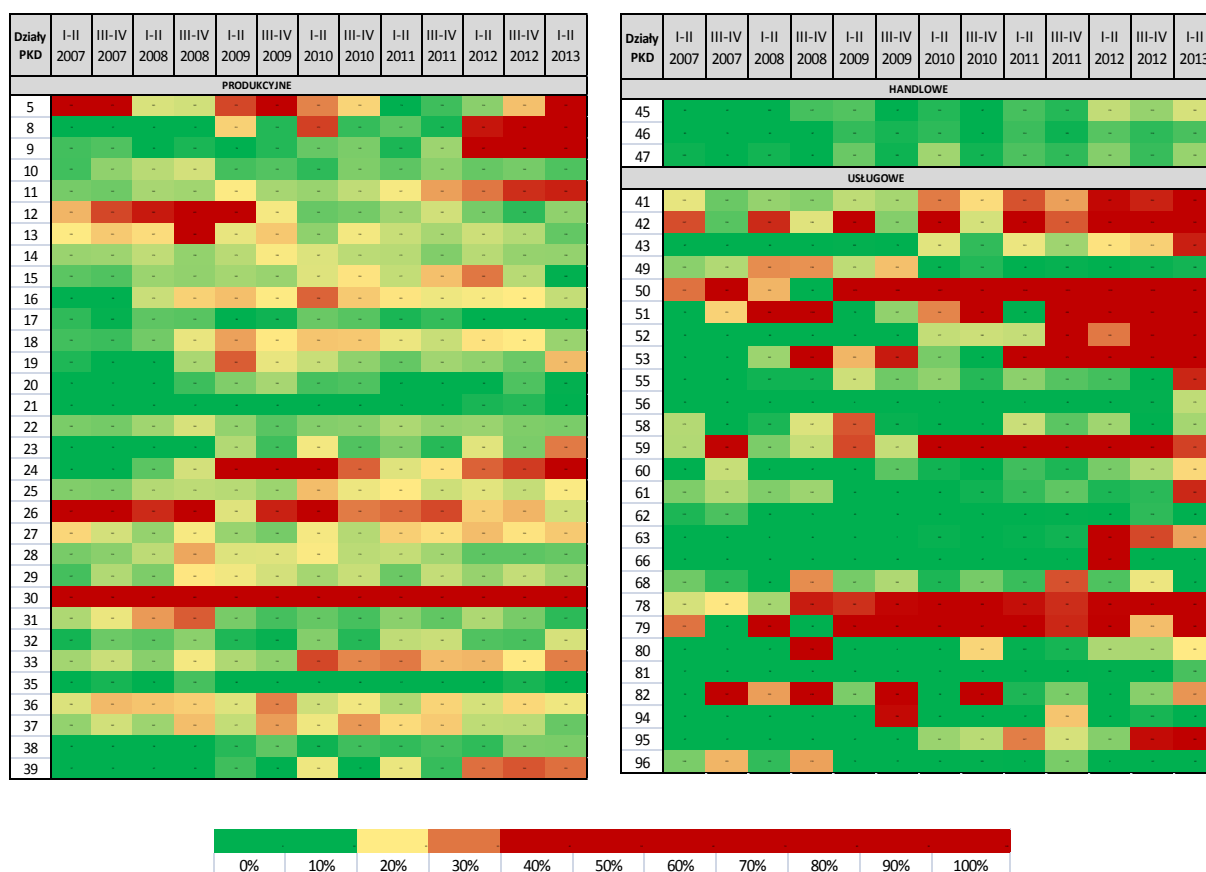
Analiza działów PKD według klas wielkości pod względem wartości miary MSO obejmującej ocenę dwóch kategorii, tj. relacji stopnia zagrożenia upadłością i liczby pracujących dla danego działu względem wartości średnich dla odpowiednich rodzajów działalności pozwala na sformułowanie wniosków:

³⁰ Szczegóły konstrukcji tej miary znajdują się w Raporcie Mikro bieżącej edycji.

³¹ Pełny zestaw map ciepła – w Raporcie Mikro.

- dla przedsiębiorstw ogółem w 12 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętny stopień zagrożenia upadłością i ponadprzeciętną liczbę pracujących (5 działów PKD w produkcji, 1 w handlu i 6 w usługach)
- dla małych przedsiębiorstw stan taki wystąpił w 9 działach PKD (z których w 4 działach PKD w działalności produkcyjnej, w 1 w handlowej, a w 4 w działalności usługowej),
- w średnich podmiotach w 7 działach PKD odnotowano ponadprzeciętne wartości obu miar, przy czym w produkcji były to 4 działki PKD, w handlu 1 dział PKD i w usługach 2 działki PKD,

Tabela 8. Mapa ciepła – zróżnicowanie stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw według klas ich wielkości i działów PKD w okresie I p. 2007 r. – I p. 2013 r. dla całej populacji (ogółem)

Źródło: Raport Mikro.

- w dużych przedsiębiorstwach ponadprzeciętne wartości stopnia zagrożenia i liczby pracujących zaobserwowano w 9 działach PKD, z czego w 4 działach PKD w produkcji, a w 5 działach PKD w usługach,
- w dużych przedsiębiorstwach handlowych nie zaobserwowano działu PKD, w którym w I p. 2013 r. odnotowano ponadprzeciętny stopień zagrożenia upadłością i ponadprzeciętną liczbę pracujących,

- w produkcji jedynie w 2 działach PKD (produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń oraz produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych) zaobserwowano ponadprzeciętną wartość obu miar we wszystkich klasach wielkości przedsiębiorstw,
- w usługach w 1 dziale PKD (roboty związane z budową obiektów inżynierii wodnej i lądowej) zaobserwowano ponadprzeciętne wartości obu miar w podmiotach wszystkich klas wielkości.

Tabela 9. Lista rankingowa działów PKD według stopnia zagrożenia upadłością, liczby pracujących oraz miary MSO w I p. 2013 r. według klas ich wielkości

DZIAŁ PKD	OGÓŁEM	MAŁE	ŚREDNIE	DUŻE
DZIAŁALNOŚĆ PRODUKCYJNA				
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	✓	✓	✓	✓
05 WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)	✓			✓
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	✓	✓	✓	✓
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	✓			✓
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	✓	✓	✓	
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY		✓		
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH			✓	
DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA				
47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	✓	✓	✓	
DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA				
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	✓	✓	✓	✓
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	✓			✓
53 DZIAŁALNOŚĆ POCZTOWA I KURIERSKA	✓			
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW	✓	✓	✓	
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	✓			✓
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	✓			
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA		✓		

68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU
NIERUCHOMOŚCI

✓

61 TELEKOMUNIKACJA

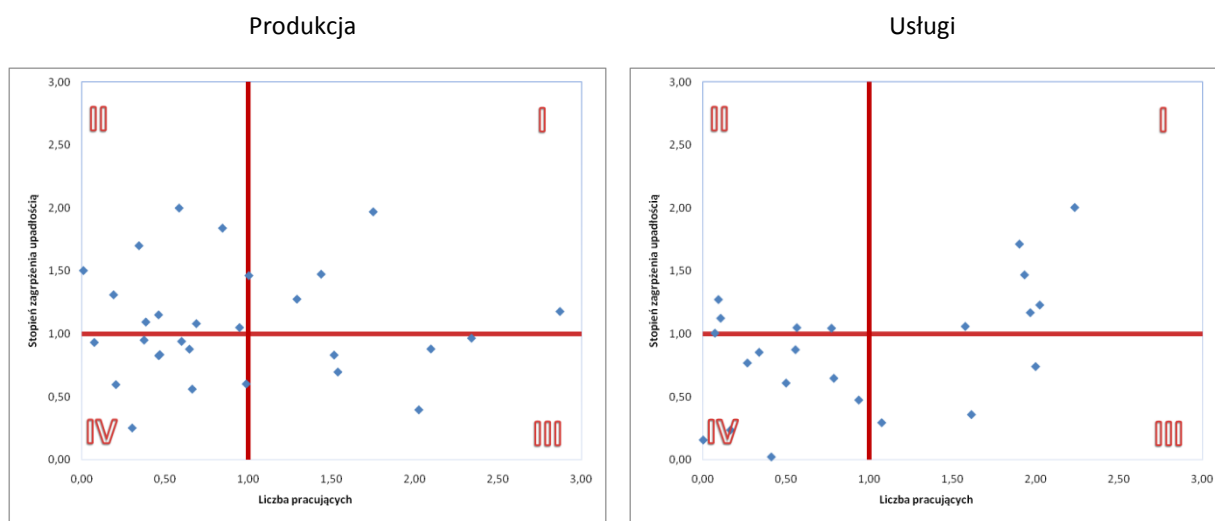
✓

80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRO-
NIARSKA

✓

Źródło: Raport Mikro.

Tabela 10. Działy PKD działalności produkcyjnej i usługowej według stopnia zagrożenia upadłością i liczby pracujących w I p. 2013 r. (osie o współrzędnych 1 oznaczają, że dział charakteryzuje się przeciętną wskaźnika dla danego rodzaju działalności)

Źródło: Raport Mikro.

W ramach rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej przedsiębiorstw (grup przedsiębiorstw) analiza zmian stopnia zagrożenia upadłością w okresie I p. 2012 r. i I p. 2013 r. pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

dla przedsiębiorstw produkcyjnych:

- w 17 działach PKD zakwalifikowanych do działalności produkcyjnej odnotowano wzrost r/r stopnia zagrożenia upadłością. Uwzględniając dodatkowo klasy wielkości w podmiotach małych wzrost zagrożenia upadłością wystąpił w 12 działach PKD, w średnich w 12, a w dużych w 13,
- ponadprzeciętny stopień zagrożenia upadłością dla podmiotów produkcyjnych ogółem zaobserwowano w 16 działach PKD, natomiast w podmiotach małych w 15, w średnich w 18, a w dużych w 15 działach PKD,

dla przedsiębiorstw handlowych:

- w 2 działach PKD odnotowano wzrost r/r stopnia zagrożenia upadłością, przy czym w podmiotach małych w 2 działach PKD, w średnich w 2 i w dużych w 2 działach PKD,

- ponadprzeciętny stopień zagrożenia upadłością w podmiotach handlowych ogółem zaobserwowano w 2 działach PKD, natomiast według klas wielkości w pomiotach małych w 2 działach PKD, w średnich w 2 działach, a w dużych w 1 dziale PKD,

dla przedsiębiorstw usługowych:

- w 18 działach PKD zaobserwowano wzrost r/r stopnia zagrożenia upadłością, a uwzględniając klasy wielkości, w podmiotach małych w 14 działach PKD, w średnich w 13 działach PKD i w dużych w 14 działach PKD,
- ponadprzeciętny stopień zagrożenia upadłością dla podmiotów usługowych ogółem zaobserwowano w 13 działach, natomiast według klas wielkości, w małych pomiotach w 12, w średnich w 7, a w dużych w 12 działach PKD.

5.2 Zagrożenie upadłością w przekroju regionalnym

Stopień zagrożenia upadłością w ujęciu regionalnym, oszacowany w I p. 2013 r. dla przedsiębiorstw ogółem wzrósł w porównaniu do I p. 2012 r. w 10 województwach. Najwyższy stopień zagrożenia upadłością wystąpił w woj. dolnośląskim, świętokrzyskim oraz lubelskim. Największą dynamikę wzrostu stopnia zagrożenia upadłością zaobserwowano w woj. dolnośląskim, pomorskim i świętokrzyskim. Największe zmniejszenie stopnia zagrożenia upadłością wystąpiło w woj. lubuskim, podlaskim i zachodniopomorskim. W 6 województwach wystąpił stopień zagrożenia upadłością powyżej wartości średniej dla przedsiębiorstw ogółem (w I p. 2012 roku w 7 województwach).

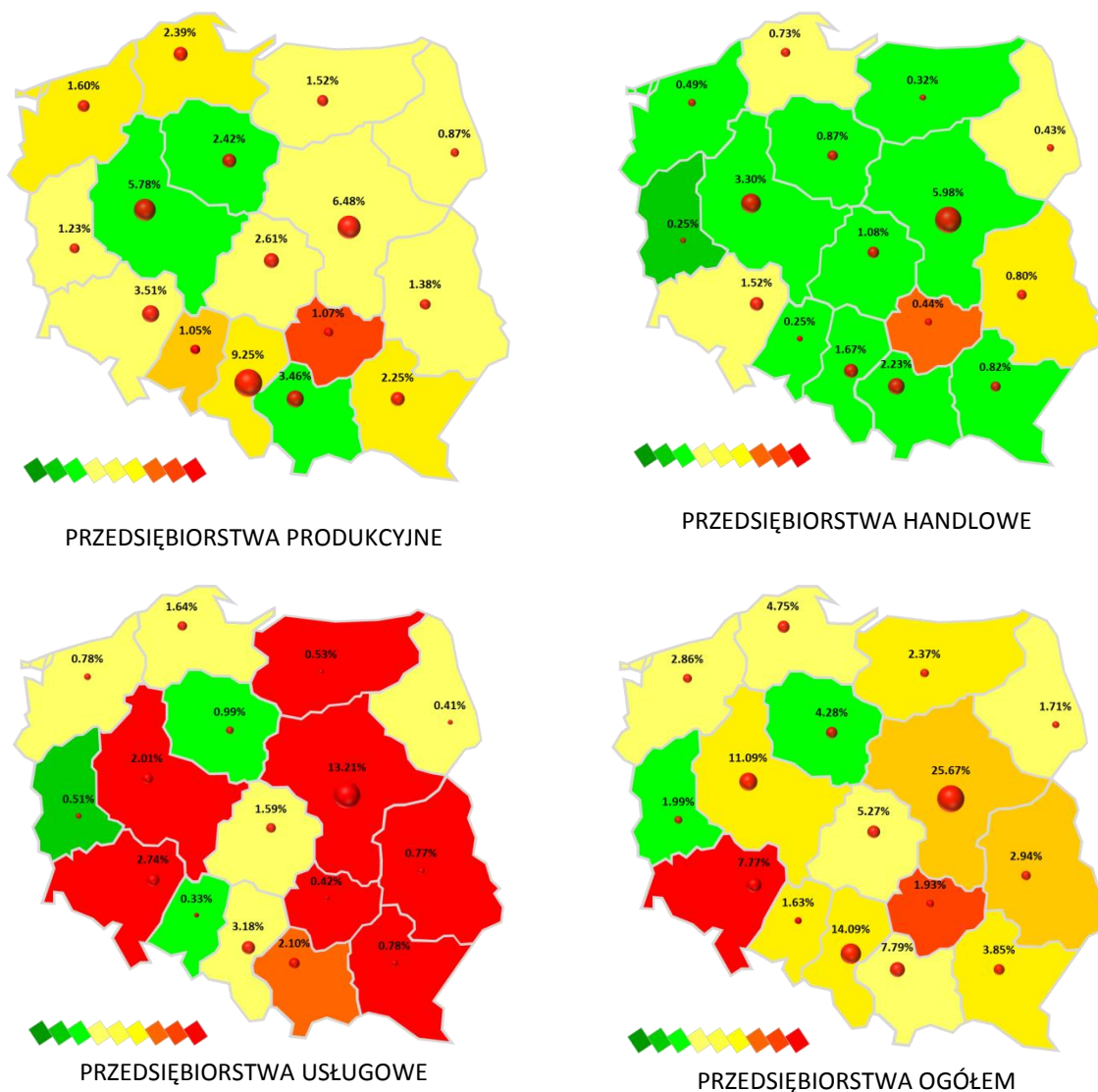
Dla przedsiębiorstw produkcyjnych w 7 województwach odnotowano wzrost stopnia zagrożenia upadłością. Najwyższy stopień zagrożenia upadłością odnotowano w woj. świętokrzyskim, opolskim i śląskim. Największą dynamikę wzrostu stopnia zagrożenia upadłością zaobserwowano w woj. opolskim, świętokrzyskim oraz małopolskim. Największe zmniejszenie stopnia zagrożenia wystąpiło w woj. warmińsko-mazurskim, podlaskim i lubuskim. W 6 województwach wystąpił stopień zagrożenia upadłością powyżej wartości średniej dla przedsiębiorstw produkcyjnych (w I p. 2012 r. w 8 województwach).

Dla przedsiębiorstw handlowych w 8 województwach nastąpił wzrost stopnia zagrożenia upadłością. Najwyższy stopień zagrożenia upadłością odnotowano w woj. świętokrzyskim i lubelskim. Największą dynamikę wzrostu stopnia zagrożenia upadłością zaobserwowano w woj. wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i lubelskim. Największe zmniejszenie stopnia zagrożenia wystąpiło w woj. lubuskim, zachodniopomorskim i pomorskim. W 7 województwach wystąpił stopień zagrożenia upadłością powyżej wartości średniej dla przedsiębiorstw handlowych (w I p. 2012 r. w 6 województwach).

Dla przedsiębiorstw usługowych w 11 województwach nastąpił wzrost stopnia zagrożenia upadłością. Najwyższy stopień zagrożenia upadłością odnotowano w woj. dolnośląskim, wielkopolskim i lubelskim. Największą dynamikę wzrostu stopnia zagrożenia upadłością zaobserwowano w woj. pomorskim, dolnośląskim, warmińsko-mazurskim. Największe zmniejszenie

szczenie stopnia zagrożenia wystąpiło w woj. lubuskim, opolskim i podlaskim. W I p. 2013 r. w 8 województwach wystąpił stopień zagrożenia upadłością powyżej wartości średniej dla przedsiębiorstw usługowych (w I p. 2012 r. w 9 województwach).

Mapa 1. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw oraz liczby pracujących w Polsce w I p. 2013 r. według rodzaju działalności. Wielkość koła odpowiada podanej wartości udziału w liczbie pracujących – ULP

Źródło: Raport Mikro.

5.3 Top 10

Na podstawie analizy wyników stopnia zagrożenia upadłością według działów PKD, dokonano wskazania tych obszarów, które charakteryzują się najwyższym poziomem zagrożenia oraz dynamiką zmian. Do wyboru działów PKD posłużono się miarą MSO obejmującą ocenę dwóch kategorii – relacji stopnia zagrożenia upadłością i liczby pracujących w danym dziale PKD względem średniej dla rodzaju działalności, do której został zakwalifikowany przedmiotowy dział PKD.

Jako działy wymagające szczególnej uwagi wybrano te, które zostały zakwalifikowane do wzorca I, czyli cechujące się stopniem zagrożenia upadłością powyżej wartości dla rodzaju działalności oraz w których liczba pracujących była na poziomie ponadprzeciętnym.

Tabela 11. Wybrane obszary zagrożenia upadłością (działy PKD) w okresie I p. 2012 – I p. 2013 r.

Działy PKD	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013
PRZEDSIĘBIORSTWA PRODUKCYJNE			
05 WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)	√	√	√
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	x	x	√
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	x	√	√
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	√	√	√
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	x	x	√
PRZEDSIĘBIORSTWA HANDLOWE			
47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	√	√	√
PRZEDSIĘBIORSTWA USŁUGOWE			
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	√	√	√
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	√	√	√
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	x	√	√
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	x	√	√
53 DZIAŁALNOŚĆ POCZTOWA I KURIERSKA	x	x	√
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	√	√	√

Uwagi: x – nie wystąpił w danym okresie, √ - wystąpił w danym okresie

Źródło: Raport Mikro.

W konsekwencji, powstał zbiór liczący 10 działów PKD. Ze względu na istotność informacji dotyczącej obszarów szczególnie zagrożonych (wybranych działów PKD) przyjęto, że zbiór ten może ulegać zmianie. Każdy z wybranych działów PKD został scharakteryzowany poprzez liczbę pracujących, udział w liczbie pracujących ogółem, liczbę przedsiębiorstw, wartość sprzedaży, aktywów oraz kapitału własnego. Zaprezentowano i omówiono następnie kształtowanie się stopnia zagrożenia upadłością w analizowanym okresie, a także oszacowane

prognozy stopnia zagrożenia upadłością, z uwzględnieniem zmian wartości zmiennych opisujących to zagrożenie oraz ich wartości prognozowanych (produktywność, zadłużenie krótkoterminowe, samofinansowanie, rentowność operacyjna aktywów) oraz dodatkowo, z wykorzystaniem miary długości cyklu krążenia gotówki i jej składowych (cyklu zapasów, należności i zobowiązań), a także płynności bieżącej.

Spośród wskazanych w II p. 2012 r. działów PKD, jako szczególnie zagrożonych upadłością – 9 działów PKD wystąpiło także w I p. 2013 r. Należą do nich: wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu); produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; produkcja urządzeń elektrycznych; handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi; roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków; roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej; roboty budowlane specjalistyczne; magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport; działalność związana z zatrudnieniem. W I p. 2013 r. wskazano dodatkowo 3 działy PKD, tj.: produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń; działalność pocztowa i kurierska.

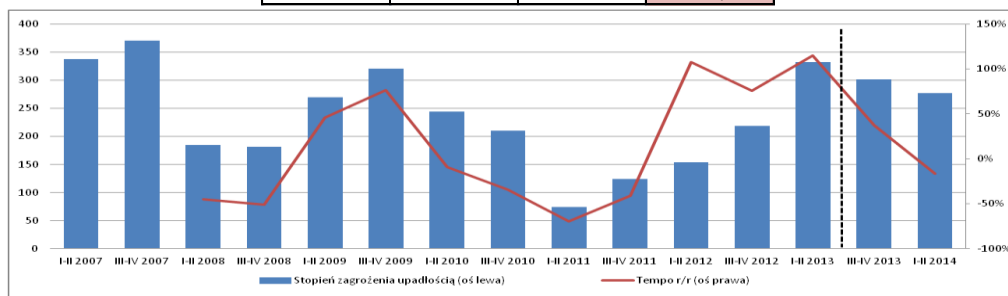
Łącznie, wśród zagrożonych obszarów działalności przedsiębiorstw w I p. 2013 r. wskazano 12 działów PKD (5 działów PKD sklasyfikowanych jako działalność produkcyjna, 1 dział PKD jako handlowa i 7 działów PKD jako usługowa), spośród których opisano 11 działów PKD.

Dział PKD: WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)

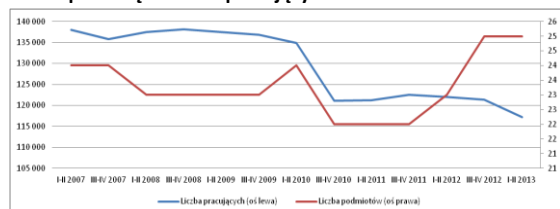
Liczba przedsiębiorstw:	25	Liczba pracujących:	117 228	Udział w liczbie pracujących:	2,41%
Przychody ze sprzedaży:	28.441,70 mln zł	Aktywa:	38 495,97 mln zł	Wartość księgowa netto:	14 021,84 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

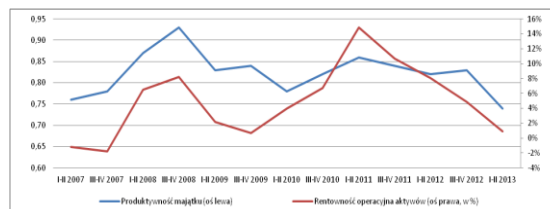
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
154	219	332	115,18%

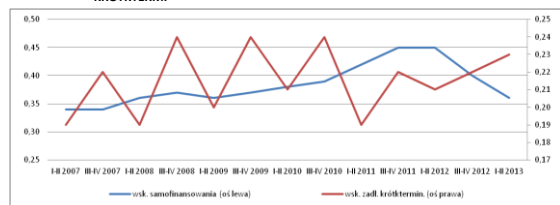
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

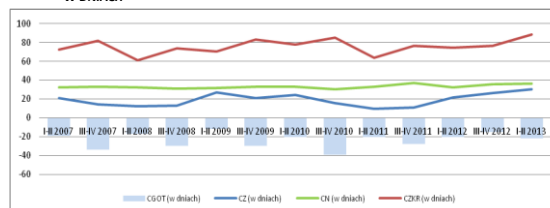
PM i ROOA

WSF i WZ

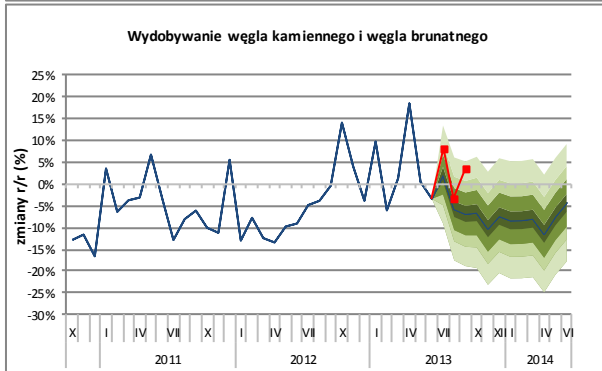
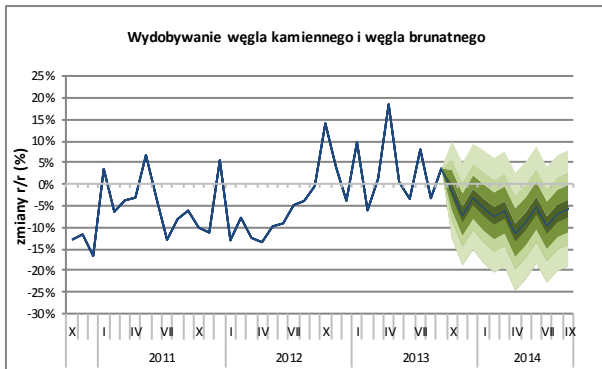
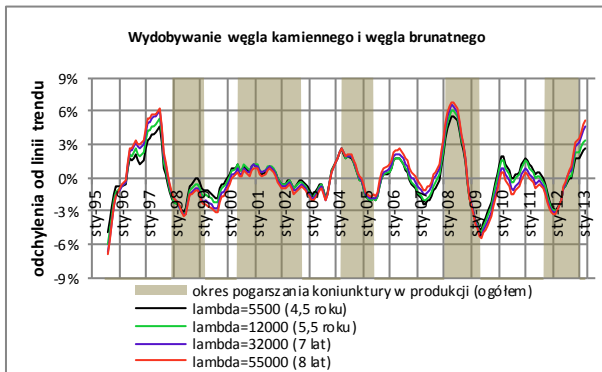
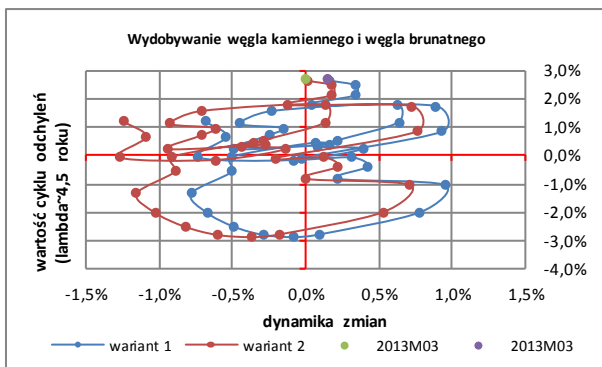

CGOT W DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje znaczny wzrost stopnia zagrożenia (+115,18% r/r) ze 154 w I p. 2012 r. do 332 w I p. 2013 r. Prognoza wskazuje na zmniejszenie się poziomu stopnia zagrożenia w II p. 2013 r. i I p. 2014 r. (301, 277). Liczba przedsiębiorstw wzrosła o 2 podmioty w ciągu roku, przy zmniejszeniu liczby pracujących (-3,94% r/r, tj. 4.808 pracujących). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie: produktywności majątku (-9,76% r/r), rentowności operacyjnej aktywów (-88,91% r/r), stopnia samofinansowania (-20,00% r/r) oraz płynności bieżącej (-12,93% r/r – do poziomu 1,01 wobec średniej w produkcji 1,47). Odnotowano także wzrost r/r zadłużenia krótkoterminowego (+9,52% r/r). Czas oczekiwania na gotówkę (CGOT_{dni}) nieznacznie skrócił się (-6,04% r/r) w wyniku wydłużenia cyklu zapasów w dniach (+39,18% r/r) i cyklu należności (+12,44% r/r), co skompensowane zostało wydłużeniem terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+18,56% r/r).

Zegary cyklu charakteryzują się umiarkowaną czytelnością (ze względu na duże rozproszenie punktów), co uniemożliwia zidentyfikowanie regularnego kształtu. Analiza położenia ostatnich punktów z cyklu odchyień (wartości dodatnie z wyraźną tendencją do wzrostu) wskazują na poprawę koniunktury w tym dziale produkcji (w odniesieniu do wyników poprzedniego raportu). Niska wartość próbkowego współczynnika korelacji (w dalszym ciągu poniżej 0,5) świadczy o niewielkiej synchronizacji cyklu odchyień tej zmiennej z cyklem odchyień produkcji ogółem. Sugeruje to niewielki udział wahań cyklicznych (utożsamianych ze zmianą koniunktury) w tej zmiennej.

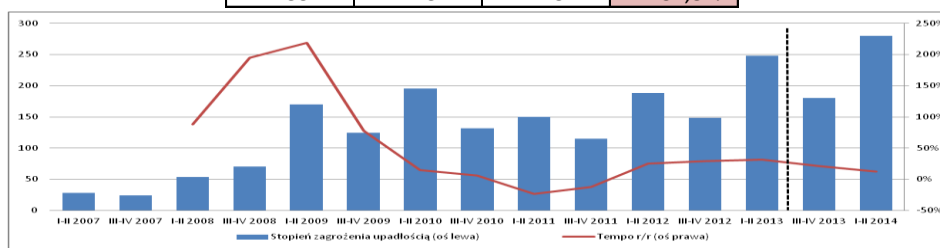
Rozkłady predyktywne koncentrują większość masy prawdopodobieństwa dla wartości ujemnych tempa zmian produkcji r/r . Do końca horyzontu prognozy mediany rozkładów predyktywnych wskazują na spadek produkcji. Prawdopodobieństwo wzrostu produkcji nie przekracza 0,2 w całym horyzoncie. Nie należy się spodziewać poprawy sytuacji w rozważanym dziale w całym horyzoncie prognozy.

Dział PKD: PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH

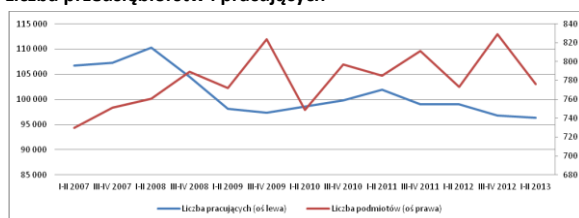
Liczba przedsiębiorstw:	776	Liczba pracujących:	96 296	Udział w liczbie pracujących:	1,98%
Przychody ze sprzedaży:	36 127,82 mln zł	Aktywa:	48 042,50 mln zł	Wartość księgowa netto:	26 060,48 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

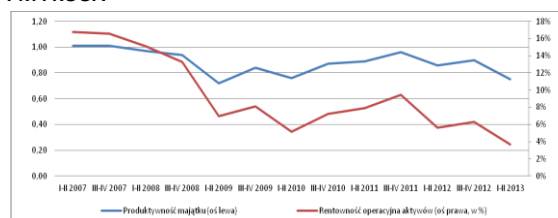
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
188	148	248	31,81%

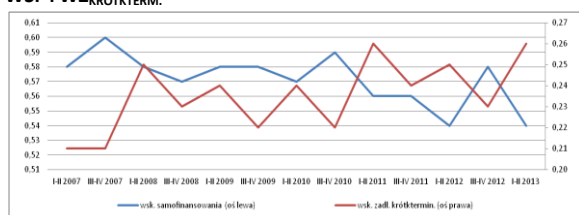
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

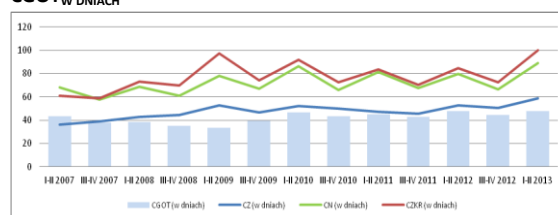
PM i ROOA

WSF i WZ KRÓTKOTERM.

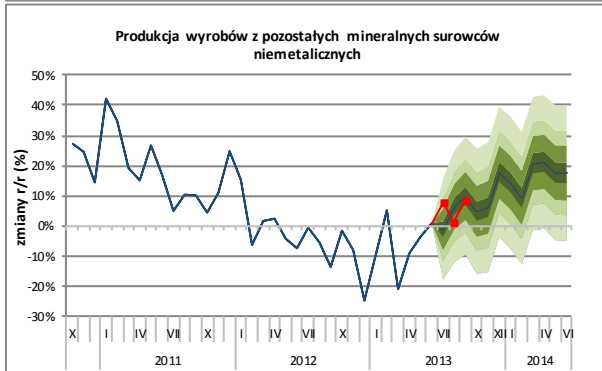
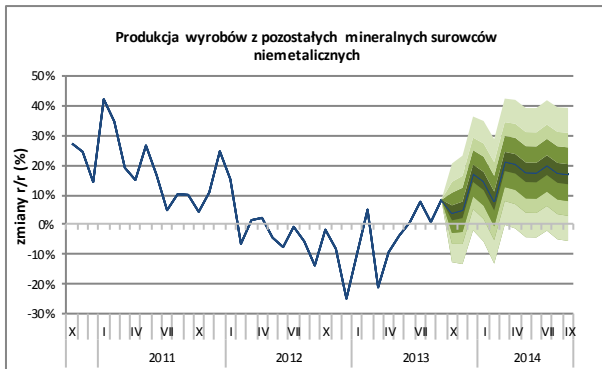
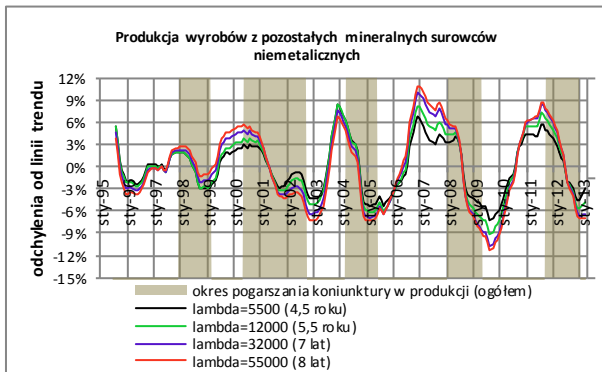
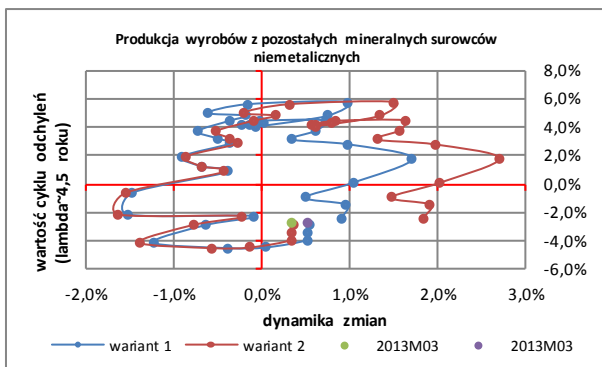

CGOT W DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje wzrost r/r stopnia zagrożenia upadłością (+31,81% r/r) ze 188 w I p. 2012 r. do 248 w I p. 2013 r. Prognoza wskazuje na wzrost stopnia zagrożenia w II p. 2013 r. (180) i w I p. 2014 r. (280), co oznacza niekorzystną tendencję i wymaga obserwacji. Liczba przedsiębiorstw nieznacznie wzrosła r/r o 3 podmioty (0,99% r/r), przy zmniejszeniu liczby pracujących (-2,71% r/r, tj. 2.679 pracujących). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie: produktywności majątku (-12,79% r/r), rentowności operacyjnej aktywów (-35,05% r/r) i płynności bieżącej (-5,16% r/r – do poziomu 1,47). Odnotowano nieznaczny wzrost zadłużenia krótkoterminowego (+4,00% r/r). Czas oczekiwania na gotówkę nie uległ istotnym zmianom (-0,62% r/r) – wydłużeniu uległy cykl zapasów (+11,04% r/r) i cykl należności (+11,51% r/r), co skompensowane zostało wydłużeniem terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+18,05% r/r).

Ostatnie punkty zegara przechodzą do czwartej ćwiartki układu współrzędnych (w nawiązaniu do wyników poprzedniego raportu), co wskazuje na wyhamowanie tendencji do pogarszania koniunktury i wejście w okolice dolnego punktu zwrotnego omawianego cyklu. Potwierdza to również analiza cykli odchylenia tej zmiennej. Współczynnik korelacji na niezmiennym poziomie ok. 0,84 wskazuje na wysoki stopień zbieżności cyklu odchylenia tej zmiennej względem cyklu odchylenia produkcji ogółem. Brak wyraźnych oznak wyprzedzania bądź opóźnienia faz tych cykli względem siebie. Cykl odchylenia charakteryzuje się wysokim procentowym odchyleniem od ścieżki długookresowego trendu, które sięga w rozważanym okresie nawet ok. 10%.

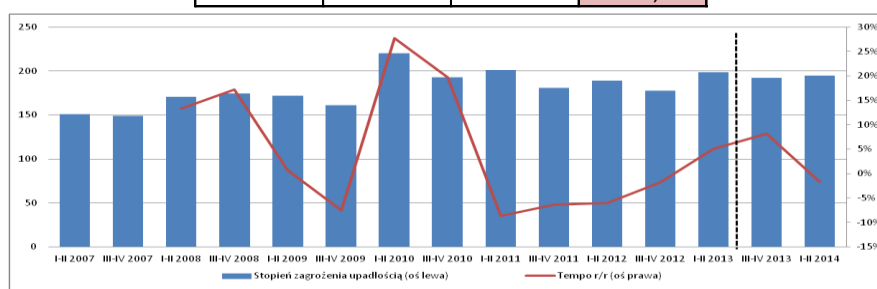
Tendencje centralne rozkładów predykcyjnych nie wskazują na spadek produkcji w rozważanym horyzoncie prognozy. Zmienność parametrów położenia rozkładów predykcyjnych, jak również rozproszenie wskazuje na dużą niepewność co do tendencji rozwojowych. Nowe obserwacje nie zmodyfikowały przebiegu median predykcyjnych, które wskazują na możliwość silnego ożywienia w dziale w roku 2014.

Dział PKD: PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ

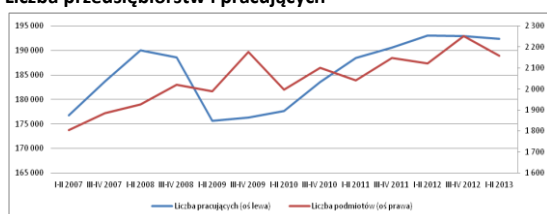
Liczba przedsiębiorstw:	2 158	Liczba pracujących:	192 356	Udział w liczbie pracujących:	3,96%
Przychody ze sprzedaży:	62 591,48 mln zł	Aktywa:	55 124,15 mln zł	Wartość księgowa netto:	26 633,69 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

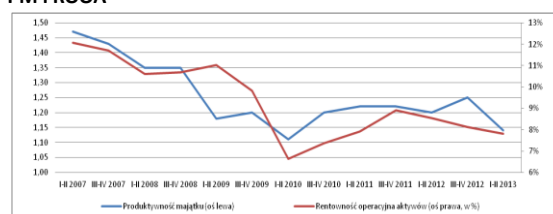
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
189	177	198	5,06%

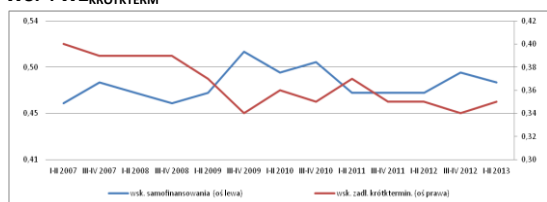
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

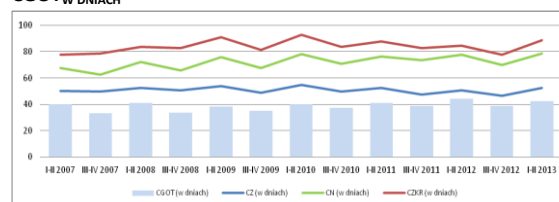
PM i ROOA

WSF i WZ

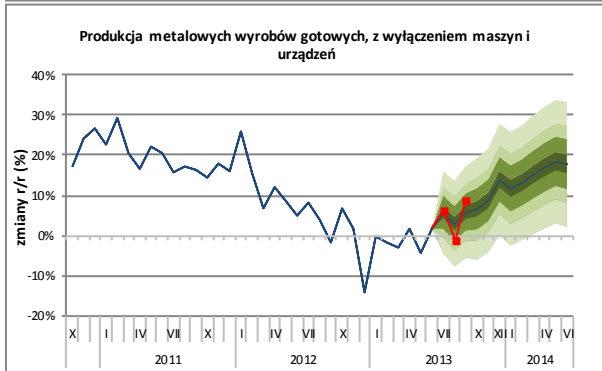
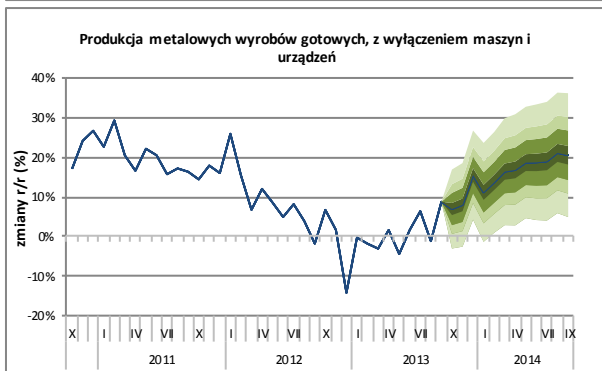
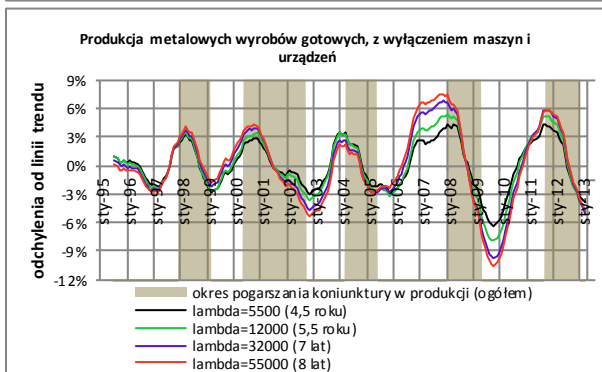
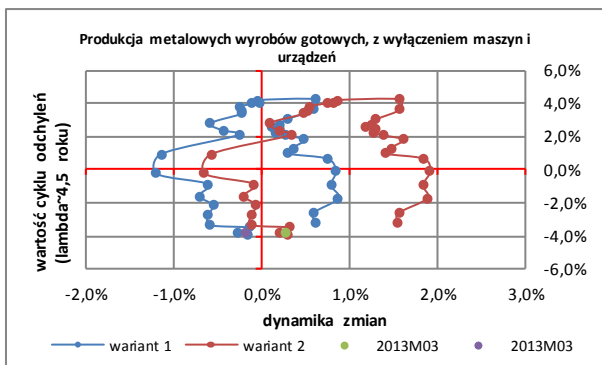

CGOT w DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje nieznaczny wzrost stopnia zagrożenia (+5,06% r/r) ze 189 w I p. 2012 r. do 198 w I p. 2013 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na wzrost i utrzymanie się obecnego stopnia zagrożenia w II p. 2013 r. i I p. 2014 r. (192, 195), co wymaga obserwacji. Liczba przedsiębiorstw wzrosła (+1,74% r/r, tj. 37 podmiotów), przy zmniejszeniu liczby pracujących (-0,38% r/r, tj. 726 pracujących). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie: produktywności majątku (-5,00% r/r), rentowności operacyjnej aktywów (-8,45% r/r) i płynności bieżącej (-2,07% r/r – do poziomu 1,42 wobec średniej w produkcji 1,47). Czas oczekiwania na gotówkę uległ nieznacznemu skróceniu (-3,84% r/r) głównie w wyniku wydłużenia cyklu zapasów (+3,85% r/r) i terminów spływu należności (+0,69% r/r), co częściowo skompensowało wydłużenie terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+4,94% r/r) – brak istotnych zmian.

Ostatnie punkty zegara w wariacie klasycznym znajdują się nadal w trzeciej ćwiartce układu współrzędnych, zaś wartości wyodrębnionych cykli odchyień przyjmują coraz niższe wartości, co wskazuje na pozostawanie (w nawiązaniu do wyników poprzedniego raportu) w fazie niepomyślnej koniunktury. Obecna sytuacja wskazuje jednak na możliwość wejścia w okolice dolnego punktu zwrotnego cyklu odchyień tej zmiennej (ostatnie punkty zegara zbliżają się do czwartej ćwiartki układu współrzędnych). Współczynnik korelacji na poziomie ok. 0,89 wskazuje na wysoki stopień synchronizacji cyklu odchyień tej zmiennej z cyklem odchyień produkcji ogółem. Amplituda wahań omawianego cyklu na poziomie ok. 6-9%.

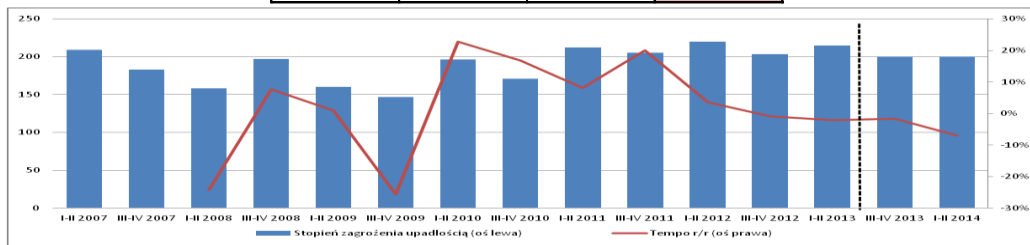
Rozkłady predyktywne wskazują na ożywienie w tym dziale w całym horyzoncie. Spadek produkcji jest mało prawdopodobny. Na początku roku 2014, zgodnie z medianami predyktywnymi, należy spodziewać się wzrostu produkcji na poziomie wyższym niż 10% r/r, zaś w listopadzie 2014 roku tempo zmian produkcji osiągnąć powinno wartość 20% r/r.

Dział PKD: PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH

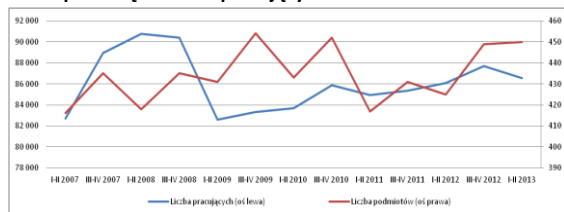
Liczba przedsiębiorstw:	450	Liczba pracujących:	86 555	Udział w liczbie pracujących:	1,78%
Przychody ze sprzedaży:	46 720,62 mln zł	Aktywa:	33 030,74 mln zł	Wartość księgowa netto:	15 173,67 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

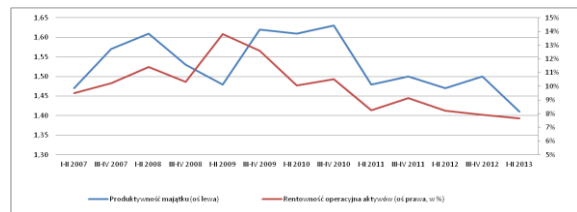
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
220	204	215	-2,15%

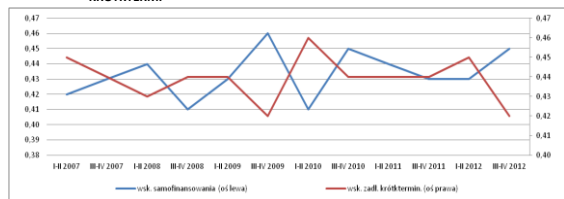
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

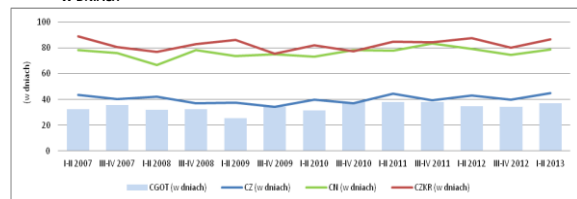
PM i ROOA

WSF i WZ

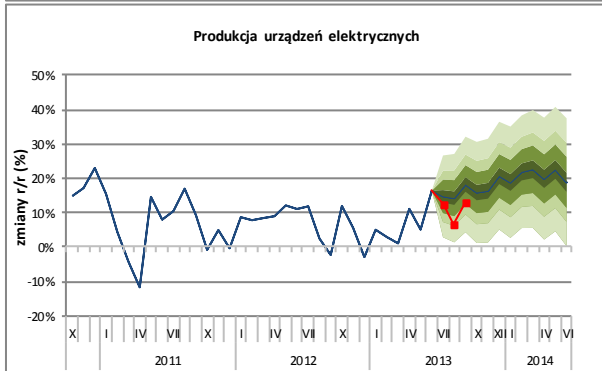
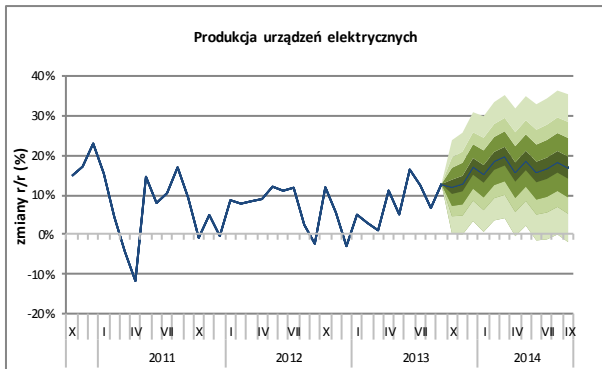
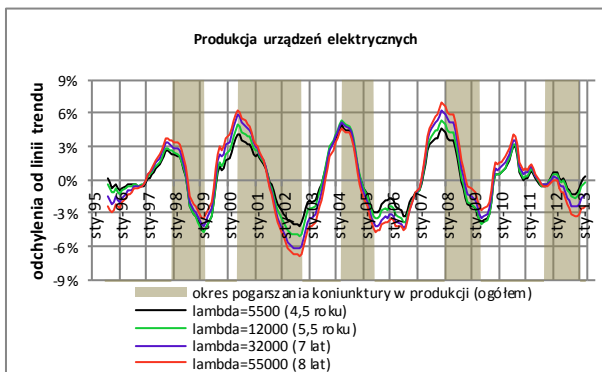
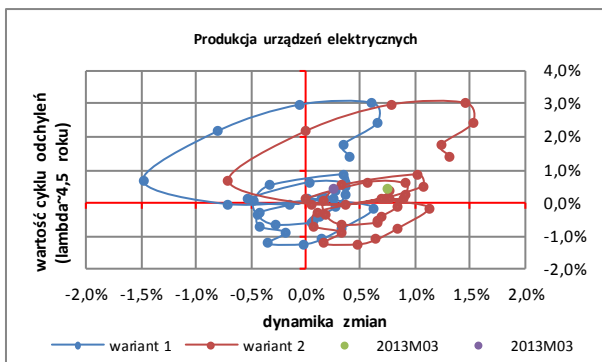

CGOT w DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje nieznaczne zmniejszenie stopnia zagrożenia (-2,15% r/r) z 220 w I p. 2012 r. do 215 w I p. 2013 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na utrzymanie się obecnego poziomu stopnia zagrożenia w II p. 2013 r. i I p. 2014 r. (200, 200). Liczba przedsiębiorstw wzrosła (+5,88% r/r, tj. 25 podmiotów) przy nieznacznym wzroście liczby pracujących (+0,53% r/r, tj. 457 pracujących). Na niewielkie zmniejszenie stopnia zagrożenia wpłynął wzrost stopnia samofinansowania (+6,98% r/r) i płynności bieżącej (+4,03% do poziomu 1,29 wobec średniej w produkcji 1,47) oraz niewielkie zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego (-4,44% r/r). Odnotowano nieznaczne zmniejszenie produktywności majątku (-4,08% r/r) i rentowności operacyjnej aktywów (-6,84% r/r). Czas oczekiwania na gotówkę nieznacznie wydłużył się (+6,38% r/r) w wyniku skrócenia terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (-0,97% r/r) i przede wszystkim – wydłużenia cyklu zapasów (+3,92% r/r), co nieznacznie zostało skompensowane niewielkim skróceniem cyklu należności (-0,40% r/r).

Analiza cykli odchylenia wskazuje na niewielkie odwrócenie tendencji do pogorszenia koniunktury w tym dziale produkcji. Zegary cyklu o niskim stopniu czytelności, ze względu na obserwowaną dużą zmienność położenia punktów na zegarze. Rozważany dział produkcji charakteryzuje się wysokim poziomem synchronizacji cyklu odchylenia produkcji z cyklem odchylenia produkcji ogółem (współczynnik korelacji na niezmiennym poziomie ok. 0,88).

Producenci urządzeń elektrycznych sformułowali jedną z korzystniejszych ocen (plus 13) ogólnego klimatu koniunktury (według badań ankietowych GUS z listopada br.) spośród ocen innych działów przetwórstwa przemysłowego.

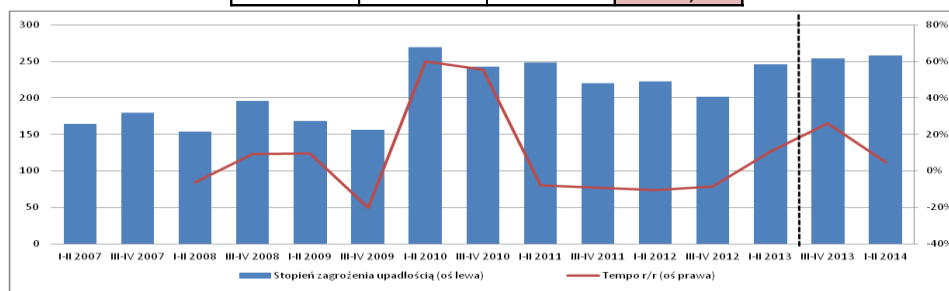
Parametry położenia rozkładów predykcyjnych wskazują na stabilny wzrost produkcji w rozważanym horyzoncie, na poziomie około 15% r/r. Dla wspólnego interwału czasowego z poprzednią prognozą rozkłady predykcyjne są bardzo podobne. Pod koniec roku 2013 tempo wzrostu produkcji powinno się stabilizować.

Dział PKD: NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ

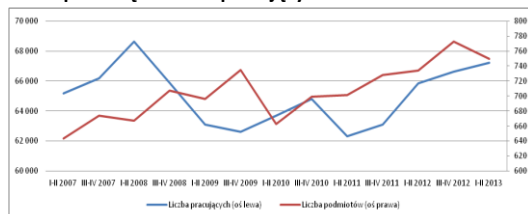
Liczba przedsiębiorstw:	750	Liczba pracujących:	67 218	Udział w liczbie pracujących:	1,38%
Przychody ze sprzedaży:	16 911,28 mln zł	Aktywa:	12 493,66 mln zł	Wartość księgowa netto:	4 791,87 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

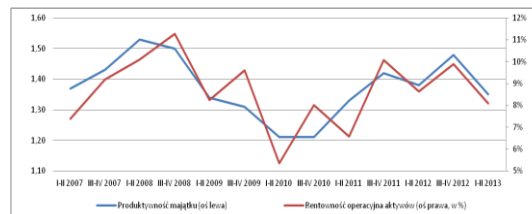
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
223	201	246	10,66%

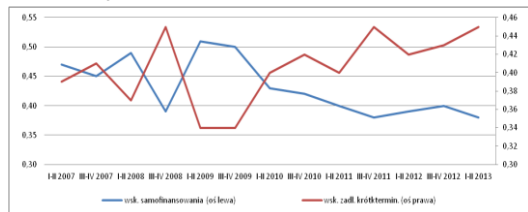
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

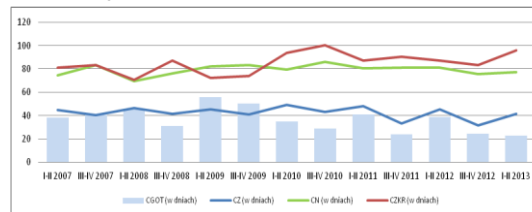
PM i ROOA

WSF i WZ_{KRÓTKOTERM.}

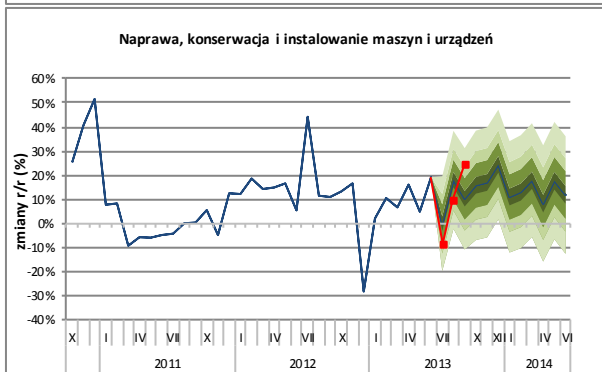
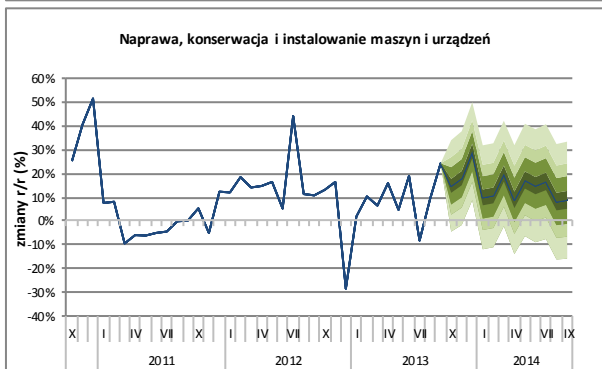
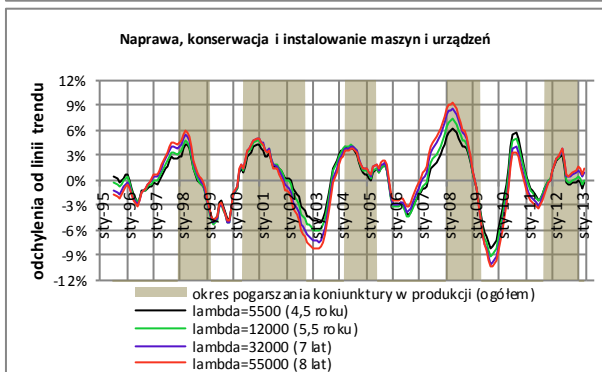
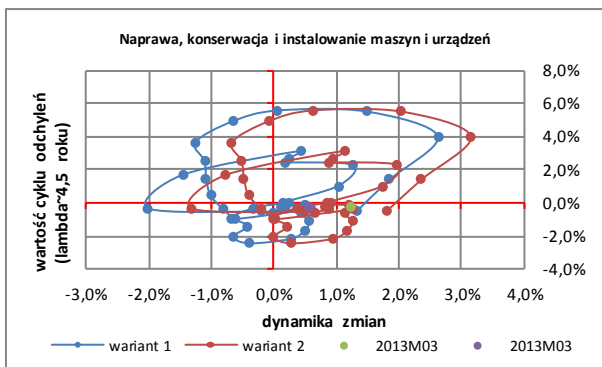

CGOT_{W DNIACH}

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje wzrost stopnia zagrożenia (+10,66% r/r) z 223 w I p. 2012 r. do 246 w I p. 2013 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na jego dalszy wzrost w II p. 2013 r. i I p. 2014 r. (254, 258). Liczba przedsiębiorstw wzrosła (+2,18% r/r, tj. o 16 podmiotów), przy wzroście liczby pracujących (+2,10% r/r, tj. 1.383 pracujących). Pomimo zmniejszenia stopnia zagrożenia w dziale PKD odnotowano zmniejszenie: produktywności majątku (-16,19% r/r) i rentowności operacyjnej aktywów (-23,68% r/r). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie produktywności majątku (-2,17% r/r), rentowności operacyjnej aktywów (-6,51% r/r), stopnia samofinansowania (-2,56% r/r) i płynności bieżącej (-7,38% r/r do 1,38 wobec średniej 1,47 w produkcji) oraz wzrost zadłużenia krótkoterminowego (+7,14% r/r). Odnotowano skrócenie czasu oczekiwania na gotówkę (-41,77% r/r) łącznie w wyniku skrócenia cyklu zapasów (-8,21% r/r) i cyklu należności (-4,98% r/r) oraz wydłużenia terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+9,76%).

Cykle odchyień wskazują nadal na neutralny stan koniunktury w tym dziale produkcji (wartości bliskie zera). Zegary cyklu o umiarkowanym stopniu czytelności. Próbkowy współczynnik korelacji pomiędzy wartościami cyklu odchyień tej zmiennej a cyklem odchyień produkcji ogółem na wysokim poziomie ok. 0,8. Amplituda wahań nie przekracza znacząco 9%.

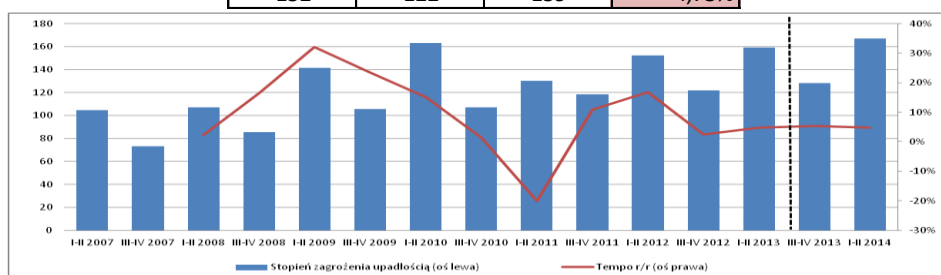
Rozkłady predykcyjne wskazują na wzrost produkcji w 2013 r., jednak silne zmiany lokalizacji tendencji centralnej rozkładów uniemożliwiają precyzyjne rozstrzygnięcie kwestii perspektyw rozwojowych w najbliższych 12 miesiącach. Prawdopodobieństwo spadku produkcji nie przekracza wartości 0,2. Z dużą zmiennością tempo zmian produkcji oscyluje wokół wartości 10% r/r.

Dział PKD: HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI

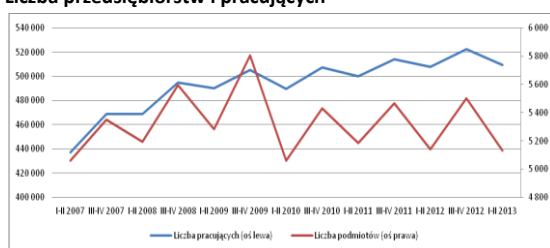
Liczba przedsiębiorstw:	5 130	Liczba pracujących:	509 423	Udział w liczbie pracujących:	10,49%
Przychody ze sprzedaży:	253 904,60 mln zł	Aktywa:	111 190,59 mln zł	Wartość księgowa netto:	47 688,28 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

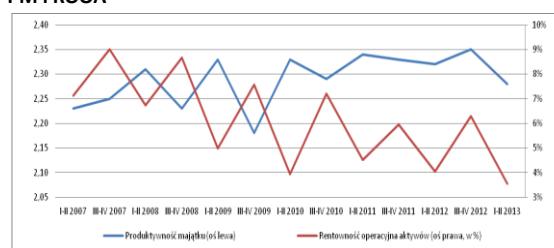
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
152	122	159	4,73%

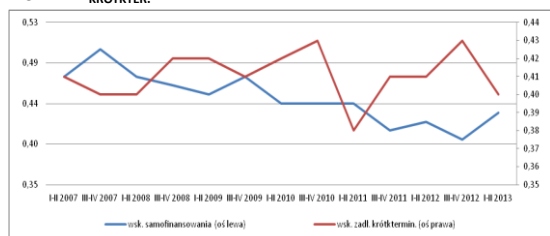
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

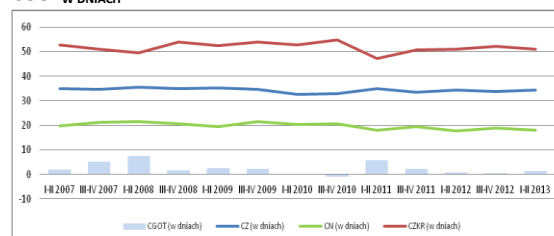
PM i ROOA

WSF i WZ

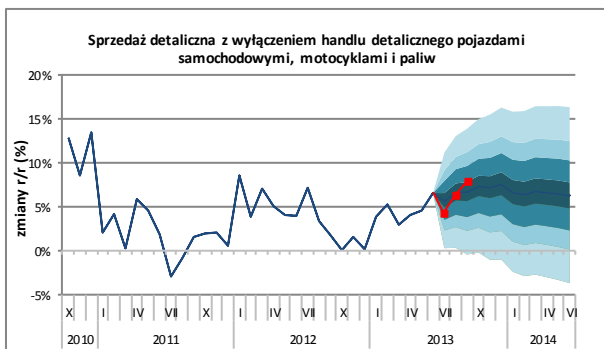
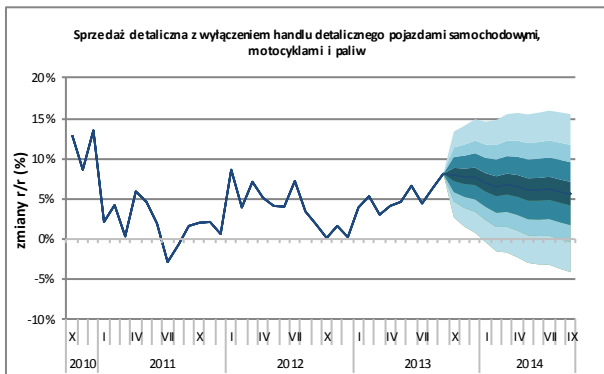
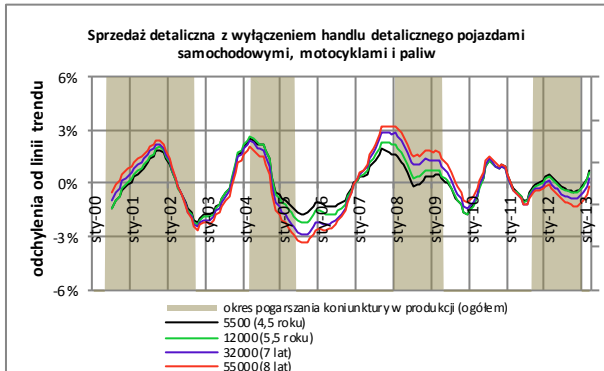
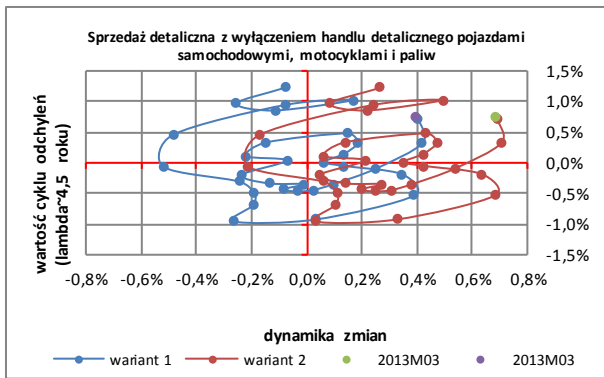

CGOT w DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje nieznaczny wzrost stopnia zagrożenia (+4,73% r/r) do 159 w I p. 2013 r. wobec 152 w I p. 2012 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na dalszy wzrost stopnia zagrożenia upadłością w II p. 2013 r. (128) i w I p. 2014 r. (167). Liczba przedsiębiorstw zmalała (-0,18% r/r, tj. 9 podmiotów), przy wzroście liczby pracujących (+0,27% r/r, tj. 1.361 pracujących). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie: produktywności majątku (-1,72% r/r) i rentowności operacyjnej aktywów (-12,52% r/r). Płynność bieżąca pozostała bez zmian (na poziomie 1,04 wobec średniej w branży 1,30). Odnotowano niewielkie zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego (-2,44% r/r). Czas oczekiwania na gotówkę wydłużył się (+45,84% r/r – do 2 dni) głównie w wyniku wydłużenia cyklu zapasów (+0,68% r/r) i cyklu należności (+0,65% r/r) i jednoczesnego niewielkiego skrócenia cyklu zobowiązań krótkoterminowych (-0,15% r/r).

Ostatnie wartości cyklu odchylenia kontynuują oscylację w okolicy zera, co w dalszym ciągu wskazuje na neutralny stan koniunktury, z tendencją do niewielkiej poprawy (biorąc pod uwagę bieżące wyniki analiz). Zegar cyklu charakteryzuje się słabym stopniem czytelności ze względu na duże rozproszenie punktów na zegarze cyklu. Próbkowy współczynnik korelacji cyklu odchylenia z cyklem produkcji (wynoszący ok. 0,61) wskazuje w dalszym ciągu na ok. 2-3-miesięczne opóźnienie cyklu odchylenia tej zmiennej względem cyklu odchylenia produkcji ogółem. Niska amplituda wahań cyklicznych (ok. 3%).

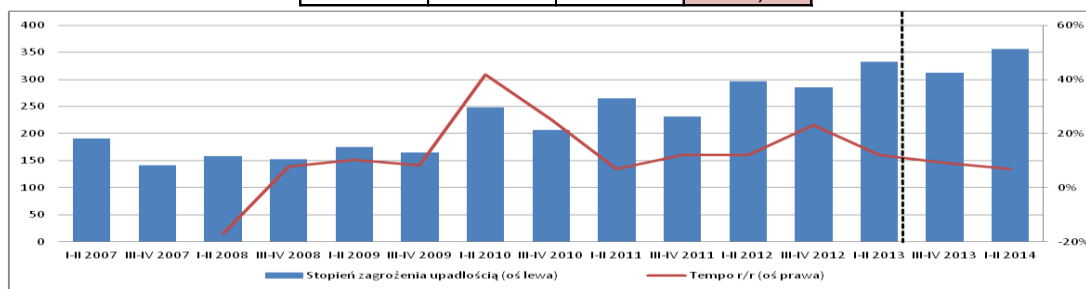
Mediany rozkładów predykcyjnych są w całym horyzoncie prognozy skupione wokół wartości 7% r/r. Rozproszenie rozkładów predykcyjnych silnie narasta na początku horyzontu i pozostaje stabilne do końca okresu prognostycznego i bardzo duże. Prawdopodobieństwo spadku sprzedaży nie przekracza wartości 0,2 w rozważanych horyzoncie.

Dział PKD: ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW

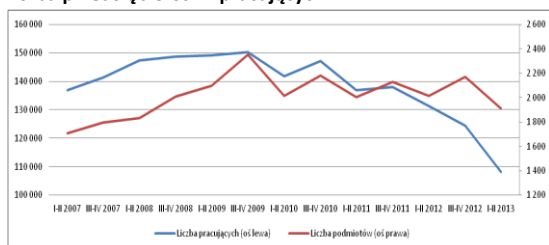
Liczba przedsiębiorstw:	1 909	Liczba pracujących:	108 079	Udział w liczbie pracujących:	2,23%
Przychody ze sprzedaży:	40 922,50 mln zł	Aktywa:	56 803,48 mln zł	Wartość księgowa netto:	22 387,60 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

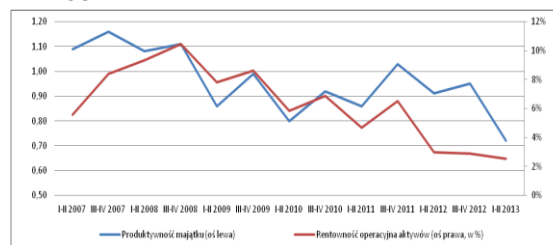
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
297	286	333	12,06%

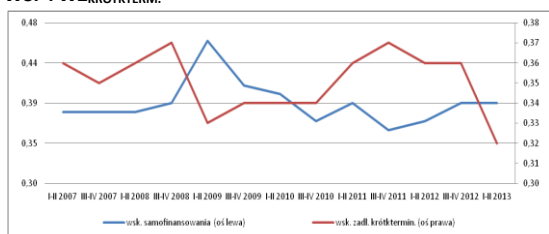
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

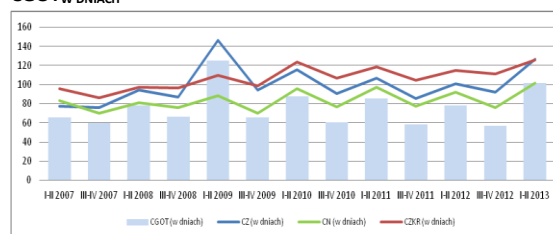
PM i ROOA

WSF i WZ_{KRÓTKIEM}

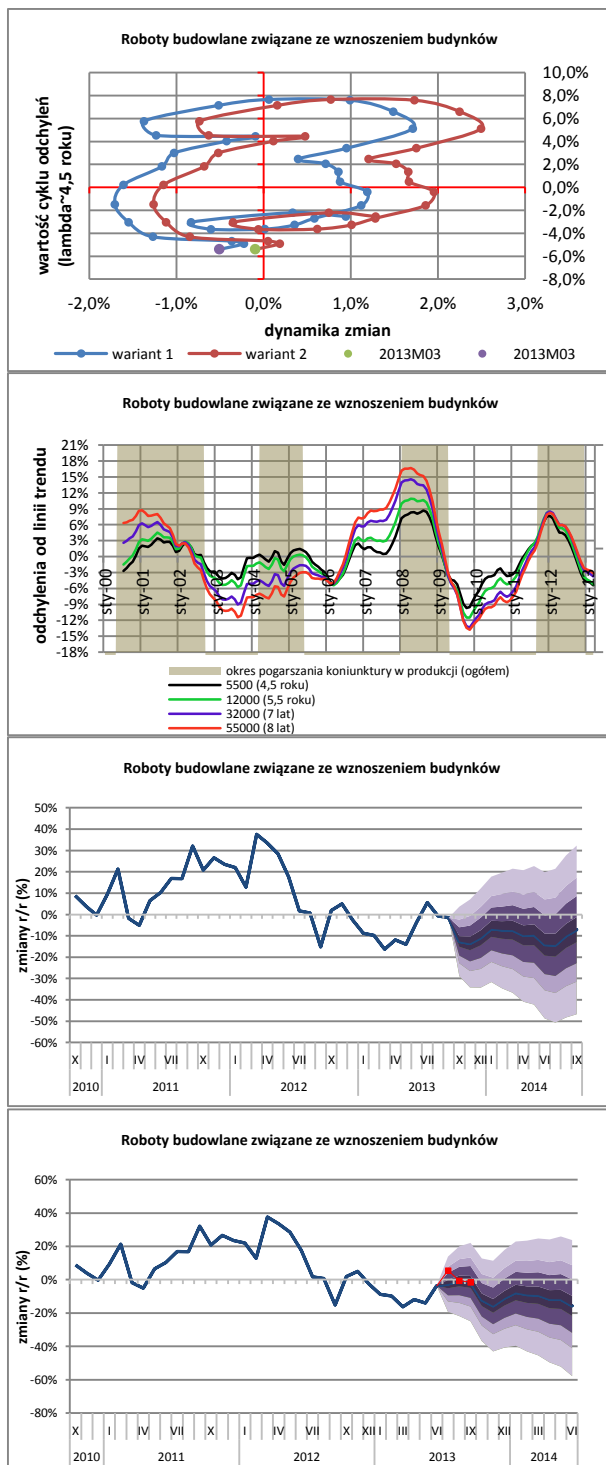

CGOT W DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje wzrost stopnia zagrożenia (+12,06% r/r) do 333 w I p. 2013 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na jego dalszy wzrost w II p. 2013 r. i I p. 2014 r. (312 i 356). Liczba przedsiębiorstw zmalała (-5,26% r/r, tj. 106 podmiotów), przy znacznym zmniejszeniu liczby pracujących (-17,67% r/r, tj. 23.202 osoby). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie: produktywności majątku (-20,88% r/r) i rentowności operacyjnej aktywów (-16,01% r/r). Odnotowano nieznaczny wzrost płynności bieżącej (+7,02% r/r) oraz zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego (-11,11% r/r). Czas oczekiwania na gotówkę wydłużył się (+30,67% r/r) do 102 dni w wyniku wydłużenia cyklu zapasów (+25,58% r/r) i cyklu należności (+10,33% r/r), co tylko nieznacznie skompensowało wydłużenie terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+9,89% r/r).

Położenie ostatnich punktów zegara oraz wyodrębnione cykle odchyień wskazują na dalsze pogorszenie koniunktury w przypadku robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków (punkty zegara kontynuują ruch w trzeciej ćwiartce układu współrzędnych, a cykl odchyień przyjmuje coraz niższe wartości). Tendencja ta jest jednak wyhamowywana (ostatnie punkty zbliżają się do osi pionowej). Wysoka amplituda wahań sięgająca nawet 15%.

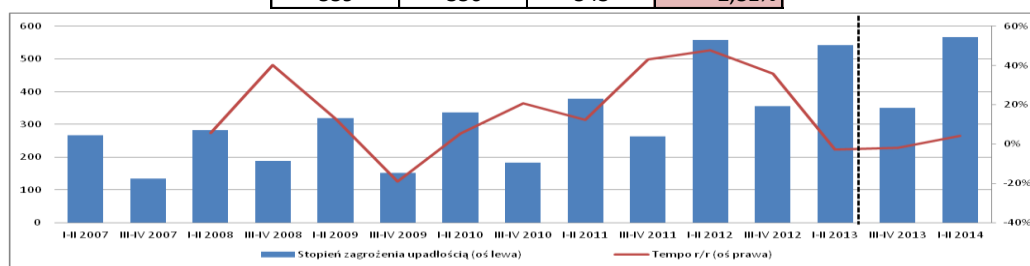
Rozproszenie rozkładów predykcyjnych dla tego działu budownictwa silnie rośnie w całym rozważanym horyzoncie prognozy. Pomimo tego, da się wyraźnie zaobserwować ogólną tendencję do pogarszania się sytuacji. Tempo zmian rozważanego wskaźnika jest z dużym prawdopodobieństwem ujemne w całym horyzoncie prognozy. Branża budowlana przeżywać będzie recesję.

Dział PKD: ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ

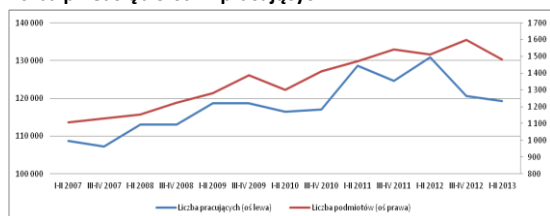
Liczba przedsiębiorstw:	1 482	Liczba pracujących:	119 293	Udział w liczbie pracujących:	2,46%
Przychody ze sprzedaży:	35 624,14 mln zł	Aktywa:	42 166,58 mln zł	Wartość księgowa netto:	9 627,57 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

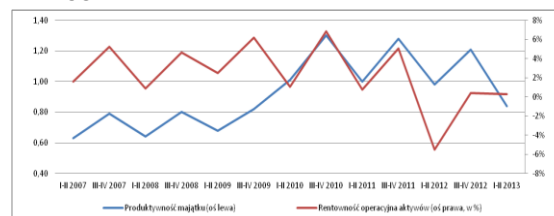
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
559	356	543	-2,81%

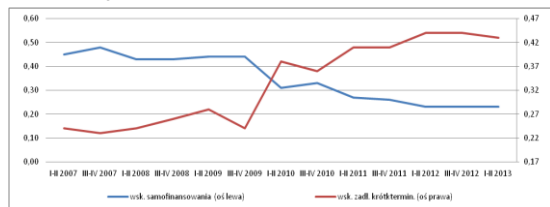
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

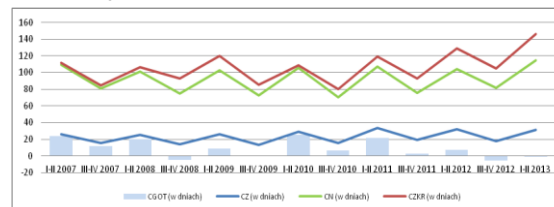
PM i ROOA

WSF i WZ_{KRÓTKTERM.}

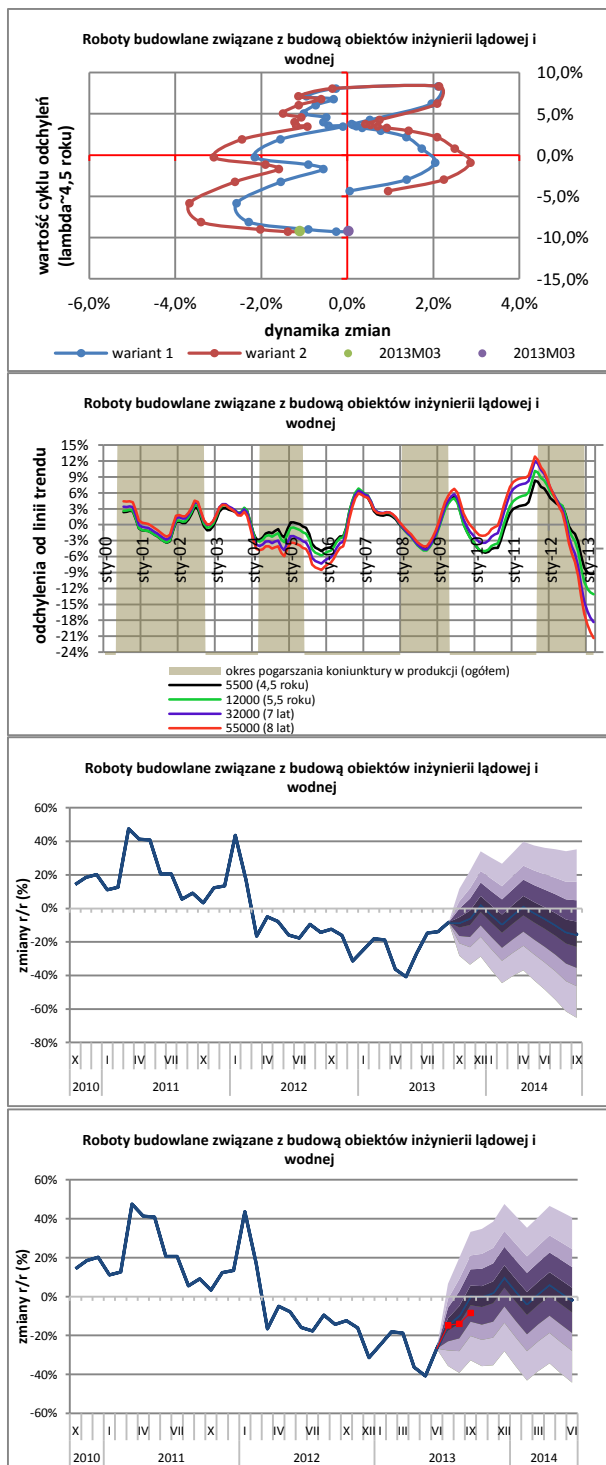

CGOT_{W DNIACH}

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje nieznaczne zmniejszenie stopnia zagrożenia (-2,81% r/r) do 543 w I p. 2013 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na jego zmniejszenie w II p. 2013 r. do 350 i wzrost w I p. 2014 r. do 566 – tendencja niekorzystna. Liczba przedsiębiorstw zmalała (-1,98% r/r, tj. 30 podmiotów), przy zmniejszeniu liczby pracujących (-8,82% r/r, tj. 11.540 pracujących). Na nieznaczne zmniejszenie stopnia zagrożenia wpłynął wzrost rentowności operacyjnej aktywów (+105% r/r), płynności bieżącej (+4,67% r/r do poziomu 1,12 wobec średniej 1,43 w usługach) i nieznaczne zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego (-2,27% r/r). Odnutowano zmniejszenie produktywności majątku (-14,29% r/r). Czas oczekiwania na gotówkę uległ znacznemu skróceniu (-100,21% r/r) w wyniku wydłużenia terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+13,71% r/r) przy niewielkim skróceniu cyklu zapasów (-0,77% r/r) i wydłużeniu terminu spływu należności (+10,39% r/r).

Bieżące wyniki wskazują na dalsze (w nawiązaniu do wyników poprzedniego raportu) pogarszanie się koniunktury w przypadku robót budowlanych związanych z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Tendencja ta jest jednak wyhamowywana (punkty te zbliżają się bowiem do osi pionowej). Brak synchronizacji cyklu odchyień tej zmiennej z cyklem odchyień produkcji ogółem. Amplituda wahań cyklu odchyień tej zmiennej na poziomie ok. 6%.

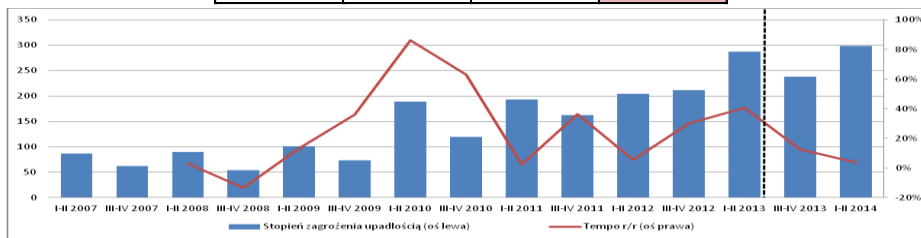
Rozkłady predykcyjne charakteryzują się w tym przypadku silną niestabilnością parametrów położenia, przy jakościowo zbliżonym rozproszeniu w całym horyzoncie. W roku 2014 ożywienie i ekspansja w branży są obarczone dużą niepewnością. Szanse na ożywienie są bowiem zbliżone do szans na dalszą recesję, zwłaszcza w drugiej połowie 2014 r.

Dział PKD: ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE

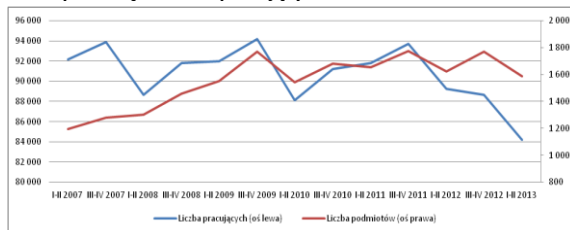
Liczba przedsiębiorstw:	1 587	Liczba pracujących:	84 166	Udział w liczbie pracujących:	1,73%
Przychody ze sprzedaży:	20 261,84 mln zł	Aktywa:	17 215,58 mln zł	Wartość księgową netto:	7 150,68 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

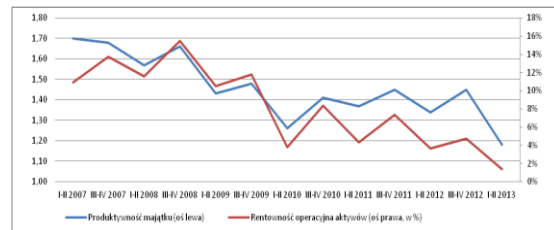
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
204	212	287	40,72%

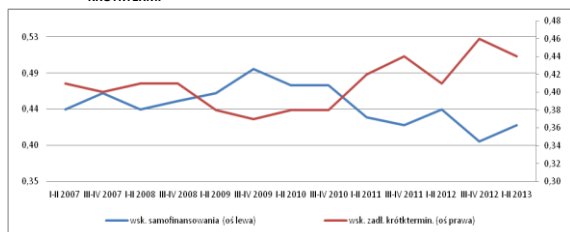
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

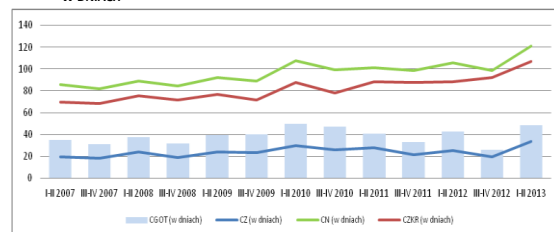
PM i ROOA

WSF i WZ_{KRÓTKTERM.}

CGOT w DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

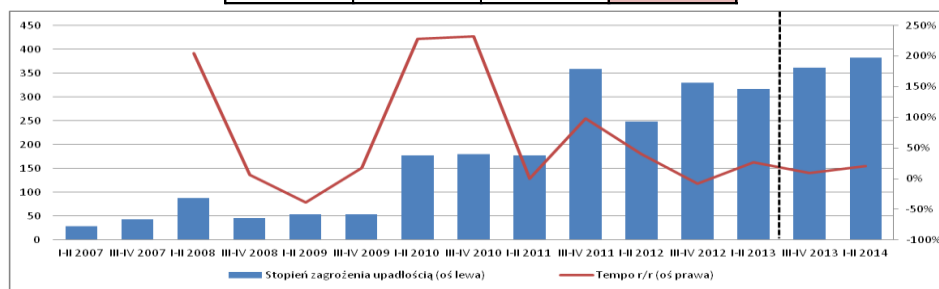
Dział charakteryzuje znaczny wzrost stopnia zagrożenia (+40,72% r/r) do poziomu 287 w I p. 2013 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na dalszy jego wzrost w II p. 2013 r. (238) i w I p. 2014 r. (298). Liczba przedsiębiorstw zmalała (-2,34% r/r, tj. 38 podmiotów), przy jednoczesnym znacznym zmniejszeniu liczby pracujących (-5,71% r/r, tj. 5.100 pracujących). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie: produktywności majątku (-11,94% r/r), rentowności operacyjnej aktywów (-61,69% r/r), stopnia samofinansowania (-4,55% r/r) i płynności bieżącej (-5,37% r/r – do poziomu 1,41 wobec średniej w usługach 1,43), a także wzrost zadłużenia krótkoterminowego (+7,32% r/r). Odnotowano wydłużenie cyklu gotówki (+13,06% r/r) wynikające z wydłużenia cyklu zapasów (+31,33% r/r) i terminów spływu należności (+15,12% r/r), co tylko w pewnym stopniu skompensowało wydłużenie terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+20,82% r/r).

Dział PKD: MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT

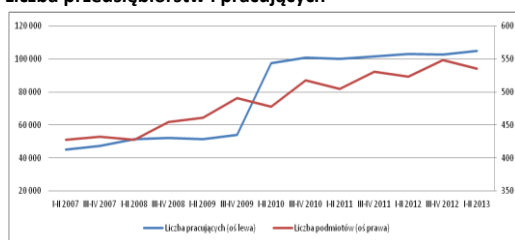
Liczba przedsiębiorstw:	535	Liczba pracujących:	105 041	Udział w liczbie pracujących:	2,16%
Przychody ze sprzedaży:	31 969,06 mln zł	Aktywa:	62 446,08 mln zł	Wartość księgowa netto:	22 266,73 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

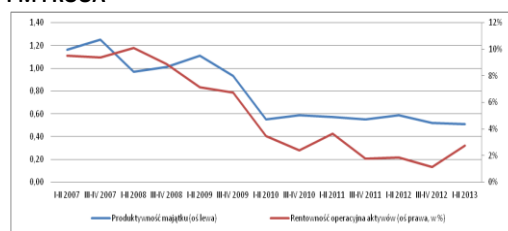
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
249	330	317	27,11%

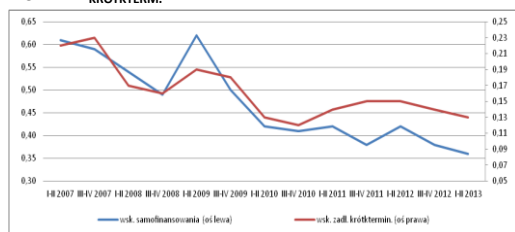
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

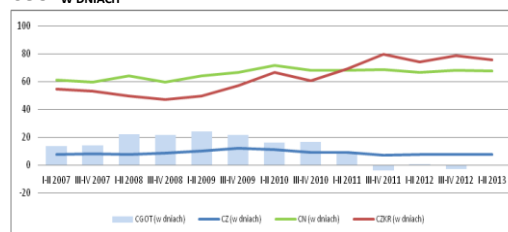
PM i ROOA

WSF i WZ_{KRÓTKIEM}

CGOT_{W DNIACH}

Źródło: opracowanie własne.

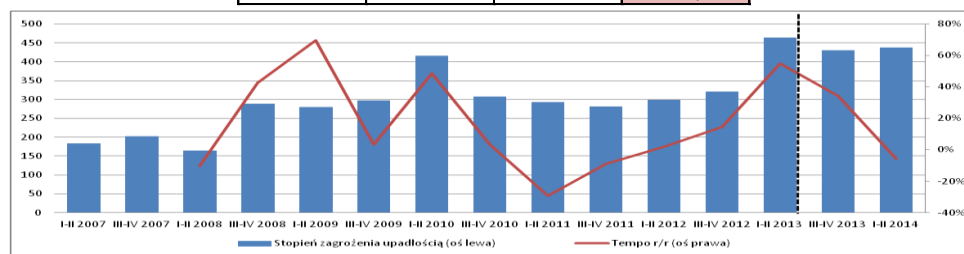
Dział charakteryzuje wzrost stopnia zagrożenia (+27,11% r/r) z 249 w I p. 2012 r. do 317 w I p. 2013 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na dalszy jego wzrost w II p. 2013 r. (361) i w I p. 2014 r. (382) – tendencja niekorzystna. Liczba przedsiębiorstw nieznacznie wzrosła (+2,29% r/r, tj. 12 podmiotów), przy wzroście liczby pracujących (+1,74% r/r, tj. 1.801 pracujących). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło zmniejszenie: produktywności majątku (-13,56% r/r), stopnia samofinansowania (-14,29% r/r). Wzrosły rentowność operacyjna aktywów (+48,89% r/r) i płynność bieżąca (+34,19% r/r), z kolei zadłużenie krótkoterminowe nieznacznie zmalało (-13,33% r/r). Czas oczekiwania na gotówkę uległ skróceniu przede wszystkim w wyniku skrócenia cyklu zapasów (-3,31% r/r) i wydłużenia terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+1,58% r/r), przy nieznacznym wydłużeniu cyklu należności (+1,61% r/r).

Dział PKD: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM

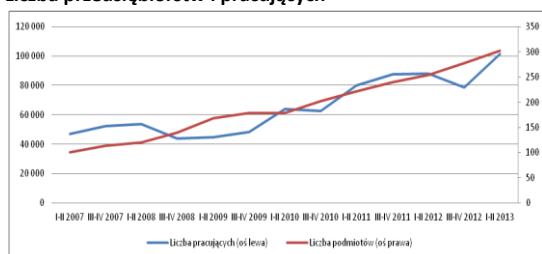
Liczba przedsiębiorstw:	302	Liczba pracujących:	101 548	Udział w liczbie pracujących:	2,09%
Przychody ze sprzedaży:	5 562,10 mln zł	Aktywa:	5 228,82 mln zł	Wartość księgowa netto:	503,92 mln zł

Stopień zagrożenia upadłością

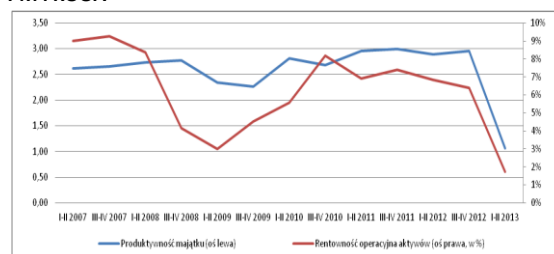
I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	Tempo r/r
299	321	464	55,00%

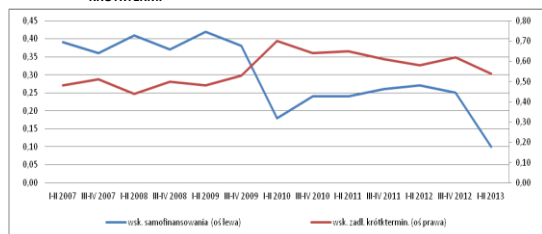
Liczba przedsiębiorstw i pracujących

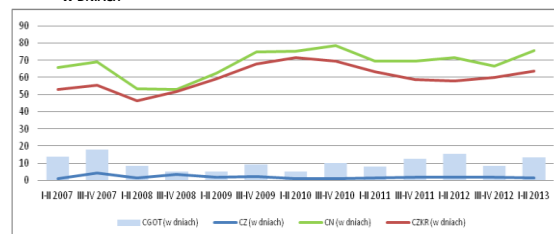
PM i ROOA

WSF i WZ_{KRÓTKOTERM.}

CGOT W DNIACH

Źródło: opracowanie własne.

Dział charakteryzuje znaczny wzrost stopnia zagrożenia (+55,00% r/r) do 464 w I p. 2013 r. wobec 299 w I p. 2012 r. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia wskazują na dalszy jego wzrost w II p. 2013 r. (431) i nieznaczne zmniejszenie w I p. 2014 r. (438). Liczba przedsiębiorstw wzrosła (+18,90% r/r, tj. 48 podmiotów), przy wzroście liczby pracujących (+15,66% r/r, tj. 13.747 pracujących). Na wzrost stopnia zagrożenia wpłynęło znaczne zmniejszenie: produktywności majątku (-63,32% r/r), rentowności operacyjnej aktywów (-74,80% r/r) i stopnia samofinansowania (-62,96% r/r). Odnotowano wzrost płynności bieżącej (do 1,73 przy średniej 1,43 w usługach) i zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego (-6,90% r/r – jednak nadal utrzymujące się na wysokim poziomie 0,54). Czas oczekiwania na gotówkę nieznacznie uległ skróceniu (-13,12% r/r) przede wszystkim w wyniku skrócenia cyklu zapasów (-12,98% r/r) przy jednoczesnym wydłużeniu cyklu należności (+5,63% r/r), co skompensowane zostało wydłużeniem terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (+10,06% r/r).

Branżowy barometr upadłości (BBU) – stanowi relatywną ocenę koncentracji przedsiębiorstw upadłych w określonej grupie podmiotów względem łącznej liczby przedsiębiorstw, przynależących do analizowanej zbiorowości w gospodarce, w stosunku do wszystkich podmiotów funkcjonujących w gospodarce narodowej. Przyjmuje się, iż BBU przekraczający wartość 1 oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danej grupie.

Cykl koniunkturalny – zjawisko występowania w gospodarce wahań wartości wskaźników ekonomicznych charakteryzujących poziom aktywności gospodarczej, wokół rosnącego trendu wyznaczającego długookresowy wzrost gospodarczy.

Dynamika – w języku analityków ekonomicznych oznacza tempo zmian, stopę zmian lub inny wskaźnik określający prędkość zmian rozważanej kategorii obserwowanej w czasie.

Dyskryminacyjny model predykcji upadłości – bazujący na statystycznej analizie dyskryminacyjnej model wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami w działalności gospodarczej. Analiza dyskryminacyjna jest metodą statystyczną stosowaną do rozwiązywania problemów klasyfikacyjnych. Wynikiem zastosowania tej metody jest funkcja dyskryminacyjna. Wartość funkcji dyskryminacyjnej to ważona suma wskaźników charakteryzujących kondycję przedsiębiorstwa, stanowi ona główne kryterium klasyfikacji badanych obiektów.

Estymacja – dział wnioskowania statystycznego będący zbiorem metod pozwalających na uogólnianie wyników badania próby losowej na nieznaną postać i parametry rozkładu zmiennej losowej całej populacji oraz szacowanie błędów wynikających z tego uogólnienia.

Fanchart (wykres wachlarzowy) – wykres prezentujący w postaci pasm przedziały ufności, przy ustalonych prawdopodobieństwach, dla prognozowanych wielkości. W raporcie prezentowane są jedynie fancharty dla rozkładów predykcyjnych.

Faza ekspansji cyklu – w analizach cyklu koniunkturalnego wartości komponentu cyklicznego, które odpowiadają sytuacji dodatniego tempa wzrostu gospodarczego z perspektywami wyższych wartości tempa w przyszłości.

Faza recesji cyklu – w analizach cyklu koniunkturalnego wartości komponentu cyklicznego, które odpowiadają sytuacji ujemnego tempa wzrostu gospodarczego z perspektywami niższych wartości tempa w przyszłości.

Grupa przedsiębiorstw – zbiór przedsiębiorstw wyróżniony z punktu widzenia kryterium rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej. W opracowaniu wyróżnione zostały cztery grupy przedsiębiorstw: produkcyjne, przemysłowe, handlowe i usługowe.

Klasa przedsiębiorstw – zbiór przedsiębiorstw wyróżniony z punktu widzenia kryterium wielkości podmiotu, mierzonej liczbą pracujących w nim osób. W opracowaniu wyróżnione zostały trzy klasy przedsiębiorstw: małe (liczba pracujących 10-49 osób), średnie (50-249 osób) i duże (ponad 250 osób).

Komponent cykliczny – element modelu cyklu koniunkturalnego, modelu dla obserwowanych wskaźników ekonomicznych lub ich prognoz, który objaśnia wahania aktywności gospodarczej.

Model ETS – model wygładzania wykładniczego (*exponential smoothing*), klasa modeli służących do prognozowania wartości zmiennych określających stopień zagrożenia upadłością. Modele te w automatyczny sposób wykrywają w szeregu czasowym obecność (niekoniecznie liniowego) trendu oraz ewentualnych wahań sezonowych (addytywnych lub multiplikatywnych). Przedziały predykcji konstruowane są za pomocą metod symulacyjnych, co pozwala odejść od założenia normalności rozkładu reszt modelu.

Model SARIMA – sezonowy autoregresyjny zintegrowany proces średniej ruchomej (*seasonal autoregressive integrated moving average*), klasa modeli służących do prognozowania wartości zmiennych określających stopień zagrożenia upadłością. Struktura modelu SARIMA jest definiowana poprzez stopień niesezonowego oraz sezonowego zintegrowania, liczbę niesezonowych oraz sezonowych opóźnień prognozowanej zmiennej i liczbę opóźnień w niesezonowym oraz sezonowym komponencie średniej ruchomej.

Odsetek upadłości (OU) – stanowi relację liczby przedsiębiorstw, wobec których ogłoszono postępowania upadłościowe, do liczby przedsiębiorstw ogółem. Przyjmuje on wartości z przedziału $<0, 1>$, wskazując na pogłębiający się kryzys lub poprawienie się sytuacji przedsiębiorstw.

Postępowanie upadłościowe – w prawie polskim upadłość to postępowanie przewidziane w Ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, prowadzone w stosunku do dłużnika (zwanego „upadłym”), który stał się niewypłacalny. Wszczęcie postępowania upadłościowego następuje wskutek ogłoszenia upadłości przez sąd. Postępowanie upadłościowe prowadzi się w trybie upadłości likwidacyjnej albo upadłości układowej.

Pozycja cykliczna gospodarki – stan gospodarki wynikający z analizy cykli koniunkturalnych i estymacji komponentu cyklicznego. Wyróżnia się w szczególności fazę recesji lub fazę ekspansji cyklu.

Procesy demograficzne przedsiębiorstw – termin użyty w szczególnym znaczeniu względem zmian występujących w przedsiębiorstwach: ich powstawanie, zmiany w liczebności, strukturze i wielkości oraz likwidacje.

Produkt potencjalny – wielkość produktu, do którego utrzymania zdolna jest gospodarka bez wywoływania wzrostu stopy inflacji. Rozważa się też **lukę produktu**, to jest różnicę pomiędzy produktem aktualnie zaobserwowanym a potencjalnym.

Przedsiębiorstwa handlowe – zbiór przedsiębiorstw niefinansowych zaliczonych do sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności: G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Przedsiębiorstwa produkcyjne – zbiór przedsiębiorstw niefinansowych zaliczonych do sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności: B górnictwo i wydobywanie, C przetwórstwo przemysłowe, D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.

Przedsiębiorstwa przemysłowe – zbiór przedsiębiorstw niefinansowych zaliczonych do sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności: B górnictwo i wydobywanie, C przetwórstwo przemysłowe, D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.

Przedsiębiorstwa usługowe – zbiór przedsiębiorstw niefinansowych zaliczonych do sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności: F budownictwo, H transport i gospodarka magazynowa, I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J informacja i komunikacja, K działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, S pozostała działalność usługowa.

Punkt zwrotny cyklu – wartość komponentu cyklicznego, która rozdziela fragment cyklu odpowiadający fazie recesji od fragmentu charakterystycznego dla fazy ekspansji.

Regresja logistyczna – jedna z metod regresji używanych w statystyce w przypadku, gdy zmienna objaśniana jest na skali dychotomicznej (przyjmuje tylko dwie wartości). Zwykle wartości zmiennej objaśnianej wskazują na wystąpienie lub brak wystąpienia pewnego zdarzenia, które podlega prognozowaniu. Regresja logistyczna pozwala wówczas na obliczanie prawdopodobieństwa tego zdarzenia. W przypadku estymacji modelu regresji logistycznej na próbach nielosowych uzyskiwane prawdopodobieństwa należy interpretować w kategoriach stopnia zagrożenia wystąpienia zdarzenia. Zastosowanie regresji logistycznej umożliwi dodatkowo określenie wpływu zmian zmiennych objaśniających (np. wskaźników kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw) na prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia (np. upadłości).

Stopień zagrożenia upadłością – miara pozwalająca w sposób ilościowy opisywać skalę zagrożenia zjawiskiem upadłości, umożliwia porównywanie zagrożenia zjawiskiem upadłości w przekrojach względem grup i klas przedsiębiorstw (również w ujęciu dynamicznym).

System wczesnego ostrzegania – jeden z elementów oceny kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstwa. Umożliwia wczesne rozpoznanie zagrożenia i uruchomienie odpowiednich procesów naprawczych. Historycznie pojawił się jako odpowiedź na liczne upadłości przedsiębiorstw w okresie wielkiego kryzysu gospodarczego. Wyróżnia się jedno- i wielowymiarowe systemy wczesnego ostrzegania.

Szansa upadłości – estymowane modele regresji logistycznej umożliwiają określenie wpływu zmian kluczowych wskaźników kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw (zmienne objaśniające) na szansę ich upadłości, gdzie szansa jest definiowana jako stosunek prawdopodobieństwa wystąpienia upadłości do prawdopodobieństwa niewystąpienia upadłości.

Upadłość (potocznie bankructwo) – w ujęciu prawnym procedura wszczynana w razie niewypłacalności dłużnika, polegająca głównie na wspólnym dochodzeniu roszczeń przez wszystkich jego wierzycieli. W ujęciu ekonomicznym, za upadłego uznaje się przedsiębiorcę, który bez zewnętrznej pomocy (np. umorzenie części długów, reorganizacja terminów spłat zobowiązań, zawarcie ugody z bankiem) nie jest w stanie sam kontynuować działalności.

Wskaźnik cyklu gotówki (wskaźnik cyklu konwersji gotówki w dniach) – określa czas zamrożenia gotówki w jednym (pełnym) cyklu operacyjnym, a więc czas, jaki upływa od momentu wydatkowania środków pieniężnych na odtworzenie zapasów i zapłatę zobowiązań bieżących poprzez realizację działalności operacyjnej i sprzedaży, do momentu wpływu środków pieniężnych z tytułu sprzedaży.

Wskaźnik inwestycyjności – mierzy efektywność nakładów inwestycyjnych i stanowi relację nakładów inwestycyjnych do przychodów ze sprzedaży.

Wskaźnik ogólnej sytuacji finansowej – stanowi relację wskaźnika struktury kapitału (kapitał własny odniesiony do kapitału obcego) i wskaźnika struktury majątku (majątek trwały odniesiony do majątku obrotowego) lub wskaźnika zastosowania kapitału własnego (kapitał własny odniesiony do majątku trwałego) i wskaźnika zastosowania kapitału obcego (kapitał obcy odniesiony do aktywów obrotowych).

Wskaźnik płynności bieżącej – informuje o zdolności przedsiębiorstwa do terminowego regulowania zobowiązań bieżących na podstawie stopnia ich pokrycia przez aktywa bieżące.

Wskaźnik płynności szybkiej – określa stopień pokrycia zobowiązań krótkoterminowych aktywami obrotowymi o większym stopniu płynności (aktywa obrotowe pomniejszone o zapasy).

Wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem stałym – ujmuje istotę złotej reguły bilansowej, która wskazuje na konieczność pokrycia aktywów trwałych kapitałem trwale związanym z działalnością przedsiębiorstwa (kapitałem własnym i obcym długoterminowym), zapewniając dodatkowo dodatni kapitał obrotowy netto.

Wskaźnik produktywności – stanowi relację przychodów do wartości aktywów posiadanych przez przedsiębiorstwo, służy do pomiaru prędkości krążenia kapitału w przedsiębiorstwie.

Wskaźnik rentowności operacyjnej sprzedaży – obliczany z uwzględnieniem wyniku na działalności operacyjnej. Wskaźnik ten określa stopę zwrotu ze sprzedaży na poziomie operacyjnym, a więc bez obciążenia podatkowego i bez uwzględniania kosztów finansowych związanych z zadłużeniem.

Wskaźnik zadłużenia ogółem – stanowi relację kapitałów obcych do aktywów i informuje o stopniu samofinansowania (niezależności finansowej) przedsiębiorstwa.

Wskaźnik zdolności obsługi zadłużenia – określa, w jakim stopniu przedsiębiorstwo jest w stanie obsłużyć zadłużenie, tj., w jakiej części może je pokryć zyskiem netto i amortyzacją.

Współczynnik podobieństwa struktur – mierzy stopień zmiany, czyli inaczej stopień niepodobieństwa danej struktury w dwóch różnych momentach czasu, lub też stopień niepodobieństwa dwóch różnych struktur w danym czasie. Przyjmuje wartości z przedziału $<0, 1>$, przy czym brak jakichkolwiek zmian strukturalnych daje wartości 0, a w przypadku całkowitej zmiany struktury – wartość 1. Obliczenie wartości współczynnika zmienności (niepodobieństwa) struktur stanowi punkt wyjścia specjalnej procedury taksonomicznej, która stanowi w pewnym sensie alternatywny sposób mierzenia zmienności. Jego wykorzystanie pozwala na dokładniejszy pomiar i ocenę intensywności przekształceń strukturalnych.

Zegar wahań cyklicznych – graficzna ilustracja wahań aktywności gospodarczej, w której sporządza się wykres przebiegu komponentu cyklicznego na osiach określających dynamikę zmian oraz samą wartość cyklu.